

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

PRÁVNÍ ASPEKTY SMĚNÁRENSKÉ ČINNOSTI

Zpracovala: Aneta Křížová

Plzeň 2019

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen 2019

.....

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za podporu, cenné rady a připomínky, kterými přispěla ke zpracování této diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	1
2. Historie směnárství	3
2.1. Směnný obchod.....	3
2.2. Devizové právo.....	5
2.2.1. Vývoj právní úpravy.....	6
2.2.2. Základní pojmy devizového práva.....	7
2.2.3. Devizověprávní vztah.....	8
3. Platidla české měny	11
3.1. Vymezení pojmů peníze a měna.....	11
3.1.1. Peníze.....	12
3.1.2. Měna.....	15
3.1.3. Měnové právo.....	18
3.2. Vývoj peněz.....	19
3.3. Platidla české měny.....	23
3.3.1. Bankovky.....	24
3.3.2. Mince.....	25
3.3.3. Speciální emise mincí a bankovek.....	26
3.4. Oběh bankovek a mincí.....	27
3.5. Ochranné prvky bankovek.....	30
3.5.1. Vodoznak.....	30
3.5.2. Okénkový proužek s mikrotextem.....	31
3.5.3. Ochranná barevná vlákna.....	32
3.5.4. Soutisková značka.....	32
3.5.5. Opticky proměnlivá barva.....	33
3.5.6. Iridiscentní pruh.....	33
3.5.7. Mikrotext.....	34
3.5.8. Skrytý obrazec.....	34
3.6. Bankovka pod UV světlem.....	35
4. Měna euro	36
4.1. Eurobankovky.....	37
4.2. Euromince.....	39
4.3. Ochranné prvky bankovek měny euro.....	41
4.3.1. Hlubitisk.....	42

4.3.2.	Vodoznak.....	43
4.3.3.	Ochranný proužek.....	43
4.3.4.	Soutisková značka.....	44
4.3.5.	Holografický proužek, medailon s hologramem.....	44
4.3.6.	Iridiscentní pruh.....	45
4.3.7.	Opticky proměnlivá barva.....	45
4.3.8.	Další ochranné prvky.....	46
5.	Směnárenská činnost v účinné právní úpravě.....	47
5.1.	Vývoj právní regulace.....	47
5.2.	Definice.....	48
5.3.	Legislativní úprava směnárenství.....	48
5.3.1.	Obecné ustanovení.....	49
5.3.2.	Směnárník.....	50
5.3.2.1.	Devizová místa.....	51
5.3.2.2.	Podmínky registrace.....	52
5.3.2.3.	Povinnosti směnárníka.....	53
5.3.3.	Informační povinnosti provozovatele směnárenské činnosti.....	55
5.3.3.1.	Kurzovní lístek.....	56
5.3.3.2.	Předsmluvní informace.....	57
5.3.3.3.	Doklad o poskytované službě.....	58
5.3.4.	Dohled.....	58
5.3.5.	Správní delikty.....	59
5.3.6.	Ustanovení společná, přechodná a závěrečná.....	60
5.4.	Soulad zákona s mezinárodním a evropským právem.....	61
5.5.	Česká národní banka a její dohled nad směnárenskou činností.....	62
5.6.	Prováděcí vyhláška ČNB.....	65
5.7.	Budoucí znění zákona o směnárenské činnosti.....	66
5.8.	Finanční arbitr.....	72
6.	Aktuální problémy směnárenské činnosti.....	74
6.1.	Nekalé praktiky směnáren.....	74
6.2.	Padělání bankovek.....	76
6.2.1.	Padělatelé.....	77
6.2.2.	Padělání bankovek v České republice.....	78
6.2.3.	Stupně nebezpečnosti padělaných bankovek.....	79
6.3.	Kontrola pravosti bankovek.....	80

6.4. Praní špinavých peněz.....	81
6.4.1. Rysy praní špinavých peněz.....	81
6.4.2. Fáze praní špinavých peněz.....	81
6.5. Trestání.....	83
7. Závěr.....	85
Resumé.....	88
Seznam použitých pramenů.....	91
Seznam použitých zkratek.....	93
Seznam příloh.....	94

1. Úvod

Směnárenská činnost se v jednodušší formě objevuje ve společnosti již tisíce let. Kdysi se projevovala směnným obchodem, kdy docházelo ke směně zboží za zboží. Předmětem směnného obchodu byly různé kostěné předměty, kameny, ozdobné předměty, potraviny, suroviny, textilie či sklo. Až postupem času došlo ke vzniku primitivní formy mincí, které sloužily jako peněžní prostředky, a tudíž to vedlo ke směnárenství.

Původně byla směnárenská činnost zařazena do devizového práva. Jelikož ke dni 18. 10. 2016 došlo ke zrušení devizového zákona, můžeme říct, že směnární jsou jakýmsi pozůstatkem devizového práva. Proto si myslím, že stojí za zmínku celé devizové právo a jeho základní pojmy.

S touto činností se setkává každý z nás. Jen málokdo v dnešní době necestuje za hranice do jiných zemí a právě s tímto zájmem se pojí povinnost směny naší měny za měnu té země, do které se chystáme. Proto se v mé diplomové práci zaměřím obecně na platidla české měny, mezi která se řadí bankovky a mince. Se vstupem do Evropské unie dne 1. 5. 2004 je pro Českou republiku také důležitá měna euro, se kterou se velmi často setkávají i naši občané. Stále je otázkou, zda se měna euro stane měnou českou a nahradí tak naše národní platidla.

Směnárenská činnost byla původně upravena zákonem č. 219/1995 Sb., devizový zákon. Tento zákon byl zrušen zákonem č. 323/2016 Sb., kterým se mění některé další zákony v oblasti peněžního oběhu a devizového hospodářství. Jelikož tato úprava nebyla dostatečná a ochrana spotřebitele v něm nebyla důkladně zakotvená, došlo k vytvoření zákona č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti, který nabyl účinnosti dne 1. 11. 2013. Proto se v mé diplomové práci věnuji této legislativní úpravě, zabývající se směnárníkem, informacemi o provozu směnárenské činnosti, dohledem nad touto činností, kterou provádí Česká národní banka a dále správními delikty, související se směnárenskou činností. Jelikož byla schválena novelizace zákona o směnárenské činnosti, věnuji se i podstatným změnám, nacházející se v tomto budoucím znění.

Podnět novelizace vznikl z aktuálních problémů směnárenské činnosti v souvislosti s nekalými praktikami, se kterými se v současné době často potkáváme. Provozovatelé směnáren totiž účtovali vysoké poplatky za provedení

směnárenský obchod nebo nabízeli velmi nevýhodný směnný kurz. Protože do směnáren především v centru hlavního města Prahy zavítají převážně turisté, kteří se s českou měnou neseťkávají tak často nebo dokonce vůbec, zjistí nevýhodnost daného obchodu příliš pozdě a aktuální úprava neumožňuje možnost odstoupení od smlouvy směnárenského obchodu.

Problémy ve směnárnách se objevují i ze strany provozovatele, neboť moderní doba umožňuje mnoho nástrojů k padělání bankovek, se kterými se padělatelé snaží platit i ve směnárnách. Směárny se potýkají s praním špinavých peněz, kdy se padělatelé či propírači snaží očistit špinavé peníze přes uzavření směnárenského obchodu. Proto při směně nad 1000 euro je třeba prokázat svou totožnost v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Cílem mé diplomové práce je podrobný rozbor zákona o směnárenské činnosti, protože mnoho z nás této službě využívá, ale málokdo je seznámen s její legislativní úpravou. V době zpracování diplomové práce byla schválena novelizace tohoto zákona, proto se zaměřím i na rozbor budoucího znění, účinného od 1. 4. 2019 a upozorním na zásadní změny, které směřují bezprostředně k ochraně klientů.

Celá diplomová práce se skládá z pěti částí. V první části se věnuji historii celého směnárenství. Do toho se řadí směnný obchod od počátku až po devizové právo, které v dnešním slova smyslu není jasné, zda vůbec existuje. Ve druhé části se zabývám platidly české měny, tedy bankovkami a mincemi. Všechny bankovky a mince mají ochranné prvky, které je chrání před paděláním. Třetí část se věnuje směně euro, která výrazně ovlivňuje i Českou republiku. Vzhledem k tomu, že jsme členem Evropské unie a spousta zemí v Evropě je členem eurozóny, dochází ke směně právě této jednotné společné měny euro. Jakožto členové EU by i naše země měla v budoucnu přijmout, po splnění konvergenčních kritérií, jednotnou společnou měnu euro. Čtvrtá část se zaměřuje na aktuální znění zákona o směnárenské činnosti zároveň s budoucím zněním a jeho změnami. Poslední pátá část se věnuje aktuálním problémům směnárenské činnosti, za které považuji nekalé praktiky směnárenské činnosti a z pohledu směnárníka jsou to padělání a praní špinavých peněz.

2. Historie směnářství

Počátky směnářské činnosti zasahují až do dávné historie. Dalo by se říct, že s prvními poznatky jsme se střetly už ve starší době kamenné (8 000 – 10 000 př. n. l.). Od této doby probíhalo směnářství v několika podobách. Od primitivního způsobu směnného obchodu až po nynější zákonnou úpravu uběhlo několik stovek let. Směnářská činnost byla v minulém století upravena devizovým zákonem a směnárny se tak řadily do devizového práva. Neboť účinnost devizového zákona skončila ke dni 18. 10. 2016, je otázka, zda devizové právo jako takové dnes existuje. Jelikož směnářská činnost z devizového práva vychází, věnuji kapitolu právě devizovému právu.

2.1. Směnný obchod

V historické souvislosti se formami a podobou peněz zabývá samostatná vědní disciplína zvaná numismatika. Ta se věnuje platebním prostředkům, které měly v historickém vývoji význam. V užším slova smyslu se zabývá mincemi, kdežto širší pojetí svůj zájem rozšiřuje na veškeré platební prostředky.¹

V 7. století našeho letopočtu byly vytvořeny podmínky pro rozvoj peněžních vztahů v Evropě, včetně našeho území. Na území Čech se ražba objevila až na přelomu letopočtu. Ke konci starší doby kamenné v letech 8 000 – 10 000 př. n. l. zde byla tzv. předmincovní doba (nebo také předmonetární), kdy docházelo k jinému prostředku směny. V rámci obchodování jako předmět směny se užívaly kostěné předměty nebo kamenné suroviny. Později se směnnými předměty stávaly ozdobné předměty, lastury či schránky měkkýšů. V době bronzové v 1. pol. 2. tisíciletí až 1. pol. 1. tisíciletí př. n. l. se směna přenesla na kov, neboť v této době, jak už název napovídá, byl objeven bronz a výrazně se rozšířila měď. Platidlo z kovu zde zastávalo svou funkci obchodu. Kov měl různou podobu – sekerky, bronzové kroužky, ozdobné předměty a další. Kromě mědi a bronzu se v této době rozšířilo i železo.²

Polovina 5. stol. př. n. l. do přelomu letopočtu se nazývá dobou laténu, kdy se na naše území dostávají Keltové a kteří jako první začali s ražbou mincí. Toto

¹ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 12 s.

² Tamtéž, str. 12.

období můžeme považovat za začátek mincovního období. Do keltské ražby původně patřil zlatý statér s vyobrazením bohyně Athény na lící straně a vyobrazením okřídlené bohyně Niké na rubové straně po makedonském vzoru. Později Keltové měli své vlastní vzory a od původního vzhledu upustili. Statéry měly podobu lastur, a proto se jim říkalo molovité statéry. Keltskou mincovní soustavu střídá vliv mincovní politika z Říma. Na území budoucí Velké Moravy se proto objevují různé římské mince, jako stříbrné denáry, bronzové sesterce, antoniniány, zlaté auree a byzantské ražby.³

Začátkem 9. století na našem území vzniká Velkomoravská říše, kde se za platební prostředky s rozvíjejícím zemědělstvím a řemeslem považovaly železné hřivny, které měly sekerovitý tvar odstupňovaný podle velikosti a hmotnosti. Dalším platebním prostředkem byl neražený drahý kov, což byly kousky zlata a zlaté plíšky a dále se zde objevovaly šátečky. V této době se bral zřetel na byzantskou měnu. Proto na území Velké Moravy docházelo k ražbě byzantských solid a karolinských denárů. Směna byla ovlivněna byzantským měnovým systémem, jehož základní jednotkou byla byzantská libra za působení denárových mincovních jednotek. Vlastní mincovní jednotky se v tomto období nevyskytovaly, neboť v platebním styku zde převažovala ještě předmincovní forma. Od 10. století patřil mincovní regál spolu s pozemkovým majetkem panovníkovi. Ten měl vedle vlastnictví půdy také výsostná práva „*iura regata*“, do kterého se řadilo právo na ražbu mincí. Už v tomto období se kromě naturální směny objevují peněžní operace, které se dostaly do popředí až ve 12. století. V této době je možné peníze považovat za oběživo.⁴

Za nejstarší kovové peníze na našem území považujeme stříbrné denáry, které byly raženy za vlády Boleslava I. v 1. pol. 10. století. Ty měly sloužit k usnadnění platebních a směnných styků. Denárová měna byla založena na karlovské libře, která měla původ ve Francké říši a v letech 793 – 794 byla základ pro měnovou a mincovní reformu. Mezi 12. a 13. stoletím došlo k denárové krizi, kdy docházelo k ražbě nehodnotných mincí. Proto se v platebním styku uplatňovala jiná platidla ve formě textilií, skla či neraženého stříbra. Zemědělská výroba a řemesla přinesla do obchodu nové prvky v oblasti peněžního

³ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 13 s.

⁴ Tamtéž, 14 s.

hospodářství. Od 13. století za vlády Přemysla Otakara I. proběhla mincovní reforma a stálé vylepšování jakosti oběživa v podobě mincí.⁵

2.2. Devizové právo

Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon byl ke dni 18. 10. 2016 zrušen zákonem č. 323/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti peněžního oběhu a devizového hospodářství. Proto devizové právo v dnešním slova smyslu existuje velice stroze. Přesto bych se devizovému právu chtěla věnovat alespoň jednou podkapitolou, neboť směnářská činnost vychází z devizového práva a je jeho pozůstatkem.

V současné době se devizové právo řadí do pododvětví finančního práva, které úzce souvisí s měnovým právem. Devizové právo má na starost nástroje umožňující kontrolu devizového trhu, ochranu ekonomiky vůči zahraničí a ovlivňování trhu platební bilance. Každý stát by proto měl mít k dispozici tyto uvedené nástroje. Jde o soubor právních předpisů upravující dispozice s hodnotami, které uhrazují závazky do zahraničí a dalšími hodnotami související s platebním a úvěrovým stykem se zahraničím. V rámci devizověprávních vztahů upravuje práva a povinnosti, které vznikají v souvislosti s finančními operacemi se zahraničím a devizovými hodnotami.⁶

Devizové právo se řadí do nefiskální části finančního práva. Jeho úkolem je regulace části peněžních vztahů s cizím prvkem. Účel spočívá v zabezpečení ochrany národní měny a tuzemského peněžního systému. Devizové právo chrání národní hospodářství před negativními vlivy ze zahraničí.⁷

Svým charakterem se devizové právo nalézá na hranici měnového práva a práva finančního trhu. Přináší dohled nad nakládáním s devizovými hodnotami a zásah do tohoto volného nakládání, ochranu spotřebitele a devizových zájmů. V momentě ohrožení platební bilance nebo ohrožení stability měny nastupuje v devizovém hospodářství depozitní povinnost a režim mimořádného stavu. V rozsahu úmluvy proti potírání penězokazectví valuty mají stejnou ochranu jako tuzemská platidla ve vztahu měnového a devizového práva. Devizové transakce je

⁵ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 15 s.

⁶ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 116-117 s.

⁷ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 184 s.

možné dělit do několika skupin, a to platební omezení, omezení směnárenských služeb, omezení v nakládání s cennými papíry a omezení vývozu a dovozu devizových hodnot.⁸

2.2.1. Vývoj právní úpravy

Počátek devizového práva můžeme pozorovat v období 1. světové války, kdy se začíná zavádět omezení přijímání cizích platebních prostředků tuzemci a vývoz tuzemské měny do zahraničí. Používalo se to k platbám ve vztahu k zahraničí a souviselo to s nakládáním s finančními dokumenty obsahující cizí prvek. Všechno bylo dáno válečnými událostmi a po skončení války bylo nutné udržet devizové hospodářství.⁹

V letech 1945 až 1990 bylo devizové právo ovlivněno socialismem. Mezi 40. a 50. lety došlo k upevnění státního devizového monopolu. Zajímavá úprava devizového práva v těchto letech byla v Polsku, kde za porušení devizových předpisů a za jiné devizové přečiny zákonem v roce 1950 zavedli trest smrti. V zemích východního bloku v 50. letech 20. století docházelo k upevňování devizového monopolu státu a ochraně národní měny. Na to mělo velký vliv i členství v Radě vzájemné hospodářské pomoci (RVHP). V šedesátých letech byl omezený přístup tuzemců k cizí měně. V té době zde byla snaha o unifikaci devizového práva a hospodářství, ale přesto byly mezi členskými státy RVHP značné rozdíly. Československo spolu s Německou demokratickou republikou tvořily jádro devizového monopolu, proto se tu ani neuvažovalo o omezení nebo oslabení devizového hospodářství, i když devizový zákon z roku 1989 naznačoval posílení ekonomických nástrojů a jakýsi odklon od administrativy devizového hospodářství. Za zmínku v této oblasti stojí i devizový zákon z roku 1970, který přenesl správu státního devizového monopolu na Státní banku československou. Devizová úprava přinášela samofinancování devizových hospodářských jednotek, což by se mohlo považovat za počátek devizového trhu, ale sametová revoluce jeho vytvoření značně urychlila.¹⁰

V roce 1990 vznikl nový devizový zákon, ve kterém byl obsažen princip vnitřní směnitelnosti koruny československé a byly uvolněny vztahy tuzemců

⁸ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 184, 196-197 s.

⁹ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. op. cit. sub 8, s. 192.

¹⁰ Tamtéž, 192-193 s.

s cizozemci. O dva roky později bylo umožněno fyzickým osobám, tuzemcům, zakládání devizových účtů bez toho, aby byly povinny deklarovat jejich zdroj. Tuzemci měli limitovanou koupi valut za tuzemskou měnu, ale jinak disponování s prostředky na kontech bylo volné.¹¹

V roce 1995 byl v ČR přijat nový devizový zákon, ve kterém došlo k úplné vnitřní i vnější směnitelnosti české koruny. Stabilita měny, konjunktura a přístupový proces vedl k postupné liberalizaci a k minimalizaci devizové úpravy.¹²

V současné době české měnové a devizové právo neupravuje vztahy k drahým kovům a ke zlatu. K jiným drahým kovům se staví jako ke specifickému zboží a nakládání s nimi upravuje především s ohledem na ochranu spotřebitele. Zlato a drahé kovy plní funkci bezpečného pokladu, a proto vzrůstá jeho význam s ohledem na světovou finanční krizi.¹³

2.2.2. Základní pojmy devizového práva

Za devizové hodnoty považujeme peněžní prostředky v cizí měně (valuty a devizy), ocenitelná práva a závazky v cizí měně (finanční deriváty, zahraniční cenné papíry, jejichž emitentem je cizinec a jiné zahraniční hodnoty).¹⁴

Pod pojmem **valuty** bychom si měli představit peněžní prostředky v cizí měně, jako jsou bankovky, státopvky a mince. **Devizy** jsou peněžní prostředky v bezhotovostní formě, tedy zůstatky na účtech peněžních ústavů tuzemských a zahraničních.¹⁵

Devizová místa jsou osoby, které provádí obchody s devizovými hodnotami, provádí platební styk se zahraničím a realizují oznamovací povinnost, která byla dříve uložena devizovým zákonem. Devizovými místy jsou:

- a) banky se sídlem v tuzemsku, které mají bankovní licenci povolen platební styk se zahraničím;
- b) pobočky zahraniční banky působící v tuzemsku, které mají taktéž povolený platební styk se zahraničím prostřednictvím bankovní licence;
- c) osoby, kterým byla udělena devizová licence; a

¹¹ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 193 s.

¹² MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. op. cit. sub 11, s. 193.

¹³ Tamtéž, 194-195 s.

¹⁴ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 116 s.

¹⁵ Tamtéž, 116 s.

d) osoby registrované u ČNB s povolenou směnářskou činností a osoby oprávněné provádět platební styk se zahraničím na základě jednotné licence nebo provádět obchody s devizovými hodnotami.¹⁶

Do okruhu jejich činnosti patří obchodní transakce a poskytnutí devizových služeb. Devizová místa musí plnit určité povinnosti, které jsou součástí výkonu devizové správy a obsahují kontrolní mechanismy v případě plnění opatření proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu, ale spadají sem i případy kontrolování oprávnění k realizaci devizové operace, pokud tím má docházet k zavedení mimořádných režimů v devizovém hospodářství.¹⁷

Dalším důležitým pojmem pro tuto oblast je **devizová licence**. Tou se rozumí povolení ČNB osobám, které nemají udělenou bankovní nebo jednotnou licenci, ale poskytují peněžní služby podnikatelským způsobem a provádí obchody s devizovými hodnotami. Licence se vydává na žádost, je nepřevoditelná na jinou osobu a na udělení devizové licence není právní nárok.¹⁸

Devizové hospodářství má několik základních principů, kterými se řídí. Jde o zásadu vnitřní a vnější směnitelnosti, zásadu volného přístupu k devizám a poslední zásadou je zásada liberalizace devizových operací. Účelem devizového práva je zabezpečení ekonomické vyrovnanosti, stability, vytvoření nástrojů a podmínek pro ovlivňování platební bilance státu.¹⁹

2.2.3. Devizověprávní vztah

Devizověprávní vztahy jsou takové vztahy, které vznikají mezi účastníky devizového práva, při kterých jsou jejich práva a povinnosti realizována v souvislosti s nakládáním s devizovými hodnotami při finančních operacích se zahraničím, při provádění platebního styku se zahraničními státy a při uhrazování závazků do zahraničí a ze zahraničí.

Subjekty těchto vztahů jsou osoby jakožto nositelé práv a povinností. V tomto vztahu je důležitý jejich devizový status, což je jejich devizová příslušnost, která vychází u fyzických osob z trvalého pobytu a u právnických

¹⁶ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 117 s.

¹⁷ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 195 s.

¹⁸ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 117 s.

¹⁹ Tamtéž, 117-118 s.

osob z umístění jejich sídla. Podle toho dělíme subjekty na fyzické a právnické osoby a devizové orgány. Do **fyzických a právnických osob** se řadí devizoví tuzemci (devizoví rezidenti), devizoví cizozemci (devizoví nerezidenti) a osoby se zvláštním devizovým postavením (devizová místa). Devizoví tuzemci jsou takové osoby, které mají trvalý pobyt nebo sídlo v tuzemsku a za devizové cizozemce (devizové nerezidenty) považujeme osoby, které mají trvalý pobyt nebo sídlo v zahraničí. Do **devizových orgánů** řadíme Ministerstvo financí ČR a centrální banku, kterou je v České republice Česká národní banka. Devizové orgány mají podobnou pravomoc, ale jejich působnost je odlišná, neboť Ministerstvo financí ČR působí vůči organizačním složkám státu, státním fondům, územně samosprávným celkům a osobám v oblasti úvěru, které byly poskytovány nebo přijímány Českou republikou, kdežto ČNB působí na všechny ostatní tuzemce a cizozemce, kteří nespádají do působnosti Ministerstva financí ČR. Působnost v oblasti vážných krizových jevů, např. vážné ohrožení platební schopnosti státu vůči zahraničí nebo ohrožení vnitřní měnové rovnováhy ČR má v rukou Vláda ČR, která v uvedených případech vyhláší tzv. nouzový stav v devizovém hospodářství.²⁰

Podle české právní úpravy jsou předmětem vztahu objekty, tedy hodnoty v cizí měně, za které se považují platební prostředky v cizí měně, zahraniční cenné papíry a finanční deriváty.²¹ K těm se pak vztahují práva a povinnosti subjektů. Jedná se o devizové hodnoty, peněžní prostředky v cizí měně (valuty a devizy), zahraniční cenné papíry, zahraniční finanční deriváty a jiné zahraniční hodnoty.²² Za devizovou hodnotu považoval československý devizový zákon z roku 1970 zlato v surovém stavu nebo polotovaru, ale i ve formě slitiny, pecek a zlomků s obsahem více než 5 % ryzího zlata a mince.²³

Práva a povinnosti devizověprávního vztahu můžeme rozdělit na práva devizových tuzemců, povinnosti devizových tuzemců, práva devizových

²⁰ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 119 s.

²¹ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 194 s.

²² MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 120 s.

²³ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 194 s.

cizozemců, povinnosti devizových cizozemců a práva a povinnosti devizových míst.²⁴

Práva devizových tuzemců (rezidentů) vidíme v možnosti zavazovat se vůči zahraničí na základě smlouvy a plnit své závazky v jakékoliv měně. Dalším právem tuzemce je nabývání devizových hodnot, majetku v zahraničí a má možnost volně převážet platební prostředky v jakékoliv měně. K jejich povinnostem patří povinnost na jeho výzvu nebo v konkrétních lhůtách oznámit devizovému orgánu peněžní pohledávky a závazky vůči zahraničí, zřízení a stav účtu v zahraničí, svěřené finanční prostředky pro zahraničí a zahraniční cenné papíry, přímé investice, operace na finančním trhu ve vztahu k zahraničí, úvěry a operace, které jsou prováděné zprostředkovaně přes cizozemce. Rezident je povinen provádět úhrady bezhotovostně do zahraničí přes devizová místa, na výzvu musí identifikovat platbu přijímanou ze zahraničí a poskytovat potřebnou součinnost při kontrole devizovým orgánem.²⁵

Práva devizových cizozemců (nerezidentů) se nachází v možnosti volně nakupovat jakoukoliv měnu za jakoukoliv měnu. Může tak volně nabývat jiných devizových hodnot včetně nemovitostí. Dalším právem pak je volné převážení platebních prostředků v jakékoliv měně. Mezi povinnosti patří provádění úhrad do zahraničí bezhotovostně přes devizová místa, musí identifikovat platbu přijímanou ze zahraničí a sdělit její účel. Také se na něj vztahuje povinnost poskytování součinnosti při devizové kontrole. Na devizového nerezidenta, který podniká v tuzemsku, se na něj vztahuje oznamovací povinnost v souvislosti s podnikáním, která na výzvu nebo ve stanovených lhůtách spočívá v povinnosti oznámit peněžní pohledávky a závazky vůči zahraničí, zřízení a stav účtů v zahraničí, svěřených finančních prostředků pro zahraničí, zahraniční cenné papíry, přímé investice, úvěry, operace na finančním trhu ve vztahu k zahraničí a operace prováděné zprostředkovaně přes cizozemce.²⁶

Práva a povinnosti devizových míst spočívají v dodržování obecně závazných předpisů a také v dodržování podmínek bankovní licence nebo jednotné a devizové licence, kterou každé devizové místo potřebuje ke své činnosti. Další povinností je administrativní transparentnost a evidence s potřebnými a povinnými podklady. S tím souvisí právo požadovat potřebné

²⁴ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 120 s.

²⁵ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. op. cit. sub 24, s. 120-121.

²⁶ Tamtéž, 121 s.

údaje a informace, na co se vztahuje povinnost součinnosti osob, pro které se vykonává činnost devizového místa.²⁷

Devizověprávní vztah má v sobě prvek aktivního a pasivního vztahu k zahraniční platební bilanci státu a jeho aktivní devizové pozici.²⁸

3. Platidla české měny

Mezi zákonná platidla české měny na území České republiky řadíme bankovky, oběžné mince a pamětní mince.²⁹ Právní řád kromě zákonných peněz v materiální formě upravuje ještě elektronické peníze v dematerializované formě. Elektronické peníze jsou definovány zákonem č. 370/2017 Sb., o platebním styku jako peněžní hodnota, která je elektronicky uchována.³⁰

Soustava zákonných peněz na území České republiky je tvořena bankovkami a mincemi. České bankovky a mince tak tvoří českou měnu, platnou na území ČR.³¹ V nynější době tiskne bankovky a razí mince Státní tiskárna cenin se sídlem v Praze.³²

3.1. Vymezení pojmů peníze a měna

Na odlišnost pojmů peníze a měna se začalo poukazovat ve 20. a 30. letech 20. století, kdy pojem peníze byl považován za statek, který slouží jako nástroj vyrovnávání plnění v obchodních vztazích se všeobecnou platností, co se týče zákonného nebo běžného vyrovnávání závazků. Pojem peníze se v užším slova smyslu používal na označení papírových nebo kovových platidel, ale v širším slova smyslu lze do tohoto pojmu zařadit i tzv. přírodní platidla.³³

²⁷ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 122 s.

²⁸ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 184 s.

²⁹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 145 s.

³⁰ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 21-22 s.

³¹ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 108 s.

³² PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 23 s.

³³ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 207 s.

Pojem měna byl vnímán jako druh peněz, který je každý povinen přijímat jako platidlo v daném státě a zároveň byla měna určitým nástrojem kvantifikace jevů a procesů, které probíhají v národním hospodářství. Úlohou státu spočívá ve stanovení hodnotového standardu a obecného platidla na základě zákona. Stát zákonem stanovuje, který druh platidel (především mincí) budou standardem platidel a hodnot, takže se smluvní strany v daném státě nemusí dohodovat na tom, kterými penězi se bude platit.³⁴

Peníze jsou základem pro měnu určitého státu. Peníze za měnu musí prohlásit určitá autorita. Ve většině případů je touto autoritou stát, ale může se jednat i o nadstátní útvar, například Evropská unie a její jednotná společná měna euro.³⁵

3.1.1. Peníze

Existence peněz je podrobena právní regulaci na určitém území. Tato úprava tvoří soubor právních norem, které jako samostatné pododvětví finančního práva označujeme jako měnové právo. Toto právo upravuje měnu na daném území, stanovuje měnové jednotky, měnové soustavy, emisi a oběh platidel ve státě, vztah měnové jednotky k měnám jiných států a úpravu měnově právních vztahů. Peníze spadající do ekonomické kategorie, označujeme jako univerzální zboží, které je směnitelné za jiné zboží jakékoliv hodnoty. Plní různé funkce, a to obecného měřítko hodnoty, oběživa, platidla a pokladu, pod kterým rozumíme nositele hodnoty a jejího uchování.³⁶ Peníze se řadí i do kategorie právní. Existují jen s existencí financí a obráceně.³⁷

Peníze jsou objektem a předmětem zájmu společenských vztahů. Často dochází k záměně pojmů peněz a financí, ale finance představují jen část peněžních vztahů, kde jako objekt vystupují právě peníze. V rámci finančních vztahů se přeskupuje peněžní masa, která je v pohybu mezi subjekty, sektory a fondy. Někteří autoři interpretují finance jako množinu ekonomických vztahů, které spočívají ve shromažďování a užívání peněžních prostředků v procesu

³⁴ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 207-208 s.

³⁵ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 56 s.

³⁶ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 105-106 s.

³⁷ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 19 s.

směny a rozdělování materiálních hodnot. Směna a rozdělování v této podobě však nespadá do kategorie financí, neboť tu chybí peníze v jakékoliv podobě. Peníze jsou pojmem širším než finance. Pojem peněžních vztahů je mnohem širší než pojem finanční vztahy. Peněžní vztahy subsumují cenové vztahy, mzdové vztahy a i finanční vztahy. Je důležité pojem peněz odlišovat od pojmu finance, neboť peníze představují ekvivalent směny, prostředek placení a míru hodnoty.³⁸

Do kategorie financí patří především vztahy, kde peníze plní funkci platebního prostředku, prostředku směny a pokladu. Pokud peníze plní funkci měřítka hodnoty, tedy určuje cenu zboží nebo služby, pak tyto vztahy do kategorie financí nepatří.³⁹

Ve společnosti existuje výroba zboží a v jejím důsledku existují peníze, které slouží jako měřítko, v jakém poměru je možné směňovat jedno zboží za druhé. V minulosti tuto funkci mělo zlato, které se stalo všeobecným ekvivalentem, ale od ostatního druhu zboží se odčlenilo. Postupem času se ukázalo, že se zlato jako plnohodnotné peníze dá nahradit něčím jiným, co by se v oběhu mohlo používat. Tato myšlenka vedla k vydávání bankovek a státovek v podobě papírových peněz.⁴⁰

Výsledek ekonomického vývoje zbožího hospodářství se nachází právě v existenci peněz a peněžního hospodářství, které nejsou produktem právního řádu, neboť právní řád stanovuje měnu a měnovou soustavu a tím upravuje již existenci peněžního hospodářství. Měna a měnové soustavy jsou v každém státu odlišné, ale peníze v ekonomickém slova smyslu zůstávají stejné ve všech státech, jelikož se jedná o všeobecný ekvivalent.⁴¹

Peníze mají několik funkcí. Plní funkci **denominátora hodnoty**, v čemž se peníze vykazují jako měřítko hodnoty. Vyjadřují hodnotu jiného zboží a vystupují jako společný jmenovatel, který umožňuje vzájemné porovnávání hodnot. Peníze nemusí být v materiální podobě ani nemusí být konkretizovány státní autoritou (např. zúčtovací měna v mezinárodním platebním styku).⁴² Vyvinula se potřeba určit hodnotu peněz, aby nedocházelo k prosté směně jednoho zboží za druhé, tudíž dochází i k mocenskému zajištění existence peněžních vztahů. Tak vznikl

³⁸ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 15-17 s.

³⁹ Tamtéž, 16 s.

⁴⁰ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 207 s.

⁴¹ Tamtéž, 207 s.

⁴² BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnícká učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 336-338 s.

soubor právních norem, který reguluje emisní oprávnění, způsob určení hodnoty, název a dílčí jednotky, práva a povinnosti při nakládání s penězi a odpovědnost za porušení těchto pravidel. Tím docházíme k pojmu měna, což je soubor právních norem zajišťující existenci peněžních vztahů a financí.⁴³

Podstatnou funkcí peněz je **všeobecný prostředek směny**, pod kterou si můžeme představit nákup a prodej zboží, služeb či jiných statků. Peníze se tak dostávají do oběhu mezi jednotlivé účastníky trhu, mezi kterými pak samy obíhají. V tomto případě se peníze označují jako oběživo. Pod tímto pojmem se zahrnuje hotovostní oběživo, které má materiální podobu ve formě fyzických předmětů, jako jsou bankovky či mince, nebo bezhotovostní peníze, které jsou v dematerializované podobě na účtech u bank nebo jiných finančních institucí či elektronické peníze. V rozvinuté tržní ekonomice převládá bezhotovostní oběživo. Další funkcí je funkce **platidla**, tedy všeobecný prostředek plateb a převodů kapitálu. Peníze takto zprostředkovávají platby s finančními investicemi nebo platby související s právní povinností plátce (poplatky, daně, pokuty apod.). Funkce **nositele a prostředku uchování hodnoty** (funkce pokladu) v sobě drží danou hodnotu, kterou přenáší do budoucna. Peníze s určitou významnou hodnotou by se v tomto případě měly stáhnout z peněžního oběhu a vrátit je zpět až po nějaké době, kdy se čerpá tato hodnota ve zbožích a službách.⁴⁴

Za peníze *de lege ferenda* můžeme považovat peníze v dematerializované formě, které nejsou závislé na centrální bance státu. V roce 2009 vznikly virtuální peníze s názvem bitcoin (BTC). Nejde o hmotnou věc, proto je možné ho několikrát dělit a vyjádřit hodnotu jakékoliv věci. Celé je to založeno na uvolňování daného množství bitcoinů a uvolnění určitého množství jako odměna za udržování tohoto systému. Jelikož bitcoinů je omezené množství, zaručuje to tak jejich hodnotu a vzácnost. S bitcoinem se obchoduje na více specializovaných burzách výměnou za standardní měny. Emise bitcoinů je decentralizovaná, tudíž není potřeba existence emitenta. Elektronické peníze v této podobě jsou také chráněny před padělkem, a to tak, že původ bitcoinu se nechá vysledovat v historii transakcí a jejího ověření. Výhodou těchto peněz je rychlost transakce, která proběhne během několika minut a nevzniknou tak žádné transakční náklady za

⁴³ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 18-19 s.

⁴⁴ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnícká učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 336-338 s.

převod. V současné době nepředstavuje funkci všeobecného prostředku směny, proto je potřeba získat důvěru u lidí, aby se to mohlo v budoucnu změnit. Bitcoin se považují za peníze svého druhu, neboť jsou schopny plnit funkci peněz.⁴⁵

3.1.2. Měna

Měna je soustava peněz určená zákonem. Je užívána k uhrazování peněžních závazků na daném území. Jedná se o jeden charakteristický znak státu, se kterým spojujeme i jeho autoritu a suverenitu.⁴⁶

Měnu dělíme na několik druhů, a to **národní, nadnárodní a mezinárodní**. **Národní měna** se používá jen na území daného státu, kde je zároveň upravená svým právním řádem. Ve světě existují i takové národní měny, které jsou používány jako světové peníze k platbám i v jiných zemích, např. americký dolar (USD) nebo japonský jen (JPY). **Nadnárodní měna** se užívá místo národních měn v několika státech. Tato měna má společnou autoritu společenství těchto států, které měnu užívají. K zavedení této měny může vést několik důvodů. Může to být z důvodu posílení ekonomiky integrovaných států jako je to v případě Evropské unie a měny euro nebo z úsporných důvodů států, které mají slabou ekonomiku a chtějí se tak vyhnout nákladům, které jsou spojené s provozem a emisí vlastní národní měny, např. u 12 afrických států s měnou CFA frank. Posledním zmiňovaným druhem měny je **měna mezinárodní**. Ta se užívá ke speciálním platebním případům a je stanovena autoritou mezinárodních institucí. Jako příklad bych uvedla měnu SDR (Special drawing rights) Mezinárodního měnového fondu. V jeho rámci se užívá jako jednotná měnová a účetní jednotka. Dříve se užívala také měna ECU, což byla zúčtovací jednotka Evropského hospodářského společenství nebo dřívější clearingový rubl jako zúčtovací jednotka Rady vzájemné hospodářské pomoci.⁴⁷

Rozhodujícím znakem měny je to, že se jedná o peněžní prostředek, který stát vydává do oběhu a tento oběh zároveň řídí. Měna se definuje jako soustava peněžních prostředků, tedy peněz a prostředků bezhotovostních plateb – šeky a platební karty, které obíhají na daném území a na tomto území se používají při

⁴⁵ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 23-24 s.

⁴⁶ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 105 s.

⁴⁷ Tamtéž, 106 s.

plnění závazků. Stanovení měny v určitém státě je právní akt, ale je třeba věnovat pozornost i ekonomickým skutečnostem, jako je například přihlížení k integračním vlivům a s tím související měna euro.⁴⁸ Z toho vyplývá, že měna je národní forma peněz, ale musíme přihlížet také k nadnárodním měnám, mezi které řadíme již zmíněnou měnu euro.

Právní úprava měny má dva základní předpoklady. Prvním předpokladem je stanovení peněžního zboží, které má plnit funkci míry hodnot. Druhým předpokladem je stanovení měřítka cen, kdy se určí množství peněžního zboží a označí se určitým názvem. Tak vzniká měnová jednotka, která se dělí na menší díly podle principů desetinné soustavy. Jde o peněžní název základního množství peněžního zboží. Slouží jako měřítko cen v určitém státě. Právo stanovuje spolu s měnou i měnovou jednotku. Ta určuje, který druh zboží je zbožím peněžním a určuje, jaké množství peněžního zboží je základem pro porovnání cen. Ve všech státech je ekonomická podstata měnových jednotek stejná.⁴⁹

O vlastní měně lze hovořit v tom případě, pokud má stát svá vlastní zákonná platidla. Pokud zákonodárství některého státu dovoluje dovoz zahraničních platidel, tak nemají povahu tuzemských zákonných platidel. Jednotlivé měny jsou odlišné různými právními úpravami a svrchovaností státní moci. Měnové jednotky různých měn se stejným nominálním obsahem drahého kovu mají různou kupní sílu a cenové hladiny nevykazují stejný pohyb z ekonomického hlediska. Úroveň cen ve státech nemusí být stejná, přestože má měnová jednotka stejný nominální obsah zlata.⁵⁰

Rozdílnost kupní síly měnových jednotek se od sebe neodlišuje, protože vynikne pouze tehdy, jestliže se začne zkoumat směnný poměr měnových jednotek vzájemně mezi sebou, jinak řečeno měny v jejich vzájemném vztahu. Výsledek existence těchto měnových vztahů jsou měnové kurzy vyjadřující cenu měnové jednotky vlastního státu znázorněnou v měnové jednotce jiných zemí.⁵¹

Právo měnu definuje jako zákonem upravený systém peněžní jednotky, znaky (formy) peněžních jednotek a jejího oběhu v dané zemi. Právní předpisy stanovují název peněžní jednotky, včetně jejího členění a násobků, měnovou paritu (vztah k měnovému kovu neboli k jiné měně), podmínky a místo emise,

⁴⁸ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 208 s.

⁴⁹ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. op. cit. sub 48, s. 208.

⁵⁰ Tamtéž, 209 s.

⁵¹ Tamtéž, 209-210 s.

druhy peněz, peněžní znaky a hodnoty, ve kterých jsou vydávány a v neposlední řadě také povinnost přijímat placení a platit v těchto penězích.⁵²

O evoluci měny rozhoduje moc zákonodárná. Měna daného státu je reprezentována znaky peněz, které se dostávají do oběhu a je tedy povinné jejich používání při platbách. To všechno musí být v souladu s ústavním pořádkem a se zákony. O zavedení měny a jejích změn rozhoduje Parlament podle zákona. Moc zákonodárná přenechává výkon správy měny a péči o měnu moci výkonné s tím, že má možnost tento výkon předat centrální bance, ať už v plném rozsahu nebo z části. Centrální banka jakožto správce měny je nezávislá na vládě a tato nezávislost je garantována i v Ústavě ČR.⁵³

Peníze jsou takové zboží (zlato a stříbro), které mohlo zprostředkovávat výměnu. Zlato a stříbro byly všeobecným ekvivalentem. Kdežto měna je výměnnou hodnotovou jednotkou vyjadřující peněžní funkci hodnoty zboží, a tedy nevyjadřuje hodnotu zboží. Měna má hodnotu odvozenou od kupní síly, ale nemá svou vlastní hodnotu. Kupní síla závisí od poměru výroby a spotřeby v národohospodářském celku. Z toho vyplývá, že veličina měny je výsledkem poměru mezi výrobou a spotřebou.⁵⁴

Rozhodnutí zahraničních soudů došlo k závěru, že měna v právním slova smyslu musí splňovat 3 znaky:

- 1) Přiznání atributu měny právními předpisy prostřednictvím autority státu, který tuto měnu na svém státě musí uznávat a platbu v této měně na svém území musí přijímat.
- 2) Jde o skutečný platební prostředek, který splňuje funkce prostředku směny a prostředku plateb.
- 3) Peníze musí být všeobecným platebním prostředkem. To znamená, že musí být používány širokým okruhem fyzických a právnických osob. S tím souvisí plnění funkce prostředku uchování hodnoty.⁵⁵

⁵² GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 209-210 s.

⁵³ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 190 s.

⁵⁴ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 210 s.

⁵⁵ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 340-341 s.

3.1.3. Měnové právo

Měnové právo je páteří nefiskální části finančního práva, neboť základním účelem je stanovení jednotky míry hodnot a jejich atributů, což jsou peníze.⁵⁶ Je tvořeno normami, které regulují peněžní jednotku, kurzy k jiným měnám, měnovou paritu, systém znaků peněz a jejich emisi, řízení peněžního obratu a pokladní operace. Stát upravuje svou vlastní měnu na svém území, tudíž se jedná o monetární suverenitu, která může být i oslabena. Toto oslabení můžeme vidět například v přenesení části měnové suverenity na některé nadstátní instituce nebo i v přijetí konkrétních závazků, které vychází z mezinárodních smluv, jimiž je daný stát vázán. Nejde však o povinné částečné odevzdání měnové suverenity, ale dochází k tomu zcela dobrovolně ze strany státu. Jako příklad bych uvedla vstup ČR do Evropské Unie ke dni 1. 5. 2004. Svou suverenitu stát prokazuje tím, že je schopný právně regulovat peněžní zřízení svého státu.⁵⁷

Měnové právo má jako primární objekt peníze. Ve smyslu právní kategorie zajišťuje jeho existenci, proto měnové právo vymezuje peněžní jednotku státu a možnost jejího dělení na jednotky nižšího řádu, hotovostní oběh a bezhotovostní platební styk, měnovou paritu k jiné měně, prostředky ochrany měny a nástroje umožňující intervenci do hodnoty měny jako je devalvace a revalvace nebo nástroje, které vedou k apreciaci či depreciaci měny vůči cizím měnám.⁵⁸

Měnové právo je tvořeno primárními normativními právními akty a sekundárními akty centrální banky, které se řadí do pramenů vnitrostátního práva. Na dalších pramenech měnového práva se podílí také právo Evropské unie na základě členství v Evropské unii a normy Evropské centrální banky, pokud je stát členem eurozóny a dále také mezinárodní právo v případě členství státu v Mezinárodním měnovém fondu a Mezinárodní bance pro obnovu a rozvoj. V České republice jsou prameny měnové práva roztříštěny do několika právních předpisů. Takováto situace se nachází i na Slovensku nebo v Polsku. Z evropských států vytvořilo pouze Bulharsko kodifikaci upravující měnové právo, ale i v tomto

⁵⁶ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 184 s.

⁵⁷ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. op. cit. sub 56, s. 188-189.

⁵⁸ Tamtéž, 188-189 s.

případě funguje jako *lex generalis* k dalším zákonům, které obsahují normy měnového práva.⁵⁹

Základním zákonem měnového práva je zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, především její čtvrtá část o emisi mincí a bankovek. Zde je stanoveno, že peněžní jednotkou je česká koruna (Kč), která se dělí na sto haléřů. Dříve vyjadřovala svou hodnotu zlatým obsahem z dob zlatého měnového standardu až do 80. let 20. století.⁶⁰

3.2. Vývoj peněz

Peníze se vyvíjejí už několik tisíciletí od naturální výměny přes jednoduché slitky kovů až k raženým mincím, plastovým a papírovým platidlům a platebním prostředkům. Podle definice Davida Huma jsou peníze „něco podobného jako fakt, že jestliže se kolo otáčí hladce a bez problémů, je to především zásluhou maziva.“⁶¹

Ještě před Davidem Humem ji v letech 384 až 322 před naším letopočtem definoval antický filozof Aristoteles, který je definoval takto: „peníze vznikly z poznání nutnosti překonat těžkosti při výměně zboží“.⁶² Jiné definice označují peníze za druh zboží a nástroj s univerzální kupní cenou sloužící k vyjadřování ceny zboží. Slouží jako platidlo a k vytváření úspor jako kreditní či úvěrové peníze v bankách.⁶³

Měna ukazuje stav hospodářství na daném území a v určité době. V důsledku živelných katastrof, válečných událostí nebo podle stavu měny na jejich území docházelo k upevňování nebo ztráty hodnoty měny. Vývoj peněz nemá dlouhého trvání, jelikož se dlouhou dobu hledaly předměty, které by mohly být prostředkem míry hodnot, které by zastávaly funkci všeobecného ekvivalentu.⁶⁴

Kovy se jako všeobecný ekvivalent používaly v Přední Asii v Mezopotámii u Summerů, Akkadů, Chetitů a Asyřanů v letech 4000 před naším letopočtem. Zlato se v té době ještě nepoužívalo, protože podle pověry

⁵⁹ MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8. 191 s.

⁶⁰ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 342 s.

⁶¹ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 209 s.

⁶² GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. op. cit. sub 61, s. 209-210.

⁶³ Tamtéž, 211-212 s.

⁶⁴ Tamtéž, 213-214 s.

pocházelo z podsvětí, a tak se k placení používalo obilí, měď, olovo, železo a stříbro. Tato platidla nemůžeme považovat za peníze, protože všeobecným ekvivalentem byla určitá hmotnost stříbra. Ve starověkém Egyptě používali jako platidlo i zlato, které až kolem roku 1500 před naším letopočtem převýšilo hodnotu stříbra. Ani toto platidlo nelze považovat za vznik peněz.⁶⁵

Vznik mincí nemůžeme konkrétně určit, protože to záviselo na vyspělosti jednotlivých civilizací, a proto čas a místo vzniku jsou rozdílné. Například staří Římané už používali ražené mince, kdežto na našem území Kelti používali hřivny (těžké kusy železa) jako prostředek směny. Směnné prostředky se v předmincovní době nazývaly jako primitivní platidla. Nejstarší a nejdůležitější směnnými prostředky byly především suroviny v podobě dřeva, kostí a zvířat nebo různých potravin, například obilí, rýže, ryby, sůl, olej, cukr, káva, čaj a tabák. V Latinské Americe vysloužilo jako platidlo kakaové boby, kterými platili staří Aztékové a v Nikaragui ještě v roce 1875 byly kakaové boby nejnižší měnovou jednotkou. Na území indického subkontinentu sloužil jako směnná jednotka druh bobu zvaný molucký kalanju. Později byla takto nazývána srílanská měděná mince. V Etiopii se jako platidlo užívaly tyče soli svázané rákosem. V této době nebyl rozdíl mezi předmincovním platidlem a užitkovým předmětem. Vyměňovaly se vzácnější a cennější předměty, které závisely na lokalitě, vyspělosti daného etnika a přírodním prostředí, proto byl výběr prostředků pestrý.⁶⁶

Ani v současné době není jisté, která civilizace zavedla první mince. Jsou zde hypotézy, že by to mohli být obyvatelé starověké Lýdie v Malé Asii v 7. století př. n. l. Ovšem měnový systém v pravém slova smyslu založil filozof a archont Solón v Athénách, kde nechal razit stříbrné drachmy, oboly, chalky a lepta kolem roku 493 př. n. l. Tímto se samotné mince staly předmětem obchodu.⁶⁷

Ve starém Římě byl nejprve platidlem dobytek, později měď. Aby se mohlo hospodářství rozvíjet, musel stát převzít záruku ryzosti kovu a hmotnosti mincí. V roce 289 př. n. l. vznikl v Římě první mincovní úřad. Stříbrné a zlaté mince postupně nahrazovaly měděné mince. Jednou ze zajímavostí je i to, že roku

⁶⁵ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 214 s.

⁶⁶ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. op. cit. sub 65, s. 214.

⁶⁷ Tamtéž, 214 s.

321 př. n. l. byl zachován doklad o opatření proti padělatelům mincí. Vznik a existence mincí znamenala pro Řím počátek peněžního trhu a úvěru.⁶⁸

Na našem území byly první mince objeveny okolo roku 400 př. n. l. V českých zemích byly nalezeny především zlaté mince, kdežto na Slovensku spíše stříbrné. Za vzor těmto keltským mincím byly římské mince. Vliv Keltů postupně upadal nátlakem germánské říše, která si v konkordátu Vormském z roku 1122 zakotvila právo razit mince a těžit stříbro. V českých zemích toto právo měli Přemyslovci, kteří jako první evropští panovníci razili vlastní mince ve vlastní mincovně. Boleslav I. po roce 970 nechal razit první stříbrné denáry a začátkem 14. století za vlády Václava II. patřilo české mincovnictví mezi nejvyspělejší v Evropě, neboť pražské groše se používaly jako platidlo v Německu a Rakousku.⁶⁹

Ve 20. letech 16. století byly zapotřebí mince vyšší hodnoty, než byly pražské groše, proto došlo k ražení stříbrných mincí, zvané tolary. Roku 1620 došlo k zániku českého mincovnictví a úplný konec vyvrcholil při tereziánské měnové reformě roku 1750, kdy za Marie Terezie byly zavedeny kreditní papírové mince. Roku 1762 v rakouské říši byly do oběhu dány první bankovky jako vnitřní měna. Veškeré zahraniční platby se uskutečňovaly ve stříbrné měně. Ty pak nahradily roku 1811 tzv. šajny a anticipační poukázky, což jsou rakouské papírové peníze, které obíhaly v letech 1813 až 1816 i na našem území. Společně tvořily vídeňskou měnu, která se stala skutečnou měnou v Rakousku. Stříbrné tereziánské tolary zmizely z oběhu, ale byly natolik významné, že je v polovině 20. století ještě přijímalo jako platidlo obyvatelstvo severní Afriky a Blízkého Východu. V Rakousku roku 1889 byla zavedena zlatá měna korunová, kterou nahradila koruna. Do roku 1900 se používaly obě měny souběžně, ale v přepočtu se 1 zlatý rovnal 2 korunám.⁷⁰

Na počátku první světové války potřebovala Rakousko-uherská monarchie finanční prostředky na vedení války, což nedokázala pokrýt ani Rakousko-uherská banka. Z nařízení se vypustilo ustanovení o bránění vydávání nekrytého oběživa. Začaly se razit drobné mince z méně hodnotné směsi a tím se otevřela cesta k inflaci, která měla tragický důsledek na kurz rakouské koruny.⁷¹

⁶⁸ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 215 s.

⁶⁹ GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. op. cit. sub 68, s. 215.

⁷⁰ Tamtéž, 216-217 s.

⁷¹ Tamtéž, 217-218 s.

Po vzniku Československé republiky bylo potřeba stabilizovat měnovou situaci, a proto došlo k několika opatřením. Došlo k vypsání státní vnitřní půjčky ve zlatě, stříbře a ve valutách, okolkování bankovek, soupisu finančního majetku, zřízení Bankovního úřadu ministerstva financí a vydání zákonů o ochraně měny a oběhu zákonných platidel a o zavedení československé koruny, která sloužila jako měnová jednotka a dále k založení československé Národní banky, která byla autonomním emisním orgánem. Československá Národní banka poskytovala krátkodobé úvěry obchodním bankám a řídila devizové hospodářství. Československá koruna po právní stránce vznikla v dubnu roku 1919 přijetím zákona o úpravě a správě platidel. Po roce 1924 se hospodářská situace stabilizovala a československá koruna byla kótována na všech světových burzách. Začalo se připravovat opatření k zavedení československé koruny jako zlaté měny. K provázání se zlatem došlo roku 1926, ale k zavedení přímé směnitelnosti bankovek za zlato nedošlo. Rok 1937 znamenal těžké období pro Československou měnovou a finanční stabilitu, neboť na ní působily vnější vlivy, včetně politického a hospodářského působení a evropské země začaly devalvovat své měny. V této době Československá republika měla dostatečně rozvinuté bankovníctví a fungující peněžní trh.⁷²

V letech 1939 až 1945 se na našem území začala objevovat platidla německá, sovětská, maďarská nebo dokonce válečné poukázky armád. Prvním a významným krokem k obnově měnového a finančního hospodářství státu byl prezidentský dekret. To znamenalo, že od listopadu roku 1945 se na celém našem území obnovila jednotná měna v podobě československé koruny. V souvislosti s měnovou reformou byly upraveny cenové relace jak v Čechách, tak i na Slovensku. Ta byla určena na 50 Kč za 1 US dolar vůči cizině. Československo se stalo členem Mezinárodního měnového fondu, na kterém byla oznámena tato relace měny a členem mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj. Tím se vytvořily předpoklady pro součinnost a podporu kurzovní stability měny a celkové pomoci s realizací mezinárodního obchodu. Rok 1950 je rokem vzniku Státní banky československé, která měla za úkol vydávat bankovky, navrhnout měnovou politiku, určovat zásady oběhu peněz a kurz koruny k cizím měnám a dále měla

⁷² GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 217-218 s.

dohlížet na ochranu měny. Kromě těchto funkcí měla i nebankovní funkce, například zabezpečení pokladního plnění státního rozpočtu.⁷³

Důležitým mezníkem pro naši zem je rok 1970, kdy došlo k měnovému plánování. Jde o výsledek související s vývojem měny a navazování na postupné změny, které předcházely tvorbě státního rozpočtu a státního plánu. Státní banka československá začala vypracovávat úvěrový plán a pokladní plán. Poté se měna měnila v závislosti na politické a jiné události uskutečněné na našem území, ale zásadní změna v oblasti měny nastala roku 1993, kdy došlo k rozdělení Československé federace a vzniku samostatné České republiky a Slovenské republiky. Každý z těchto států měl svou vlastní měnu, přičemž vznik těchto měn probíhal v několika etapách a právní úprava v oblasti měnového práva trvala delší dobu.⁷⁴

Nejvýznamnější období pro měnové právo a pro úpravu české a slovenské měny byl 8. únor 1993. Postupně docházelo ke stahování platidel, které byly vydány Státní bankou československou. Tato platidla byla nahrazena novými platidly, která byla vydána národní emisní bankou. Současně docházelo k nahrazování závazných právních předpisů v oblasti měnového práva vydané Státní bankou československou a byly nahrazeny novými obecně závaznými právními předpisy, které vydaly emisní banky. Tato etapa probíhala ještě v roce 1994.⁷⁵

Až v roce 1995 docházelo k samostatnému vývoji české a slovenské měny. Skončilo stahování bankovek a mincí z 8. února 1993 a právní podoba české a slovenské měny už byla jasná.⁷⁶

3.3. Platidla české měny

Měnové právo má za úkol stanovit, jaká forma peněz je považována za zákonné peníze na určitém území. Zákonné peníze lze definovat jako hmotné předměty, které se používají jako oběživo k bezprostřední směně za nakoupené zboží či služby nebo jako platidlo k provádění plateb v měně, na kterou znějí v jejich nominální hodnotě. Za zákonné peníze považujeme bankovky, mince a státovky. Bankovky a státovky jsou vyráběny z papíru, kdežto mince jsou

⁷³ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 218 s.

⁷⁴ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. op. cit. sub 73, s. 218.

⁷⁵ Tamtéž, 218 s.

⁷⁶ Tamtéž, 219 s.

vyráběny a raženy z kovů či kovových slitin. V ČR (ani v předchozím Československu) se od roku 1973 nevyskytuje podoba státovek. Právní úprava zákonných peněz se nachází v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance. K jejich vydávání má pravomoc pouze ČNB, která je rovněž oprávněna k vydávání obecně závazných právních předpisů, ve kterých ustanovuje konkrétní peněžní znaky stávající se součástí soustavy zákonných peněz a definici nominálních hodnot, hmotnost, materiál, rozměry, vzhled, platnost nebo ukončení jejich platnosti, způsob výměny a podobné náležitosti.⁷⁷

ČNB vyhláškou stanovuje vydání nového druhu a vzoru zákonných peněz. Stanoví den, kdy se vzor uvádí do oběhu. Od tohoto dne se nové vzory stávají součástí zákonných platidel a pobočky ČNB vydávají toto platidlo s novým vzorem svým klientům. Takovýmto způsobem ČNB vyhláškou i ukončení platnosti určitých vzorů mincí a bankovek spolu s vyhlášením způsobu a doby výměny platidel za platné bankovky a mince. Během doby výměny jsou platidla neplatná, ale v tomto období je možné je vyměnit na pobočkách ČNB nebo jiných bankách v poměru nominální hodnoty 1 : 1. Po uplynutí stanovené doby je už nikdo nesmí vyměnit, tudíž se nevyměněné bankovky a mince se starými vzory stávají neplatnými a držitelé těchto peněz přicházejí o jejich peněžní hodnotu. Doba výměny bankovek je většinou stanovena na 5 let.⁷⁸

3.3.1. Bankovky

Bankovky v současné době jsou tvořeny šesti nominály, a to 100 Kč, 200 Kč, 500 Kč, 1000 Kč, 2000 Kč a 5000 Kč. Dříve se vydávaly bankovky s nominální hodnotou 20 Kč, ale platnost těchto bankovek byla ukončena v srpnu roku 2008, a bankovky s nominální hodnotou 50 Kč, u kterých platnost skončila v březnu roku 2011. Bankovky se stejným nominálem byly vydávány ve dvou až čtyřech vzorech, které se od sebe lišily jen malými detaily, např. odstín barvy či malý doplněk.⁷⁹

Bankovky jsou chráněny soustavou ochranných prvků, mezi které se řadí vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, ochranná barevná vlákna, soutisková značka, opticky proměnlivá barva, iridiscentní pruh, mikrotext a skrytý

⁷⁷ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 342-346 s.

⁷⁸ BAKE, Milan a kol. *Finanční právo*. op. cit. sub 77, s. 242-244.

⁷⁹ Tamtéž, 344-345 s.

obrazec.⁸⁰ Na rubové straně se nachází copyrightová značka (písmeno „C“ v kroužku), která v případě padělání nebo jiného napodobování bankovky jako uměleckých děl podléhá autorskoprávní ochraně.⁸¹

U bankovek se rozlišuje jejich lící a rubová strana. Nepotištěnou část bankovek nazýváme jako kupon. ČNB vyhláškou stanovuje údaje o přesném vzhledu, materiálu, ochranných prvcích a podrobném popisu vzhledu a údajů, které jsou uvedeny na bankovkách, jak z lící, tak z rubové strany.⁸²

3.3.2. Mince

Za zákonná platidla na území ČR považujeme bankovky a mince. Mince pak rozlišujeme na mince oběžné a mince pamětní. **Pamětní mince** mají svou nominální hodnotu, která je vyjádřena v korunách českých, ale jejich oběh je omezen pouze na území České republiky, kde jsou přijímány k úhradě peněžních závazků denominovaných v korunách českých ČNB a některými bankami. Rozdíl od oběžných mincí je v tom, že jsou raženy v menším počtu kusů a z hodnotnějšího kovu (stříbrná slitina o ryzosti 900/1000 a od roku 1995 z čistého zlata o ryzosti 999,9/1000). Pamětní mince jsou předmětem sběratelství a jejich tržní hodnota je větší než jejich nominální hodnota. Od roku 1997 se i oběžné mince razí ke sběratelským zájmům. Jsou raženy ve zvláštním provedení, kdy mají mince totožné grafické provedení jako běžné mince, ale jejich pole je leštěné a reliéf je matný. U nich bývá označení špičkové kvality nebo slovem „proof“. Tyto mince se do oběhu většinou nedostávají, neboť jsou vydávány jako součást tzv. ročníkových sad s áziem.⁸³ Pamětní mince dělíme na zlaté v nominálních hodnotách 1000 Kč, 2000 Kč, 2500 Kč, 5000 Kč a 10 000 Kč a stříbrné pamětní mince v nominálních hodnotách 200 Kč a 500 Kč.⁸⁴

Oběžné mince jsou raženy z obecného kovu – železa, který je pokoven ještě jiným kovem (poniklovaná ocel u pětikorunové mince, mědí poniklovaná ocel u desetikorunové mince). Původní kulatý tvar byl nahrazen tvarem

⁸⁰ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 108 s.

⁸¹ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 344-345 s.

⁸² JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 146 s.

⁸³ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 343-344 s.

⁸⁴ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 108 s.

pravidelného jedenáctihranu u dvoukorunové mince. Padesátikorunová mince je zvláštní tím, že je vytvořena vícebarevným „bimetalickým“ řešením povrchu dané mince. To je dosaženo různou úpravou ocelového jádra galvanickým pokovením slitinou mědi a zinku na povrchu mince. Původně byly vydávány v devíti nominálních hodnotách – 10 haléřů, 20 haléřů (platnost ukončena v říjnu roku 2003), 50 haléřů (platnost ukončena v srpnu roku 2008), 1 Kč, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč a 50 Kč. U mincí 10 Kč a 20 Kč byly kromě vzoru z roku 1993 vydávány i mince z roku 2000 s odlišnou rubovou stranou.⁸⁵

Platné mince bez omezení přijímají ČNB, ostatní banky, právnické osoby i fyzické osoby. Přesto jsou zde zavedena určitá pravidla, která toto neomezení narušuje. Neomezeně je přijímá pouze ČNB a ostatní banky. Fyzické a právnické osoby mohou odmítnout přijetí českých pamětních mincí, u kterých byla platnost ukončena v červnu 2000 a mincí nad 50 ks v jedné platbě.⁸⁶

Po rozpadu federace se mince s vyšší nominální hodnotou razily v Münze Hamburg v Německu a mince s nižší nominální hodnotou v Royal Canadian Mint Winnipeg v Kanadě, neboť zde chyběla vlastní mincovna. Nyní se mince razí v Jablonci.⁸⁷

3.3.3. Speciální emise mincí a bankovek

Na počest 100. výročí založení samostatné Československé republiky byla vyražena speciální edice mincí v nominální hodnotě 20 Kč. Na jedné straně je mince tvořena klasickým motivem dvouocasého lva s nápisem České republiky a z druhé strany je vyobrazena podobizna prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, druhého československého prezidenta Edvarda Beneše a slovenského politika Milana Rastislava Štefánika. Tyto tři osobnosti se významně podílely na vzniku samostatného Československého státu, který se oficiálně osamostatnil od Rakousko-Uherské monarchie dne 28. října 1918. Tyto speciální mince si občané mohli vyměnit v říjnu roku 2018 na pobočkách České národní banky v městech Praha, Brno, Hradec Králové, Ostrava, České Budějovice, Plzeň a Ústí nad Labem. Jedná se o platné mince, nelze je považovat za pamětní mince, a mohou se tedy dostat volně do oběhu, ale vzhledem

⁸⁵ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7. 344 s.

⁸⁶ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 146-147 s.

⁸⁷ Tamtéž, 146-147 s.

k omezenému množství 200 tisíc kusů od každého druhu (dohromady tedy 600 tisíc kusů) se nedomnívám, že by se dostaly do oběhu. ČNB předpokládá, že si je lidé spíše nechají na památku a do oběhu se dostane jen nepatrný zlomek vydané emise.⁸⁸

ČNB koncem ledna roku 2019 vydala druhou sérii oběžných dvacetikorun a papírovou stokorunu s přitiskem loga 100. výročí, kdy byla zavedena československá koruna. Emise této série byla vyražena jako jubileum 100. výročí české měny. Emise bankovek a mincí byla emitována po 200 tisících kusech od každého vzoru. Vzory mincí nesou portréty významných osobností prvorepublikových národohospodářů, které nesou značný podíl na vzniku naší měny a stability české koruny při vzniku samostatného Československého státu. Jde o prvního ministra financí Aloise Rašína, jeho pozdějšího nástupce Karla Engliše a třetí osobností se stal první guvernér Národní banky Československé Vilém Pospíšil. Spolu s těmito mincemi byla emitována také stokorunové bankovka s logem oslav 100. výročí zavedení československé koruny. Logo je umístěno na lící straně pod nominální hodnotou stokoruny. Tyto bankovky bylo možné získat pouze výměnou na pracovištích ČNB stejně jako předchozí série dvacetikorun s T. G. Masarykem, E. Benešem a M. R. Štefánikem. Mince na lící straně zachovává svou podobu s českým lvem. Liší se tedy rubovou stranou, kde místo svatého Václava nalezneme portréty výše uvedených osob. Vydané mince jsou zákonné a platné, tudíž se mohou užívat k platebnímu styku.⁸⁹

3.4. Oběh bankovek a mincí

Součástí měnového práva je hotovostní oběh, který je upraven zákonem č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a vyhláškou ČNB č. 274/2011 Sb., o provádění zákona o oběhu bankovek a mincí. Uvedený zákon a vyhláška upravují pravidla pro hotovostní peněžní oběh, postup při přijímání peněz a nakládání s nimi a také pravidla pro poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince. Péče o hotovostní oběh je svěřena ČNB.⁹⁰

⁸⁸ Česká národní banka. [online]. 2019. [cit. 12. 11. 2018]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20181031_20_kc_obezne_mince.html

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 108 s.

V ČR je zákonná povinnost přijímat tuzemské mince a bankovky, ale existují zde výjimky, kdy tento příjem lze odmítnout. Jde o případy neplatných bankovek a mincí, pamětních mincí a neplatných bankovek a mincí ve lhůtě výměny (neplatí pro banky, ty vždy musí umožnit výměnu neplatných bankovek či mincí) a poslední výjimkou jsou oběžné platné mince v množství větším než 50 ks mincí v jedné platbě (opět kromě banky, na které se možnost odmítnout větší počet mincí nevztahuje). ČNB nemá možnost odmítnout ani jeden uvedený případ výjimek.⁹¹

Bankovky rozlišujeme na celé, celistvé, opotřebované oběhem, běžně poškozené a nestandardně poškozené bankovky. **Celé bankovce** nechybí žádná její část nebo může chybět pouze část okraje bankovky. **Celistvá bankovka** je taková, která je tvořena souvislým celkem. Celková plocha je větší než 50 % z plochy bezvadné bankovky. ČNB ji musí přijmout, ale nevrací ji do oběhu. Fyzická a právnická osoba má možnost bankovku v této podobě odmítnout. **Bankovka opotřebovaná oběhem** je celá nebo celistvá, ale je také pomačkaná, lehce zašpiněná či nějakým způsobem odřená, která zůstává nadále v oběhu. **Běžně poškozená bankovka** je taková, která je poškozena jinak než nestandardně, tedy se jedná o celé bankovky, u kterých nechybí žádná část bankovky nebo chybí pouze část jejího okraje nebo obvodu a je tvořena nejvýše 2 částmi, které patří k sobě. ČNB tuto kategorii bankovek musí vždy přijmout, ale už ji nevrací zpět do oběhu. Fyzické a právnické osoby mohou přijetí takovéto bankovky odmítnout. Poslední skupinou je **nestandardně poškozená bankovka**, která je ohořelá, obarvená, poškozená závadným materiálem, poškozená takovým způsobem, že je složité poznat její pravost, poškozená zařízením na ochranu proti krádeži, vyprané bankovky apod. Její poškození může spočívat také ve složení z více než dvou částí, její plocha je menší než 50 %, chybí jí celý spodní nebo celý horní okraj nebo její obrazec je nečitelný. Tyto bankovky ČNB zadrží bez náhrady, a tudíž je nevrací do oběhu. Banky je taktéž zadrží a předávají je ČNB. Fyzické a právnické osoby mohou tyto bankovky odmítnout.⁹²

Mince se dělí na celé, opotřebované oběhem, běžně poškozené a nestandardně poškozené. U **celých mincí** jejich plocha není nijak zmenšena ani vyrobena z více částí, nebo kde by některá její část chyběla. **Mince opotřebovaná**

⁹¹ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 109 s.

⁹² Tamtéž, 109 s.

oběhem je celá, ale odřená nebo různě špinavá. **Běžně poškozená mince** je taková, která není poškozená nestandardně. **Nestandardně poškozená mince** vyrobená z více částí a některá její část chybí nebo je poškozená zařízením na ochranu proti krádeži, tvar mince je deformovaný nebo její obrazec je nečitelný.⁹³

Padělané bankovky a mince jsou výtvořem trestné činnosti, tudíž má každý právo je odmítnout. Právnícké osoby, banky a ČNB mají povinnost je odebrat bez náhrady a dále je předat orgánům činným v trestním řízení.⁹⁴

Převzetím bankovek či mincí přechází na příjemce odpovědnost za jejich pravost a správný počet, proto musí mít možnost si zkontrolovat jejich pravost a přepočítat jejich počet.⁹⁵

ČNB v rámci oběhu bankovek a mincí stahuje taková zákonná platidla, která jsou výrazně opotřebovaná oběhem nebo poškozená. Stažené bankovky ničí a nahrazuje je novými bankovkami a mincemi. Měnové právo k zajištění oběhu mincí a bankovek určuje povinnost poskytovat náhradu za necelé nebo poškozené bankovky a mince; povinnost vyměňovat neplatné bankovky a mince, což provádí ČNB nebo úvěrové instituce; povinnost vyměňovat zákonné peníze určitých nominálních hodnot za jiné nominální hodnoty nebo výměnu pamětních mincí za jiné zákonné peníze, kterou provádí také ČNB a úvěrové instituce a povinnost přijímání zákonných peněz, která platí pro ČNB, úvěrové instituce, jiné právnícké osoby a fyzické osoby. K výměně dochází u těch bankovek, kde není pochybnost o jejich pravosti.⁹⁶

Úvěrová instituce provádějící pokladní operace (banka, úvěrové či spořitelní družstvo) může odmítnout tuzemské bankovky a mince, pokud jde o neplatné peníze. ČNB a úvěrové instituce vyměňují tuzemské bankovky a mince opotřebované oběhem nebo poškozené za vhodnější bankovky a mince stejných nominálních hodnot, také vyměňuje platné pamětní mince za jiné tuzemské mince a neplatné bankovky či mince za platné po stanovenou dobu. Podezřelé a neplatné bankovky a mince se nesmí vrátit do oběhu. Právnícké osoby a směnárníci nevrací zpět do oběhu takové mince a bankovky, které jsou pro další oběh nevhodné, a proto je předává ČNB. Fyzická osoba (kromě směnárníka) peníze opotřebované

⁹³ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 146-147 s.

⁹⁴ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 110 s.

⁹⁵ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 148-149 s.

⁹⁶ Tamtéž, 148-149 s.

oběhem vrací zpět do oběhu. Fyzické osoby mohou příjem běžně opotřebované bankovky a mince odmítnout, to však neplatí pro směnárníka. Pokud jde o padělané nebo pozměněné peníze, tak je fyzické osoby mohou odmítnout. Právnícké osoby včetně směnárníka mají povinnost tyto bankovky a mince odebrat, aniž by za to byla vyplacena náhrada. Zároveň mohou požadovat od osoby s padělanými penězi, aby prokázala svou totožnost. O odebrání se vystaví potvrzení. Podezřelé peníze jsou posílány ČNB k prověření a o odebrání platidel se informuje Policie ČR nebo státní zastupitelství. Jestliže jde o padělání bankovek a mincí cizích měn, tak se postupuje obdobným způsobem.⁹⁷

3.5. Ochranné prvky bankovek

Ochranné prvky bankovek jsou takové prvky sloužící k zamezení padělání bankovek, neboť padělatelé existují od doby, co existují i peníze. Padělatelé se snaží uvést do oběhu přesnou napodobeninu zákonných peněz a v této souvislosti je tu snaha o vytvoření určitých prvků, které by mohly padělatelům jejich činnost ztížit nebo dokonce znemožnit. V raném období platidel nebyly vyvinuty ochranné prvky, lépe řečeno žádné ochranné prvky neexistovaly a pouze se spoléhalo na to, že v této době nebude snadné napodobit bankovku, protože nikdo neměl k dispozici speciální druh papíru nebo tiskárnu k provedení tisku bankovek.⁹⁸

Ochranné prvky třídíme do tří základních skupin – pro veřejnost, pro odbornou veřejnost a pro specializované zařízení. Poslední zmíněná skupina je používána k tomu, aby kontrolovala pravost bankovek při příjmu či zpracování třídícími systémy a různými zařízeními.⁹⁹

3.5.1. Vodoznak

Tento ochranný prvek je viditelný zejména, pokud se na bankovku podíváme proti světlu. Je zde použit lokální stupňovitý vodoznak, který je umístěn ve střední části nepotištěného okraje. Vodoznak je tvořen portrétem dané osobnosti, která je vyobrazena na dané bankovce (např. na bankovce s nominální

⁹⁷ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 148-149 s.

⁹⁸ Papirova platidla, bankovky. Ochranné prvky bankovek. [online]. 2012. [cit. 6. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.papirovaplatidla.cz/informace/ochranné-prvky>

⁹⁹ Tamtéž.

hodnotou 1000 Kč, na které je vyobrazen František Palacký, bude vodoznakem jeho portrét viditelný proti světlu). Pokud se na bankovku podíváme z lící strany, je vodoznak portrétu stranově obrácený na rozdíl od vytištěného portrétu osobnosti. Vedle vodoznaku se objevuje negativní hodnotové číslo bankovky s ornamentem.¹⁰⁰

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html

3.5.2. Okénkový proužek s mikrotextem

Okénkový proužek je tvořen z uměle metalizované hmoty, která je zapuštěna do bankovního papíru. Vystupuje v různých intervalech na povrch papíru na lící straně. Na proužku se nachází čitelně negativní mikrotext, na kterém je označena nominální hodnota dané bankovky. U bankovek vydávaných od roku 2007 se navíc vyobrazuje i s logem ČNB. Na lící straně bankovky je vidět jen vystupující část proužku (vyvolává to dojem přerušované čáry s logem ČNB a nominální hodnotou) a při pohledu proti světlu je viditelný z obou stran bankovky jako navazující tmavá linka s mikrotextem. Vystupující části proužku mění svou lesklou barvu z hnědofialové na zelenou barvu podle dopadu světla na bankovku a úhlu pohledu.¹⁰¹

Okénkový proužek se nejčastěji padělá nalepením staniolu na místo, kde se obvykle nachází lesklá část proužku a vystupuje na povrch v určitých odstupech. Padělek se pozná tak, že zkontrolujeme celistvost proužku i z rubové strany. Dalším způsobem padělání může být nalepení proužku před tiskem bankovky a následným zakrytím v místech, kde je proužek zanořen.¹⁰²

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html

¹⁰⁰ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019].

Dostupné na WWW:

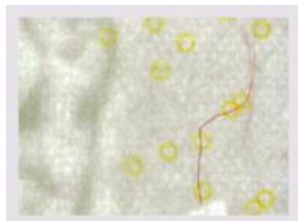
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranné_prvky.pdf

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 25 s.

3.5.3. Ochranná barevná vlákna

Ochranná barevná vlákna jsou nejlépe viditelná na bílých okrajích konkrétních bankovek. Jsou to viditelná vlákna o délce 6 mm v oranžové barvě zapuštěná do bankovního papíru.¹⁰³

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochrannne_prvky/ochrannne_prvky_1000.html

3.5.4. Soutisková značka

Soutisková značka vypadá jako písmeno „C“ s vloženým písmenem „S“. U bankovek vydávaných v roce 1995 a v roce 1996 pouze u bankovek nominálních hodnot 200 Kč a 2000 Kč se nachází dvojice písmen „ČR“. Je to kruhová značka, která je viditelná z jedné strany pouze jedna část značky a z druhé strany je viditelná její zbývající část. Soutisková značka je viditelná celá pouze tehdy, když ji přiložíme proti světlu. Tyto dvě části do sebe zapadají a její jednotlivé linky na sebe navazují.¹⁰⁴

Padělat tento ochranný prvek není jednoduché, neboť je potřeba vytisknout zvlášť lící stranu a zvlášť rubovou stranu, aby se značka spojila a vytvořila tak kompletní obrazec. Při padělání ke spojení obrazců dochází jen výjimečně.¹⁰⁵

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochrannne_prvky/ochrannne_prvky_1000.html

¹⁰³ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochrannne_prvky.pdf

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 28 s.

3.5.5. Opticky proměnlivá barva

Tento ochranný prvek mění své zbarvení podle toho, v jakém úhlu se pozorovaná bankovka sklopí proti světlu. Původní barva se změní na zcela jinou, zejména na zelenou či zlatou. Proměnlivá barva je založena na optickém efektu. Prvek je vytištěn speciální tiskovou barvou.¹⁰⁶

Jelikož se jedná o nedostupné barvy, které se hůře napodobují, padělatelé je většinou ignorují. V České republice se podařilo opticky proměnlivou barvu napodobit na bankovkách hodnoty 2000 Kč a 5000 Kč a také u bankovky s hodnotou 1000 Kč u vzoru z roku 1996.¹⁰⁷

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochrannne_prvky/ochrannne_prvky_1000.html

3.5.6. Iridiscentní pruh

Iridiscentní pruh je takový pruh, který je duhově lesklý a umístěný na lící straně bankovky blíže k pravému okraji. V pravé části pruhu jsou negativně (světle) vyznačena čísla představující nominální hodnotu konkrétní bankovky. V případě sklopení této bankovky se čísla zdají jako tmavá proti lesklému iridiscentnímu pruhu. Tento pruh má dvojí podobu. Musíme rozlišovat bankovky starších vzorů, kde je pruh jednobarevný a rovný a inovované bankovky, u kterých je pruh dvoubarevný a vzorovaný. Pruh vnímáme jako průhledný a slabě zbarvený, ale pokud bankovku sklopíme proti světlu, získáme namodralou (1000 Kč) či slabě zlatou barvu (2000 Kč, 5000 Kč) u starších vzorů a v případě inovovaných bankovek získáme k základní zlaté barvě navíc fialovou (1000 Kč, 5000 Kč) či modrou (2000 Kč) barvu s kovovým odleskem.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochrannne_prvky.pdf

¹⁰⁷ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 40 s.

¹⁰⁸ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochrannne_prvky.pdf

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochrannne_prvky/ochrannne_prvky_1000.html

3.5.7. Mikrotext

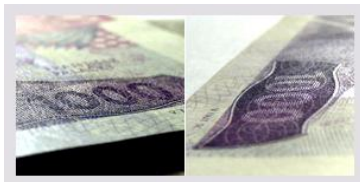
Mikrotext se nachází na lící i rubové straně. Na lící straně se skrývá od portrétu osobnosti vpravo v pruhu základní barvy zasahující do pravého bílého okraje bankovky a číselně vyznačuje nominální hodnotu bankovky. Na rubové straně se nachází mikrotext označující slovně nominální hodnotu bankovky taktéž v pruhu základní barvy mezi pravým okrajem bankovky a státním znakem. Je tištěn tiskem z plochy, ale u bankovek vyšších nominálních hodnot (především 1000 Kč, 2000 Kč a 5000 Kč) je zčásti také vytištěn tiskem z hloubky.¹⁰⁹

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochrannne_prvky/ochrannne_prvky_1000.html

3.5.8. Skrytý obrazec

Tento ochranný prvek se nachází na lících stranách v ornamentech na rameni portrétu nebo nad ním. Tvoří vždy číslo, které označuje nominální hodnotu určité bankovky. Obrazec je tmavý (pozitivní) z delší strany bankovky a světlý (negativní) z kratší strany bankovky. Vidíme ho pouze tehdy, pokud pozorovanou bankovku sklopíme do vodorovné polohy ve výši očí proti světlu.¹¹⁰

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochrannne_prvky/ochrannne_prvky_1000.html

¹⁰⁹ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochrannne_prvky.pdf

¹¹⁰ Tamtéž.

3.6. Bankovka pod UV světlem

Bankovky se pokládají pod UV lampu, aby se zviditelnily jejich ochranné prvky, které nejsou běžným okem viditelné.¹¹¹ Ochrana luminiscencí se používá k rychlému ověření pravosti bankovek. Její účinnost ovšem není absolutní.¹¹²

V denním světle mají neviditelná vlákna s délkou 6 mm na rubové straně namodralou luminiscenci a viditelná vlákna jsou charakteristická žlutou luminiscencí na lící straně bankovky. Inovované bankovky mají dvoubarevnou luminiscenci, a to část portrétu, hodnotové číslo na kuponu, hmatovou značku pro slabozraké a nevidomé a ornamenty v pravém horním a levém dolním rohu vyznačující se zelenou luminiscencí. Starší vzory mají v denním světle neviditelná vlákna s délkou 6 mm pouze namodralou luminiscenci. Pouze inovované vzory bankovek obsahují tiskové prvky s luminiscencí na rubové straně.¹¹³

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/1000_kc_uv.html

¹¹¹ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranné_prvky.pdf

¹¹² PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 38 s.

¹¹³ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochranné_prvky.pdf

4. Měna euro

Měna euro je společná evropská měna v souvislosti se vznikem Evropské unie a eurozóny. Měna euro plní všechny funkce peněz, mezi které se řadí prostředek směny, uchovatel hodnot a zúčtovací jednotka. Evropská centrální banka musela zajistit důvěryhodnost měny euro, zejména pro ty státy, které přijaly měnu jako první, a to v roce 2002. Tyto státy musely být dostatečně informované o euru, aby funkci prostředku směny mohlo euro plnit bez problémů. Na přijetí eura v dané zemi se připravovalo tak, že se zobrazovaly ceny duálně. To znamená, že kromě původní národní měny členského státu došlo k označení i v měně euro.

Česká republika měnu euro prozatím nemá. Občané ČR ovšem měnu euro znají a spatřují v ní praktičnost této společné měny při cestování do členských států eurozóny a s tím spojené nakupování v jiných členských státech. Fungování eura má tedy význam i pro Českou republiku.¹¹⁴ Jelikož se ČR stala 1. května 2004 členem EU, zavázala se k přijetí jednotné evropské měny. K tomu musí ČR splnit ekonomická a právní kritéria, která určila Maastrichtská smlouva. Zavedení společné měny u nás má výhody pro spotřebitele z hlediska snadné cenové porovnatelnosti, pohodlnějšího a levnějšího cestování a uchovávání hodnoty úspor. Výhody nalézáme i pro podniky, kdy by došlo k odstranění kurzového rizika, snížení transakčních nákladů a nižší úrokové sazbě. Zavedení společné měny by mělo i makroekonomické přínosy ve spolurozhodování o měnové politice eurozóny a došlo by k ochraně před kurzovými krizemi. Na druhou stranu by se zavedením eura došlo ke ztrátě samostatné měnové politiky, vzniklo by nebezpečí inflace, a současně by došlo k zapojení se do evropského stabilizačního mechanismu.¹¹⁵

Euro je jednotná měna pro několik států, které se staly součástí eurozóny, ve které se používají k hotovostním platbám eurobankovky a euromince. Ty jsou zákonnými platidly po celé eurozóně. Euro je vybaveno několika ochrannými prvky, neboť i tato měna se stává častým terčem padělání.¹¹⁶

¹¹⁴ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 75-84 s.

¹¹⁵ DĚDEK, Oldřich. Euro a Česká republika. [online]. Prosinec 2013. [cit. 28. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika>

¹¹⁶ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

4.1. Eurobankovky

Vzhled bankovek je jednotný pro všechny státy eurozóny. Na zadní straně se nachází mapa EU a podpis prezidenta ECB, který se vztahuje k době vytištění dané bankovky. Prvním prezidentem ECB byl Williem Frederik Duisenberg od 1. 6. 1998. Druhým prezidentem byl od 1. 11. 2003 Jean Claude Trichet. Od 1. 11. 2011 je prezidentem Mario Draghi. Všechny eurobankovky s těmito podpisy jsou platné.¹¹⁷

Od roku 2013 byla vydána nová série eurobankovek zvaná „Europa“ s dokonalejšími ochrannými prvky.¹¹⁸ Tato série obsahuje pouze šest nominálních hodnot. V roce 2019 se už nebude vydávat bankovka v hodnotě 500 €. Bankovky z první série budou postupně nahrazeny bankovkami z této druhé série. Stále se jedná o zákonná platidla v celé eurozóně. Bankovky s nejvyšší nominální hodnotou budou nadále v platnosti a lze je tak používat jako platební prostředek a uchovatel hodnoty. Směnární, banky a ostatní subjekty mohou tyto bankovky ponechávat v oběhu.¹¹⁹

Série Europa je vydávána postupně od roku 2013 do poloviny roku 2018. Poslední eurobankovky s vyšší nominální hodnotou se do oběhu dostanou v půlce letošního roku. Tím bude dokončena emise celé této série. Název získala podle podobizny Európy, která je obsažena ve dvou ochranných prvcích. Jedná se o postavu z řecké mytologie, která má úzké vztahy s evropským kontinentem. Nové eurobankovky jsou odolnější, tudíž je nebude potřeba často obměňovat. Bankovky z první série budou nadále v oběhu, ale pak dojde k jejich postupnému stahování.¹²⁰

Mezi bankovkami první a druhé série máme pár odlišností. Název měny z první série je uveden v latině (EURO) a v řecké abecedě (ΕΥΡΩ), bankovky z druhé série ponese název také v cyrilici (ЕВРО). Iniciály ECB jsou v první sérii uvedeny v pěti jazycích (BCE, ECB, EZB, EKT, EKP), ve druhé sérii budou iniciály rozšířeny o další čtyři jazyky (tedy ЕЦБ, БСЕ, ЕКБ, ЕБС). Další rozdílností je zeměpisné zobrazení mapy. U druhé série mapa navíc zobrazuje

¹¹⁷ PapirovaPlatidla.cz. Eurobankovky (2002-20..). [online]. 2012 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.papirovaPlatidla.cz/eurobankovky>

¹¹⁸ PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. *Peníze v právu a ekonomice*. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8. 79-80 s.

¹¹⁹ Evropská centrální banka. Bankovky. [online]. 2019. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/html/index.cs.html>

¹²⁰ Evropská centrální banka. Eurobankovky série Europa. [online]. 2019. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/europa/html/index.cs.html>

Malta a Kypr. Obě série mají na spodním okraji bankovek znázornění Kanárských ostrovů a jiná zámořská území Francie, kde se euro také používá.¹²¹

Známe sedm nominálních hodnot eurobankovek – 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € a 500 €. Po grafickém vzhledu mají všechny eurobankovky stejné téma, a to epochy a slohy v dějinách evropské kultury. Na lící straně jsou zde vyobrazena okna a portály, které vyjadřují evropského ducha spolupráce a otevřenosti a dvanáct hvězd EU, které symbolizují dynamiku a harmonii Evropy. Na rubové straně je vždy vyobrazen most, který představuje architektonický sloh ze sedmi epoch dějin evropské kultury – antika (5 €), románský sloh (10 €), gotika (20 €), renesance (50 €), baroko a rokoko (100 €), věk skla a oceli (200 €) a moderní architektura 20. století (500 €). Tyto mosty vyznačují úzkou spolupráci a komunikaci mezi jednotlivými evropskými státy a mezi Evropou a zbytkem světa.¹²²

Eurobankovky mají speciální prvky pro nevidomé a slabozraké, aby mohli snadněji rozpoznat nominální hodnotu bankovek. Eurobankovky mají různou velikost. Platí pravidlo, že čím vyšší nominální hodnotu bankovka má, tím je rozměrově větší. Nominální hodnoty bankovek jsou označeny velkými číslicemi. Bankovky po sobě jdoucí mají výrazně odlišné barvy (např. 10 € má červenou barvu, po ní jdoucí 20 € bankovka má barvu modrou). Bankovky jsou tištěny hlubotiskem, to znamená, že potisk je na některých místech silnější než na jiných místech bankovky. Bankovky v hodnotě 200 € a 500 € mají na okrajích ještě další značky, které jsou dotykem rozpoznatelné.¹²³

Každá eurobankovka má písmeno na začátku sériového čísla. Toto písmeno označuje zemi, ve které bankovka byla vytištěna. To znamená, že každý stát má své individuální písmeno, které je součástí sériového čísla. Po něm následuje deseti místné číslo a kontrolní číslo (1-9). Sériové číslo se získává tak, že první písmenko se nahradí podle pozice v abecedě a k tomu se připočítá ciferný součet sériového čísla. Výsledkem je vždy číslo 8. K ověření pravosti bankovky a sériového čísla se užívá kontrolní číslo, které se získá počítáním ciferného součtu do té doby, dokud se získá jedno místné číslo. Na lící straně bankovky se

¹²¹ DĚDEK, Oldřich. Zavedení eura v České republice. [online]. Prosinec 2013. [cit. 28. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/vzhled-eurobankovek>

¹²² Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

¹²³ Tamtéž.

nachází krátká kombinace znaků. První písmeno je tiskárna, která danou eurobankovku vytiskla. Eurobankovka obsahuje čárový kód, který je viditelný proti světlu vpravo vedle vodoznaku. Na každé bankovce nalezneme ještě druhé informační číslo s informacemi o tisku eurobankovky a tiskové desce. Toto číslo začíná písmenem označující místo, kde bankovka byla vytištěná a další 3 čísla vyznačují tiskařskou desku nebo tiskařské série. Zbytek deskového kódu se dvěma místy je pro pozici bankovky na archu.¹²⁴

4.2. Euromince

Euromince existují v osmi nominálních hodnotách, a to 1, 2, 5, 10, 20 a 50 centů, dále 1 € a 2 €. I mince se liší svou velikostí, hmotností, barvou, silou mince a použitým materiálem. Liší se také hrany mincí nominálních hodnot po sobě jdoucích. Rozdílnost mincí je výhodné především pro zrakově postižené.¹²⁵

Jedna strana mince je společná pro všechny státy. Na společné straně jsou znázorněny zeměpisné motivy Evropy a dvanáct hvězd EU. Odlišná je druhá strana, kde jsou použity národní symboly nebo motivy svého státu používající měnu euro. Euromince v omezeném množství vydal také Vatikán, Monako a San Marino, které jsou též zákonným platidlem v eurozóně, ale v brzké době budou zastoupeny, neboť jsou předmětem zájmu sběratelů mincí. Přestože mají euromince odlišné národní strany, jsou platné ve všech zemích eurozóny.¹²⁶

Země eurozóny mají možnost vydat **oběžné pamětní mince** v nominální hodnotě 2 € jednou za rok. Toto právo má také Vatikán, San Marino a Monako, i přesto, že nejsou členskými státy EU. Oběžná pamětní mince se liší pouze národní stranou, kde se nachází pamětní motiv. Lící strana je tedy totožná s běžnou dvoueurovou mincí a na rubové straně se nachází okružní s dvanácti hvězdami EU, kam je vložen motiv mince. Takovéto mince jsou zákonným platidlem po celé eurozóně. Po celé eurozóně jsou také vydávány společné pamětní mince při příležitosti významných evropských výročí. Tyto mince mají jednotný motiv na národní straně. Zatím byly vydány pouze čtyři takovéto pamětní mince, a to roku 2007 při příležitosti 50. výročí podpisu Římských

¹²⁴ PapirovaPlatidla.cz. Eurobankovky (2002-20..). [online]. 2012. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.papirovaPlatidla.cz/eurobankovky>

¹²⁵ Evropská centrální banka. Mince. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/index.cs.html>

¹²⁶ Evropská centrální banka. Národní strany mincí. [online]. 2019 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/narodni-strany-eurominci>

smluv, což vedlo k zavedení dnešní EU. Druhá pamětní mince byla vydána roku 2009, která připomíná 10. výročí vzniku eura. Třetí pamětní mince byla vydána roku 2012 jako vzpomínka na 10. výročí zavedení hotovostního eura. Poslední čtvrtá pamětní mince byla vydána roku 2015 připomínající 30. výročí existence vlajky EU.¹²⁷

Dále existují **pamětní mince**, které na rozdíl od oběžných pamětních mincí nejsou určeny k oběhu a jsou zákonným platidlem pouze v té zemi, která je vydala. Pamětní mince se od ostatních mincí liší svými vlastnostmi, barvou, průměrem, hmotností a také motivem a nominální hodnotou.¹²⁸

Mince jsou také chráněny před možným paděláním. Střed mincí je tvořen ze tří vrstev. Jednoeurová mince má mezi vrchní a spodní vrstvou ze slitiny mědiniklu vloženou vrstvu z niklu. Dvoueurová mince má vrchní a spodní vrstvu složenou ze slitiny mědi, zinku a niklu a střední vrstva je tvořena z niklu. Střed mincí tvoří mezikruží, které je u mince 1 € vyrobeno z niklu a u mince 2 € z mědiniklu.¹²⁹ Jejich vnitřní části jsou magnetické, což zajišťuje jejich ochranu před paděláním. U mincí 10, 20 a 50 centů se používá specifická slitina severského zlata, která se obtížně taví. Mince 2 € mají na hranách vyražený nápis a jsou lépe zabezpečeny pro používání v prodejních automatech, a to díky magnetickým vlastnostem a použité technologii plátování. Mince mají různou váhu, přičemž platí, že čím těžší mince je, tím větší nominální hodnotu má (výjimkou jsou 1 € a 2 €, které jsou stejně těžké). Liší se také velikostí, kde platí, čím je větší, tím je vyšší nominální hodnota (i zde je výjimka, kdy mince 50 centů je větší než mince 1 €). Mince jsou rozdílné také podle tloušťky, kdy silnější mince mají větší nominální hodnotu.¹³⁰

Euromince spadají do působnosti jednotlivých zemí. To je rozdíl od eurobankovek, za které zodpovídá ECB. Jestliže se nějaká země rozhodne pro

¹²⁷ DĚDEK, Oldřich. Pamětní mince. [online]. Prosinec 2013. [cit. 28. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/pametni-mince>

¹²⁸ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

¹²⁹ HAMPL, Tomáš. Peníze.cz – Bezpečnostní prvky Eura. [online]. Červenec 2004. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/16783-bezpecnostni-prvky-eura>

¹³⁰ DĚDEK, Oldřich. Ochrana eurobankovek. [online]. Prosinec 2013. [cit. 28. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/ochrana-eurobankovek>

vydání mincí s novým motivem (např. pamětní mince), musí o tom informovat Evropskou komisi, která tuto informaci zveřejní v Úředním věstníku EU.¹³¹

4.3. Ochranné prvky bankovek měny euro

Účelem ochranných prvků bankovek je jejich ochrana před paděláním. Jelikož se jedná o společnou měnu několika států, jde o častější případy paděláním. Měna euro je díky ochranným prvkům jednou z nejlépe chráněných měn na světě.

Mezi základní ochranné prvky této měny patří plastický tisk (hlubotisk), vodoznak, ochranný proužek, soutisková značka, holografický proužek nebo medailon s hologramem, iridiscentní pruh a hodnotové číslo s opticky proměnlivou barvou.¹³²

Pravost bankovky se dá poznat podle hmatu, nakloněním nebo nastavením proti světlu. Podle hmatu se pozná tak, že papír bankovky je pevný a tuhý. Nahmatat se dá plastický tisk, když po lící straně bankovky přejedeme prstem a ucítíme tisk na některých místech silnější než na jiných. Nakloněním bankovky zkontrolujeme medailon s hologramem a holografický proužek na lící straně a na rubové straně iridiscentní pruh a hodnotové číslo s opticky proměnlivou barvou. Nastavením bankovky proti světlu můžeme zkontrolovat vodoznak, soutiskovou značku a ochranný proužek.¹³³

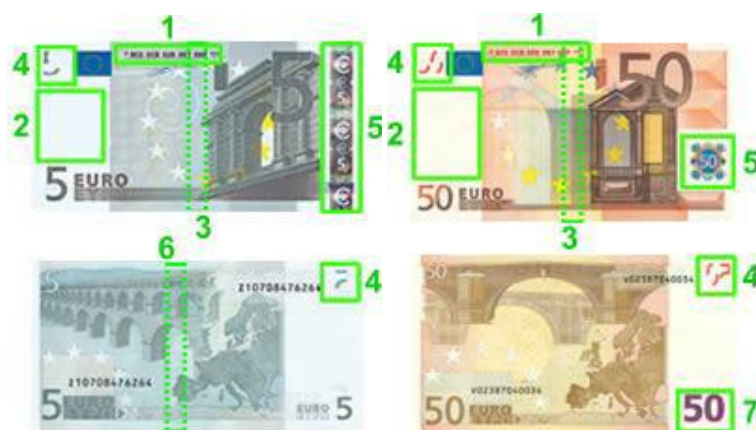
Některé ochranné prvky měny euro jsou z bezpečnostních důvodů utajené a jsou známy pouze vybranému okruhu personálu bank, který ověřuje jejich pravost pomocí speciálních přístrojů.¹³⁴

¹³¹ Evropská centrální banka. Mince. [online]. 2019. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/index.cs.html>

¹³² HAMPL, Tomáš. Peníze.cz – Bezpečnostní prvky Eura. [online]. Červenec 2004. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/16783-bezpecnostni-prvky-eura>

¹³³ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

¹³⁴ HAMPL, Tomáš. Peníze.cz – Bezpečnostní prvky Eura. [online]. Červenec 2004. [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/16783-bezpecnostni-prvky-eura>

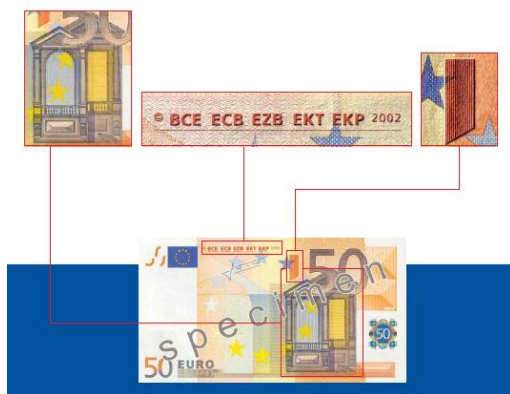

1. Hlubotisk, 2. Vodoznak, 3. Ochranný proužek, 4. Soutisková značka,
5. Fólie s hologramem, 6. Iridiscentní pruh, 7. Opticky proměnlivá barva

Zdroj: <https://www.penize.cz/svetova-ekonomika/16783-bezpecnostni-prvky-eura>

4.3.1. Hlubotisk

Papír bankovek je pevný a tuhý, neboť je vyroben z čisté bavlny. Hlubotiskem se nanáší barva hlavního tiskového obrazce a jiných prvků na lící stranu více, proto je dobře hmatatelný. Bankovky o nominálních hodnotách 200 € a 500 € mají u okrajů další značky, které jsou rozpoznatelné po hmatu. To usnadňuje rozpoznat bankovku pro zrakově postižené. Hlubotisk se používá pouze na lící stranu bankovky.¹³⁵

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

¹³⁵ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

4.3.2. Vodoznak

Pod vodoznakem se rozumí zesílení nebo zeslabení papírové hmoty. Je dobře viditelný při nastavení bankovky proti světlu. Mezi světlými a tmavými místy daného motivu je pozvolný přechod. Pokud položíme bankovku na tmavý podklad, tak světlé části ztmavnou. Toto se nejčastěji pozoruje na vodoznaku, který zobrazuje hodnotu bankovky.¹³⁶

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

4.3.3. Ochranný proužek

Tento ochranný prvek je zapuštěn do papíru bankovky. Nachází se v polovině bankovky. Jestliže bankovku nastavíme proti světlu, objeví se nám tmavá linka. Na ochranném proužku je vyznačen nápis „euro“ a hodnotové číslo bankovky střídající se zrcadlově obráceně.¹³⁷

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

¹³⁶ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW:

https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

¹³⁷ Tamtéž.

4.3.4. Soutisková značka

Soutisková značka je takový ochranný prvek, u kterého se při nastavení proti světlu necelé číslice v horním rohu lící i rubové strany spojí a vznikne tak číslo, které vyjadřuje hodnotu určité bankovky.¹³⁸

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

4.3.5. Holografický proužek, medailon s hologramem

Holografický proužek mají bankovky s nominální hodnotou 5 €, 10 € a 20 €. Motiv na holografickém proužku na lící straně se mění z hodnotového čísla na symbol € na duhovém pozadí při naklánění bankovek. Na okrajích tohoto proužku je vyznačena hodnota bankovky.¹³⁹

Medailon s hologramem mají bankovky s nominální hodnotou 50 €, 100 €, 200 € a 500 €. Stejně jako u holografického proužku, tak i tady se motiv hologramu na lící straně mění z hodnotového čísla na okno nebo portál při naklánění bankovek. Od okrajů ke středu hologramu se postupně objevují duhové soustředné kruhy, které jsou složeny z drobného písma.¹⁴⁰

Když se nastaví bankovka proti světlu, tak se v holografickém proužku nebo medailonu s hologramem zobrazí drobné perforace ve tvaru €. S tím se výrazněji zobrazí čísla, která vyznačují hodnotu konkrétní bankovky.

Oba tyto prvky se na bankovku narážejí zatepla nanesením fólie.¹⁴¹

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

¹³⁸ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW:

https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

4.3.6. Iridiscentní pruh

Iridiscentní pruh se objevuje ve střední části na rubové straně při naklání bankovky v hodnotě 5 €, 10 € a 20 €. Je na něm hodnotové číslo bankovky a symbol €. Při naklání přechází barva od světle žluté do zlatě žluté. Tento ochranný prvek je vtištěn technikou sítotisku, kdy je barva protlačována přes obrazovou šablonu průchodnými místy.¹⁴²

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

4.3.7. Opticky proměnlivá barva

Pokud nakláníme bankovky v nominálních hodnotách 50 €, 100 €, 200 € a 500 €, tak se mění barva hodnotového čísla nacházející se na rubové straně z fialové po hnědou. Hodnotové číslo s opticky proměnlivou barvou je stejně jako iridiscentní pruh tištěn sítotiskem.¹⁴³

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

4.3.8. Další ochranné prvky

Na těchto bankovkách se nachází další ochranné prvky, které je možné zkontrolovat zvláštním vybavením, například lupou nebo UV lampou.

Patří sem mikrotisk a bankovky v ultrafialovém světle – vlákna a barva. Na bankovkách se místy nachází drobné písmo. Text s výškou 0,8 mm je možné

¹⁴² Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW:

https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

¹⁴³ Tamtéž.

přečíst bez lupy, ale text o výšce 0,2 mm vypadá jako úzká čára, a proto je potřeba k jeho přečtení použít lupu. Mikrotext na pravé bankovce by měl být jasný a ostrý. Pod ultrafialovým světlem se kontroluje, zda papír bankovky nemá fluorescenční záření, zda vlákna v papíru září červeně, zeleně a modře, zda na lící straně podklad vlajky EU září zeleně a hvězdičky oranžově, podpis prezidenta ECB zeleně a velké hvězdy s malými kroužky uprostřed bankovky září a zda na rubové straně mapa, most a hodnotové číslo bankovky září žlutě nebo zeleně.¹⁴⁴

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

¹⁴⁴ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

5. Směnářenská činnost v účinné právní úpravě

Směnářenská činnost je upravena zákonem platným a účinným v České republice, který je v souladu s ústavním pořádkem ČR a v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR podle čl. 10 Ústavy vázána. V době zpracování diplomové práce došlo ke schválení novelizace, která je od ledna 2019 platná, ale účinnosti nabývá dne 1. dubna 2019. V této kapitole se proto věnuji aktuální účinné právní úpravě, na kterou navazují novelizací a novou platnou právní úpravu, která teprve nabyde účinnosti. Aktuální úpravou se proto rozumí zákon o směnářenské činnosti z roku 2013 a budoucím znění se rozumí novelizace tohoto zákona s účinností od 1. 4. 2019.

5.1. Vývoj právní regulace

Právní regulace směnářství byla původně obsažena v zákoně č. 219/1995 Sb., devizový zákon. Nyní je tato úprava převzata a obsažena ve zvláštním zákoně č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění pozdějších předpisů. Je to pojato spíše jako specifická ochrana spotřebitele a nevykonává dohled nad směnářstvím v rámci devizové kontroly.¹⁴⁵

Aktuální úprava zahrnuje poskytování směnářských služeb, včetně veřejnoprávních podmínek provozování činnosti a úpravu vznikajících soukromoprávních vztahů. Ve veřejnoprávní části zákona se nachází kategorie nebankovních provozovatelů, čímž se rozumí směnárník podrobený regulativním a dohledovým požadavkům. Zákonem upravené soukromoprávní vztahy při poskytování směnářských služeb se vztahují na kategorie osob, které jsou oprávněné poskytovat směnářské služby, např. banky, směnárníky, spořitelní a úvěrová družstva nebo ČNB.¹⁴⁶

Návrh zákona o směnářské činnosti byl projednáván s ČNB v rámci dohody o spolupráci, která souvisela s přípravou návrhů vnitrostátních právních předpisů. Tyto předpisy se týkaly finančního trhu a jiných předpisů souvisejících s působností stran dohody. Průběžné konzultace napomohly ke zpracování podnětů a připomínek k návrhu tohoto zákona.¹⁴⁷

¹⁴⁵ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 175 s.

¹⁴⁶ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁴⁷ Tamtéž.

5.2. Definice

Směnárenskými službami rozumíme obchod s peněžními prostředky v cizí měně, a to nákup a prodej cizí měny. Směnárenská činnost je považována za nejběžnější kategorií devizových operací. Touto činností se poskytují služby třetím osobám. Předmětem činnosti je nákup a prodej bankovek, mincí nebo šeků v cizí nebo české měně za bankovky, mince a šeky v jiné měně.¹⁴⁸

V rozsahu autorizace obsažené v jednotné licenci mohou provádět pouze devizová místa směnárenskou činnost. Pokud jde o nebankovní devizová místa, tak je možné tyto obchody provádět pouze v hotovosti v rozsahu své autorizace.¹⁴⁹

5.3. Legislativní úprava směnárenství

Směnárenská činnost je upravena zákonem č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti. Zákon se skládá z šesti částí, a to:

1. První část – **Obecné ustanovení** (předmět úpravy, vymezení pojmů a osoby oprávněné provozovat směnárenskou činnost),
2. Druhá část – **Směnárník** (osoba směnárníka, registr těchto osob, povolení k činnosti směnárníka, jeho zápis, zánik a odnětí povolení k činnosti směnárníka),
3. Třetí část – **Informační povinnosti provozovatele směnárenské činnosti** (provozovna, kurzovní lístek, jiné podmínky směny, informace před provedením směnárenského obchodu, doklad o provedení směnárenského obchodu, informační povinnost vůči České národní bance, dokumenty a záznamy),
4. Čtvrtá část – **Dohled** (jeho výkon, opatření k nápravě a pořádkovou pokutou),
5. Pátá část – **Správní delikty** (přestupky s výkonem směnárenské činnosti, ať už fyzických a právnických osob, ale také přestupky směnárníka nebo provozovatele),
6. Šestá část – **Ustanovení společná, přechodná a závěrečná** (ustanovení o rozkladu a zmocnění společně s účinností zákona).¹⁵⁰

¹⁴⁸ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 177 s.

¹⁴⁹ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 241 s.

¹⁵⁰ Zákon č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti.

Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti doplňuje Vyhláška č. 315/2013 Sb., o směnářské činnosti, která stanovuje předmět úpravy, vymezení pojmů, žádost fyzické a právnické osoby o udělení povolení k činnosti směnárníka, oznámení o změně údajů uvedených v žádosti, oznámení o umístění provozovny, formu a způsob podání žádosti a oznámení, informace o provedených směnářských obchodech a na závěr společná ustanovení a účinnost této vyhlášky. Tato prováděcí vyhláška ČNB stanovuje základní údaje, které se musí do žádosti o registraci uvést, údaje o veškerých změnách, o kterých musí být centrální banka bez prodlení informována, informace o podmínkách nákupu a prodeje cizí měny, nákupní a prodejní kurzy a ceny poskytovaných služeb, rozsah, způsob, období, lhůty plnění a strukturu údajů o množství nakoupených a prodaných cizích měn.¹⁵¹

Zákon na jedné straně vyvažuje právo na svobodné podnikání a na druhé straně právo na ochranu spotřebitele, který v tomto vztahu vychází jako slabší a méně informovaná strana. Spotřebitel má právo být předem informován o obchodu a jeho podmínkách. Provozovatel směnárny má proti tomu povinnost poskytnout informace a vydat doklad o provedení obchodu spotřebiteli.¹⁵²

5.3.1. Obecné ustanovení

Předmětem úpravy zákona jsou podmínky provozování činnosti a výkon činnosti směnárníka.

V první části zákona se definují základní pojmy, které mají obecnou platnost pro celý právní řád a se kterými zákon dále pracuje. Devizový zákon definoval směnářskou činnost jako „*poskytování služeb třetím osobám, jejichž předmětem je nákup nebo prodej bankovek, mincí nebo šeků v cizí nebo české měně za bankovky, mince nebo šeky v jiné měně.*“¹⁵³ V zákoně o směnářské činnosti dochází ke změně definice a pojmů nákup a prodej, neboť z toho vyplývá, že klient uzavírá kupní smlouvu se směnárnou. Zavedl se pojem směnářský obchod, kterým se rozumí „*obchod spočívající ve směně bankovek, mincí nebo šeků znějících na určité měně za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou*

¹⁵¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 219 s.

¹⁵² Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁵³ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

měnu.¹⁵⁴ S tím souvisí pojem směnářská činnost jakožto soustavná činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost provozovaná za účelem dosažení zisku a spočívající v prováděných výše uvedených směnářských obchodů. Směnářská činnost je používána v souvislosti s regulací přístupu k činnosti, kdežto směnářský obchod se týká konkrétní transakce.¹⁵⁵ Činnost se týká pouze bankovek, mincí nebo šeků. Nemůžeme do ní zahrnout bezhotovostní peněžní prostředky, neboť to není směnářská činnost, ale bezhotovostní obchod s cizí měnou, která dle § 3 odst. 2 zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku podléhá režimu platebních služeb.¹⁵⁶

Zákon v § 3 vymezuje osoby oprávněné provozovat směnářskou činnost. Vymezení je zde taxativní, tedy osoby k tomu oprávněné jsou pouze banky, zahraniční banky a zahraniční finanční instituce, spořitelní a úvěrová družstva, směnárníci a ČNB.¹⁵⁷ Nereguluje se zde nabízení směnářské činnosti, jako to bylo v předchozí právní úpravě (devizový zákon). Stalo se tak z důvodu snahy o soulad právní úpravy s úpravou jiných činností na finančním trhu, u kterých takovéto nabízení také není předmětem právní regulace.¹⁵⁸

5.3.2. Směnárník

Dle zákona o směnářské činnosti v § 4 je směnárníkem osoba oprávněná provozovat směnářskou činnost. K činnosti provozované podnikatelským způsobem potřebuje povolení, které uděluje ČNB. Povolením se získá označení „směnárník“, což je zjednodušený pojem od předchozí úpravy devizového zákona, kde se definoval jako devizové místo registrované ke směnářské činnosti. Pojem směnárníka najdeme také v zákoně č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí.¹⁵⁹

ČNB provozuje a spravuje registr směnárníků jako evidenci s konstitutivním významem. Registr směnárníků slouží jako informační systém veřejné správy, kde správcem je výše uvedená Česká národní banka. Je veden v elektronické podobě a ČNB ho uveřejňuje na internetových stránkách, kam zapisuje u fyzické osoby obchodní firmu nebo jméno, příjmení, datum narození,

¹⁵⁴ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Dle § 3 odst. 2 zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku

¹⁵⁷ Dle § 3 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁵⁸ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁵⁹ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

adresu bydliště nebo sídla a IČO. V případě právnické osoby zapisuje obchodní firmu nebo název, sídlo a IČO. Dále se do registru zapisuje datum vzniku oprávnění k provozování směnářenské činnosti a datum zániku nebo odnětí povolení uděleného k činnosti směnárníka.¹⁶⁰

5.3.2.1. Devizová místa

Provozovatelem směnářenské činnosti je pouze devizové místo na základě bankovní licence (resp. jednotné licence) nebo nebankovní devizové místo, čímž se rozumí směnárník na základě povolení a následné registrace u České národní banky. Do září 2008 patřila směnářská činnost do koncesovaných živností, ze kterých byla vyňata a převedena pod působnost centrální banky. Podle předcházející úpravy, kdy směnářská činnost spadala pod živnostenskou správu, byla tato činnost svěřena v rozsahu nákupu cizí měny za českou měnu, ale prodej cizí měny byl možný pouze v rámci bankovní licence nebo na základě devizové licence opravňující především právnické osoby k poskytování směnářských služeb. Od září 2008 došlo ke sjednocení režimu směnářství, kdy nová úprava spojila nákup a prodej cizí měny pod jednu činnost, centrální bance bylo svěřeno registrační oprávnění a došlo ke zrovnoprávnění právnických a fyzických osob v přístupu k provozování této podnikatelské činnosti.¹⁶¹

Pro výkon směnářských služeb slouží provozní prostory banky, což jsou směnářská pracoviště nebo směnářské automaty. Česká národní banka schvaluje provozovny a směnářské automaty nebankovním devizovým místům k realizaci směnářských služeb. Devizová místa jsou povinna dokládat vše v souladu s požadavky ČNB. Tiskopisy, které devizová místa používají, musí obsahovat identifikační znaky devizového místa. Těmito identifikačními znaky se rozumí obchodní jméno, identifikační číslo, adresa provozovny a podpis oprávněného zaměstnance. Každé směnářské pracoviště nebo provozovna vede tiskopisy samostatně a po dobu pěti let následujících po roce, k němuž se vztahují, podléhají archivaci.¹⁶²

¹⁶⁰ Dle § 5 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁶¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 177 s.

¹⁶² MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 242 s.

5.3.2.2. Podmínky registrace

Pro povolení a registraci musí být splněny určité podmínky, které se dělí na podmínky splněné žadatelem, podmínky skutečného majitele a podmínky kladené na osobu řídící podnikání žadatele. „*Skutečným majitelem je fyzická osoba, která fakticky nebo právně vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku žadatele, přičemž nepřímým vlivem se rozumí vliv vykonávaný prostřednictvím jiné osoby nebo jiných osob.*“¹⁶³ Za skutečného majitele považujeme také fyzickou osobu, která sama nebo na základě dohody s jiným společníkem disponuje s více než 25 % hlasovacích práv žadatele nebo fyzická osoba, která jedná ve shodě a disponuje s více než 25 % hlasovacích práv žadatele nebo fyzická osoba, která je příjemcem výnosů z činnosti žadatele na základě jiné skutečnosti.¹⁶⁴

Fyzická osoba jako žadatel musí splnit obecné podmínky, mezi které se řadí zletilost žadatele a bezúhonnost. Totéž platí i pro skutečného majitele a osobu řídící podnikání žadatele, která navíc musí splňovat odpovídající vzdělání, které umožňuje poskytovat směnářenskou činnost a plnit povinnosti s tím související podle právního řádu ČR. K podmínce vzdělání je potřeba prokázat minimální praxi v délce trvání minimálně šest měsíců. U právnické osoby je bezúhonnost požadována i po skutečném majiteli, společnících, statutárních zástupcích a členech statutárních orgánů. Právnické osoby dále prokazují svůj vznik a existenci.¹⁶⁵

Registrace je nepřenosná, to znamená, že ji nelze přenést na jinou osobu ani na právního nástupce. Podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách se registrace nevyžaduje u devizových míst s bankovní licencí nebo jednotnou licencí. Po zaregistrování se žadatel stává směnárníkem. Povinnosti s registrováním vzniklé se dělí na povinnosti ve vztahu k ČNB a na povinnosti vázané k předmětu činnosti a ochraně spotřebitele.¹⁶⁶

Směnárník je oprávněn provozovat směnářenskou činnost pouze v zaevidovaných provozovnách u České národní banky. Činnost se provozuje jedině osobami, které mají osvědčení o absolvování odborného kurzu spočívající

¹⁶³ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 178-179 s.

¹⁶⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. op. cit. sub 163, s. 178.

¹⁶⁵ Tamtéž, 178 s.

¹⁶⁶ Tamtéž, 178 s.

v rozpoznávání platidel podezřelých z padělání nebo pozměňování. Toto osvědčení je vydáváno Českou národní bankou nebo osoby ČNB pověřené.¹⁶⁷

Právnícké osoby potřebují devizovou licenci, kterou uděluje ČNB, aby mohla prodávat cizí měnu. ČNB tuto licenci uděluje žadateli, který prováděl směnářenskou činnost nejméně 12 měsíců před podáním žádosti.¹⁶⁸

Aby osoba získala statut směnárníka, musí podat žádost a splnit zákonem stanovené podmínky. Tím získá povolení k činnosti směnárníka a zapíše se do registru směnárníků. Oprávnění žadatele vzniká ode dne uvedeného v zápisu do registru. V povolovacím řízení u ČNB se posuzuje důvěryhodnost daného žadatele, která spočívá v bezúhonnosti, v podnikatelské a profesní schopnosti. Posuzuje se, zda osoba nebyla odsouzena pro trestný čin v souvislosti s podnikáním nebo zda nebyla uložena sankce pro správní delikt v souvislosti s podnikáním. Za právníckou osobu mohou podávat žádost její zakladatelé před jejím vznikem. Žádost lze podat pouze elektronicky.¹⁶⁹

V § 6 zákona o směnářenské činnosti se uvádí další podmínky k udělení povolení k činnosti směnárníka, např. sídlo, podnik nebo organizační složka podniku na území ČR, důvěryhodnost (i vedoucí osoby a skutečného majitele žadatele), podmínka vedoucí osoby žadatele, který skutečně řídí provozování činnosti, má střední vzdělání včetně maturitní zkoušky, podmínka věku 18 let a plná způsobilost k právním úkonům, pokud se jedná o fyzickou osobu žadatele.¹⁷⁰

Povolovací řízení se řadí do správního řízení. Rozhodnutí nabývá právní moci od data zápisu do registru směnárníků. Oprávnění vzniká datem zápisu nebo i později, pokud o to žadatel usiloval nebo z důvodu ještě nevzniklé právní osoby. ČNB o rozhodnutí pouze informuje žadatele, to znamená, že nevyhotovuje žádné písemné rozhodnutí o výsledku správního řízení.¹⁷¹

¹⁶⁷ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 179 s.

¹⁶⁸ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 242 s.

¹⁶⁹ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁷⁰ Dle § 6 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁷¹ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

5.3.2.3. Povinnosti směnárníka

Směnárník musí plnit povinnosti vůči České národní bance. K těmto povinnostem patří sdělování změn v údajích registrace a o povinnosti statisticko-evidenčního charakteru. Směnárník v souladu s vyhláškou souhrnně za všechny své provozovny sděluje centrální bance údaje o množství nakoupených a prodaných cizích měn za kalendářní čtvrtletí.¹⁷²

Povinností směnárny je včasné informování klienta o nákupním a prodejním kurzu, včetně cen za poskytnuté služby. Cena poskytnuté služby je pouze v českých korunách, která je stanovena pevnou sazbou nebo procentem z kurzovní hodnoty. Cena je vždy vyjádřena v číslicích uveřejněných před transakcí. Některé státy si za směnárenskou činnost neúčtují, tedy jejich příjmem je rozdíl mezi nákupním a prodejním kurzem.¹⁷³

Devizová místa mají několik povinností v oblasti ochrany spotřebitele, mezi které se řadí povinnost vytvořit kurzovní lístek, přehled a ceník poskytovaných služeb a doklad o poskytnuté službě. V dřívější právní úpravě patřilo mezi povinnost směnárníka opatření katalogu platidel. V katalogu platidel se nacházelo přesné vyobrazení platných platidel v měnách, které nakupuje nebo prodává devizové místo s informacemi o vydání, platnosti a lhůtě výměny platidel.¹⁷⁴ Katalog platidel (někdy uváděno jako kartotéka platidel) bývala zřizována spolu s kartotékou padělků.¹⁷⁵

Povinností směnárníka je oznamovat všechny změny údajů, které se týkají žádosti o povolení. Oznámení se podává pouze elektronicky. Na základě těchto změn má ČNB možnost odejmout povolení, pokud by banka zjistila, že směnárník už není schopen splňovat podmínky pro udělení tohoto povolení. Tato povinnost je zakotvena v § 9 odst. 3 písm. b) zákona o směnárenské činnosti. K odejmutí může dojít také v případě, pokud o to žadatel sám požádá, směnárník opakovaně nebo způsobem závažným porušuje povinnosti zákonem stanovené v souvislosti s touto činností nebo pokud k povolení došlo na základě neúplných nebo nepravdivých údajů. K zániku povolení dochází smrtí směnárníka, jeho zrušením

¹⁷² JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 178-179 s.

¹⁷³ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 244 s.

¹⁷⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 178-179 s.

¹⁷⁵ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 244 s.

(pokud jde o právnickou osobu) nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku směnárníka.¹⁷⁶

5.3.3. Informační povinnosti provozovatele směnářenské činnosti

Důležitým pojmem pro směnářenskou činnost je provozovna. Tou se rozumí jakýsi prostor, kde se provozuje směnářská činnost. Můžeme si pod tím představit nějakou budovu, banku, stánek apod. Tento prostor musí být ohraničen, jinak jej nelze za provozovnu považovat. Musí být označena jako obchodní firma nebo musí nést název provozovatele. To samé platí i pro směnářský automat. Provozovatel nesmí vykonávat svou činnost mimo své prostory. Zajišťuje se tak ochrana spotřebitele před tzv. veksláctvím. Nad tím vykonává dohled ČNB. Pokud by došlo k takovému porušení, jedná se o správní delikt dle § 22 odst. 1 písm. a) zákona o směnářské činnosti. Povinností provozovatele je oznámit přesnou polohu provozovny České národní bance, kde se nachází jeho provozovna, aby nebyla zaměnitelná s jiným místem. Tato oznamovací povinnost musí být splněna alespoň 3 pracovní dny před začátkem provozu směnářské činnosti. Další povinností provozovatele je oznámení změny údajů ohledně umístění provozovny bez zbytečného odkladu ČNB.¹⁷⁷

Ve třetí části zákon upravuje obecné informace (kurzovní lístek) a konkrétní informace (zájemce musí vědět všechny podstatné informace o uzavření směnářského obchodu, aby se mohl rozhodnout, zda tuto smlouvu uzavře či nikoliv). Zákon nezahrnuje katalog informačních povinností během trvání smluvního vztahu, neboť smluvní vztah mezi provozovatelem a zákazníkem je krátkodobého trvání a spočívá v provedení směny měn. Provozovatel směnářské činnosti pravidelně informuje ČNB o výši objemu provedených směnářských obchodů, a to v jednotlivých měnách.¹⁷⁸

Zákon stanovuje povinnost pořizovat a uchovávat dokumenty a záznamy v takovém rozsahu, který odpovídá nezbytnému osvědčení řádného plnění povinností. Směnárník, banka nebo spořitelni či úvěrní družstvo má povinnost je uchovávat po dobu 5 let ode dne, kdy tyto dokumenty a záznamy vznikly. Touto

¹⁷⁶ Dle § 8 a § 9 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁷⁷ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁷⁸ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

povinností je zavázán i bývalý provozovatel směnářské činnosti a jeho právní nástupce.¹⁷⁹

5.3.3.1. Kurzovní lístek

V § 11 zákona nalezneme, co se rozumí pod pojmem kurzovní lístek. Ten je uveřejněn provozovatelem ve své provozovně a provádí v něm směnářské obchody. Kurzovní lístek obsahuje označení, že se jedná o kurzovní lístek, dále informace o provozovateli směnářské činnosti, označení měn, směnné kurzy a úplatu za provedení konkrétního směnářského obchodu. Údaje v lístku uvedené jsou v přiměřené velikosti a srozumitelným a určitým způsobem uvedené. Číselné údaje jsou uváděny arabskými číslicemi. Uvádí se zde jeden směnný kurz pro každou dvojici měn, za který je směna nabízena. Nepoužívají se pojmy nákup a prodej, protože jde o směnu. Není zde podmínka, že ke směně musí docházet pouze mezi měnou českou a cizí měnou, tudíž může docházet i k situacím, kdy na území ČR dojde ke směně cizí měny za jinou cizí měnu. Přesto směna s českou měnou je převažující. Informace o obecných podmínkách provádění směnářských obchodů se uvádí na jakémkoliv místě, které je přístupné pro klienty. V předchozí úpravě se požadovalo uveřejnění těchto informací v provozovnách provozující směnářskou činnost.¹⁸⁰

Kurzovní lístek uvádí směnný kurz, proto provozovatel nesmí uskutečnit obchod, který je méně příznivý než na kurzovním lístku uvedený nebo za úplatu, která je pro klienty méně výhodná než směnný kurz nebo úplata vyplývající z kurzovního lístku. Provozovatelé mohou nabízet směnářské obchody výhodněji, než které jsou uvedené v kurzovním lístku. Údaje nesmí být zaměnitelné s údaji na kurzovním lístku, proto nabízené výhodnější podmínky musí být vždy uvedeny srozumitelně a určitě.¹⁸¹

Je to přehled aktuálních kurzů nákupu a prodeje cizí měny. Povinností devizového místa je poskytnout svým klientům informace o podmínkách nákupu a prodeje cizí měny. Kurzy stanovené ČNB nejsou pro devizové místo závazné, proto si je devizová místa mohou vytvářet podle své vlastní podnikatelské strategie. Záleží na směnárníkovi, jak bude obchodovat s měnami a využije

¹⁷⁹ Dle § 16 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁸⁰ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁸¹ Tamtéž.

poptávky a nabídky v daném místě a čase, neboť není omezován žádným právním předpisem.¹⁸²

5.3.3.2. Předšmluvní informace

Zákon obsahuje předšmluvní informace, kterými se rozumí informace o provozovateli směnářského obchodu, o směnářském obchodu a dalších právech zájemce. Informace jsou sděleny v textově podobě srozumitelně a určitě, a proto si je klient může uchovat a v budoucnu znovu zobrazit. Jelikož směnářských obchodů využívají převážně cizinci, je třeba uvést tyto informace jak v českém jazyce, tak i v anglickém. Zájemce má právo být informován o právu podat stížnost orgánu dohledu, informace o názvu a adrese tohoto orgánu a také právo podat návrh orgánu mimosoudního řešení sporů mezi provozovatelem a zájemcem spolu s názvem a adresou sídla tohoto orgánu. Informacemi o směnářském obchodu se rozumí:

- názvy měn, mezi kterými má být provedena směna,
- částka, kterou zájemce dává za provedení směny,
- směnný kurz,
- částka odpovídající částce, kterou dal zájemce k provedení směny po přepočtu směnným kurzem,
- úplata za směnářský obchod,
- částka, která se zájemci vyplácí po provedení směny,
- datum a čas podání informace.¹⁸³

Další povinností je poskytnout informace ohledně uvedených služeb poskytovaných směnárníkem a uvedení cen účtovaných za poskytnuté služby. Služby mohou být i bezplatné, proto je důležité uvést i tuto informaci. Podle zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele musí být uvedena informace o právu klienta na vydání dokladu o poskytnutí služby s veškerými náležitostmi. Všechny informace musí být poskytnuty před poskytnutím služby na viditelném a přístupném místě. Informace jsou uvedeny minimálně v českém a anglickém jazyce. Použité kurzy a ceny jsou uvedeny arabskými číslicemi jednotné velikosti. Směnárník účtovanou cenu za poskytnuté služby může uvést v procentech

¹⁸² JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 178-179 s.

¹⁸³ Dle § 13 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

z kurzovní hodnoty, popř. s uvedením nejnižší a nejvyšší účtované ceny podle prodávaného jednotkového množství.¹⁸⁴

5.3.3.3. Doklad o poskytované službě

Dříve byl nazýván odpočtem, který obsahoval poskytnutou směnárenskou službu, tedy nákup nebo prodej cizí měny, s uvedením aktuálního kurzu a ceny služby, dále směnární a osobu, která službu poskytla. Nyní je úprava dokladu o poskytnuté službě ponechána zákonu o ochraně spotřebitele, která vyžaduje předmět poskytnuté služby, cenu a datum. Režim vydání dokladu je vázán na podmínky elektronické evidence tržeb. Rovněž doklad musí splňovat náležitosti, které jsou vyžadované příslušnými předpisy daňového práva.¹⁸⁵

Za odpočet se považuje doklad o nákupu nebo prodeji cizí měny. Obsahuje pořadové číslo odpisu v nepřerušované číselné řadě, označení cizí měny kódem ISO, její množství a kurz, kurzovní hodnotu, cenu služby, částku k výplatě nebo k příjmu v korunách českých, identifikační znaky a datum a místo vystavení. Pokud jde o nákup nebo prodej šeků, musí odpočet dále obsahovat jméno a příjmení klienta, druh, číslo a země vystavení průkazu totožnosti, čísla šeků a název šekovníka. Odpočet se vystavuje pro každého účastníka obchodu, tedy dvojmo.¹⁸⁶

Po provedení směnárenského obchodu provozovatel vždy vydává každému klientovi doklad. Doklad se vydává bez zbytečného odkladu s náležitostmi podle § 16 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.¹⁸⁷

5.3.4. Dohled

Zákon upravuje v § 17 až § 19 dohled nad výkonem směnárenské činnosti. Ten je i nadále v rukou České národní banky, jako to bylo v předchozí právní úpravě devizového zákona podle § 2 odst. 3 devizového zákona. Česká národní banka má podle devizového zákona dohled nad subjekty, které podléhají

¹⁸⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 178-179 s.

¹⁸⁵ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 178-179 s.

¹⁸⁶ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 242-243 s.

¹⁸⁷ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti

devizovým předpisům. Osoby vykonávající dohled jsou povinny zachovávat mlčenlivost.¹⁸⁸

V souvislosti s dohledem je provozovatel povinen poskytnout ČNB požadované informace a vysvětlení. Tato povinnost obdobně platí i pro podezřelého z provozování směnářenské činnosti. U této osoby ČNB může provádět kontrolu na místě v rozsahu potřebného ke zjištění skutkové stavu činnosti. ČNB může provozovateli uložit povinnost zjednání nápravy ve stanovené lhůtě nebo povinnost vyměnit vedoucí osobu ve stanovené lhůtě, pokud provozovatel poruší svou povinnost stanovenou zákonem. Současně s uvedenými povinnostmi může také uložit zákaz nebo omezení výkonu směnářenské činnosti do té doby, než napraví uložené opatření. Po odstranění nedostatků nebo zjednání nápravy provozovatel o tom informuje ČNB bez zbytečného odkladu.¹⁸⁹

Při vymáhání a vybírání pořádkové pokuty se subsidiárně uplatní zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Dle § 62 odst. 4 správního řádu vybírá pořádkovou pokutu správní orgán, který ji uložil.¹⁹⁰ Maximální výše pořádkové pokuty, kterou může ČNB uložit je 500 000 Kč. Pořádkové pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.¹⁹¹

5.3.5. Správní delikty

V páté části zákona o směnářenské činnosti jsou obsaženy správní delikty, které jsou upraveny podle jednotlivých subjektů. Správní delikty se ukládají podle závažnosti a významu porušených konkrétních povinností.

Přestupku se mohou dopustit fyzické a právnické osoby, směnárník nebo provozovatel.

U **fyzické a právnické osoby** se za přestupek považuje:

- nesprávný údaj, utajená skutečnost v žádosti (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- neuchování dokumentů nebo záznamů po stanovenou dobu (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- neoprávněné provozování směnářenské činnosti (pokuta do výše 5 000 000 Kč),

¹⁸⁸ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁸⁹ Dle § 17 a § 18 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁹⁰ Dle § 62 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

¹⁹¹ Dle § 19 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

- podezřelá osoba z provozování směnářské činnosti bez oprávnění neposkytne požadované informace nebo vysvětlení (pokuta do výše 1 000 000 Kč).¹⁹²

U **směnárníka** se lze dopustit přestupku neoznámením změny údajů, které jsou uvedené v žádosti o udělení povolení k činnosti směnárníka. Za tento přestupek se ukládá pokuta do výše 1 000 000 Kč.¹⁹³

Přestupky **provozovatele** jsou:

- provozování směnářské činnosti mimo prostory k tomu určené (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- porušení oznamovací povinnosti (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- nezveřejnění kurzovního lístku (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- porušení zákazu podle § 12 odst. 1 (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- porušení zákazu podle § 12 odst. 2 (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- neuveřejnění informací o podmínkách výhodnějšího směnného kurzu nebo úplaty (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- nesdělení informací zájemci (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- nevydání dokladu zájemci (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- nesplnění informační povinnosti (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- nepořízení dokumentů nebo záznamů (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- neuchování dokumentů nebo záznamů po určenou dobu (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- porušení povinnosti poskytnout požadované informace nebo vyšetření při provádění dohledu (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- neprovedení opatření k nápravě ve stanovené lhůtě (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- vykonávání směnářské činnosti v rozporu s § 18 odst. 2 (pokuta do výše 1 000 000 Kč).¹⁹⁴

Přestupky jsou projednávány ČNB. Pravomocná rozhodnutí o uložení správního trestu nebo o jeho zrušení uveřejňuje ČNB na svých internetových stránkách.¹⁹⁵

¹⁹² Dle § 20 odst. 1, 2 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁹³ Dle § 21 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁹⁴ Dle § 22 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

¹⁹⁵ Dle § 24 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

5.3.6. Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

V § 25 zákona o směnářenské činnosti nalezneme možnost podat rozklad proti rozhodnutí ČNB vydaného v prvním stupni.¹⁹⁶

Devizové místo se od nabytí účinnosti tohoto zákona považuje za směnárníka. Jestliže provozovatel začne vykonávat směnářenskou činnost před nabytím účinnosti tohoto zákona, musí tuto skutečnost oznámit ČNB do 1 měsíce ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.¹⁹⁷

Datum účinnosti tohoto zákona je ode dne 1. listopadu 2013. ČNB se zmocňuje k vydávání prováděcích vyhlášek.¹⁹⁸

5.4. Soulad zákona s mezinárodním a evropským právem

Jelikož je ČR od 1. 5. 2004 součástí Evropské Unie, je zákon také v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Směrnice se tématu dotýká v oblasti definice skutečného majitele v čl. 3 odst. 6, registrace směnářen a požadavku na míru informací, které jsou potřebné pro orgány dohledu v čl. 36 této směrnice.¹⁹⁹

Dle evropského práva má mít směnárník sídlo, podnik nebo organizační složku v ČR i v případě dočasného provozování své činnosti. To zároveň souvisí s požadavkem výkonu směnářenské činnosti v provozovnách předem oznámených ČNB. Tyto podmínky představují omezení volného pohybu služeb, ale jsou zde legitimní důvody daného omezení zakotvené ve Smlouvě o fungování Evropské unie, tudíž i tyto podmínky jsou v souladu s uvedenou smlouvou.²⁰⁰

Legitimní důvody dle Smlouvy o fungování EU jsou zejména:

- Provozování směnářenské činnosti jen v provozovně oznámené ČNB z důvodu ochrany veřejného pořádku. Pokud by došlo k provozování této činnosti mimo provozovnu (pouliční provozování směnářenské činnosti), dochází k tzv. „veksláctví“ způsobující riziko pro klienty.

¹⁹⁶ Dle § 25 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářenské činnosti

¹⁹⁷ Dle § 27 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářenské činnosti

¹⁹⁸ Dle § 26 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářenské činnosti

¹⁹⁹ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářenské činnosti

²⁰⁰ Tamtéž.

- Efektivnější ochrana spotřebitele, rychlý a efektivní dohled ČNB nad provozovny. Tím by se měla chránit práva spotřebitele, který se může bránit a reklamovat směnářský obchod u provozovatele. V oblasti směnářských služeb je ochrana spotřebitele výraznější, neboť se jedná především o zahraniční turisty, kteří v tuzemsku bývají jen dočasně a jejich možnost bránit svá práva je výrazně omezena. Nedostatečná ochrana spotřebitele by znamenala významné riziko i pro ČR, neboť by došlo k poškození reputace republiky v zahraničí.
- Požadavek provozovny umožňující boj proti praní peněz.
- Efektivní výkon dohledu Českou národní bankou. Tento důvod přímo nesouvisí s omezením volného pohybu služeb, nicméně je třeba si uvědomit, že směnářská činnost jako finanční služba je vyňata ze směrnice o službách, na jejímž základě je realizován volný pohyb služeb. Směnářská činnost jako jedna z mála služeb na finančním trhu není harmonizována evropskými předpisy, a proto pro ni nejsou určena pravidla pro spolupráci orgánů dohledu. Aby byl umožněn volný pohyb služeb, je zapotřebí stanovit požadavky alespoň v minimálním rozsahu, které povedou k výkonu dohledu nad osobami mající sídlo nebo místo podnikání v zahraničí ze strany ČNB.²⁰¹

5.5. Česká národní banka a její dohled nad směnářskou činností

V České republice má nad směnářskou činností dohled Česká národní banka. ČNB provádí svou činnost nezávisle na výkonné moci státu. ČNB jakožto ústřední banka státu není závislá ani na činnosti jiných bank. Jedná se o právnickou osobu, která má postavení veřejnoprávního subjektu a je osvobozena od daní.²⁰²

Česká národní banka začala svou činnost vykonávat v lednu 1993 na základě zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, který vystupuje jako základní předpis měnového práva, protože vymezuje působnost ČNB, která jako

²⁰¹ Dle důvodové zprávy zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

²⁰² MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 14 s.

jediná emisní banka odpovídá za českou měnu a také obsahuje východisko právní úpravy měny.²⁰³

Nezávislost ČNB se projevuje v **institucionální nezávislosti** (není zavázaná uskutečňovat příkazy vlády), **operační nezávislosti** (má dostatečné kompetence a nástroje realizace měnové politiky), **personální nezávislosti** (její členové nejsou členy vlády, poslanci parlamentu nebo členy správních rad komerčních bank a podobně) a **finanční nezávislosti** (jako ústřední banka má svůj kapitál, rozpočet a své fondy).²⁰⁴

ČNB má určitou legislativní pravomoc, která spočívá v právu vydávat obecně závazné vyhlášky. Dále také vydává opatření, která jsou závazná jen pro osoby podléhající dohledu ČNB, mezi které patří právě směnárny. Tato opatření jsou publikovaná ve Věstníku České národní banky.²⁰⁵

Jejím hlavním úkolem a cílem je péče o cenovou stabilitu. ČNB za tímto účelem určuje měnovou politiku.²⁰⁶ Kromě stanovení měnových kurzů je její činnost zaměřena také na emisní činnost bankovek a mincí, řízení peněžního oběhu a platebního styku, vedení účtů státního rozpočtu, vedení účtů bank, stanovení úrokových sazeb a dále bankovní dohled, dohled nad pojišťovnictvím a finančním trhem a také nad penzijními fondy.²⁰⁷ Funguje jako banka státu, resp. vlády, slouží jako instituce, která zabezpečuje správu měnových rezerv a instituce vykonávající bankovní dohled a také jde o banku, která koordinuje a usměrňuje komerční banky a jejich činnost.²⁰⁸

ČNB realizuje měnovou politiku pomocí **přímých a nepřímých nástrojů**. Mezi **přímé nástroje** řadíme pravidla likvidity, úvěrové kontingenty, povinné vklady apod. Do **nepřímých nástrojů** se řadí diskontní sazba, operace na volném trhu, povinné minimální rezervy, lombardní úvěr, reeskont směnek a intervence devizového kurzu. Do oblastí měnové politiky mezi přímé nástroje ČNB patří konverze a swapy. Konverzí rozumíme promptní nákupy a prodej zahraniční měny za tuzemskou měnu. Swap je kombinací promptních a devizových operací.

²⁰³ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 226 s.

²⁰⁴ Tamtéž, 227 s.

²⁰⁵ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 15 s.

²⁰⁶ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 227 s.

²⁰⁷ MATOUŠEK, Pavel. *Finanční právo: obecná část*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice. 15 s.

²⁰⁸ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 226-227 s.

ČNB musí každoročně v rámci správy předložit přehled uplatnění jednotlivých nástrojů měnové politiky v daném období.²⁰⁹

Měnová politika má za hlavní cíl udržovat peněžní rovnováhu a měnovou stabilitu, která se projevuje ve stabilitě vnější (sleduje se prostřednictvím veličiny směnného kurzu) a vnitřní kupní síly měny (ukazatel pohybu cenové hladiny).²¹⁰

ČNB vyhláší vydání bankovek a mincí nového vzoru vyhláškou obsaženou ve Sbírce zákonů. Vyhláška obsahuje datum účinnosti zákonných platidel a jejich popis. ČNB dále vyhotovuje popis a vyobrazení bankovek a mincí. Popis padělků se nachází v Kartotéce platidel.²¹¹

U cizozemských peněz je důležitou složkou zpravodajství Contrefaçons & Falsifications. Má 2 části:

První část stručně popisuje a vyobrazuje platná papírová platidla všech zemí. Navíc bývá doplňována výměnnými listy při vydávání nových bankovek, kdy se mění celý list. Obsahuje též informaci o výměnných lhůtách a ukončení platnosti. **Druhá část** obsahuje informace o padělcích a v případě nebezpečných padělků se připojí popis a celé vyobrazení napodobené bankovky.²¹²

Tato služba se vyplácí centrálním bankám a exponovaným směnárnám. Kartotéka platidel podává informace o emisi nových bankovek a ukončení platnosti. Další informací jsou výměnné lhůty v menším rozsahu a výskyt padělaných platidel.²¹³

ČNB jsou devizovými místy poskytovány souhrnné údaje za kalendářní čtvrtletí. Tyto údaje musí být v souladu s údaji ve směnárenských tiskopisech a zasílají se na formulářích ČNB místně příslušné pobočce ČNB.²¹⁴

ČNB v oblasti směnárén provádí kontroly po celé ČR. Vzhledem k nekalým praktikám směnárenské činnosti se teď kontroly budou mnohem více zaměřovat na směnárny, které nekalých praktik nejvíce využívají, zejména v centru hlavního města. ČNB v souvislosti s tím uděluje pokuty, které nemohou být likvidační pro konkrétní směnárnu. Odvíjí se tedy od obratu firmy a pohybují

²⁰⁹ GRÚŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2. 228-229 s.

²¹⁰ Tamtéž, 229 s.

²¹¹ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 59 s.

²¹² PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. op. cit. sub 211, s. 60.

²¹³ Tamtéž, 60 s.

²¹⁴ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. I. díl*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1. 244 s.

se kolem desítek tisíc korun. Jestliže však směnárna porušuje zákon opakovaně, pokuty se zvyšují. Nejvíce je možné udělit pokutu ve výši 5 000 000 Kč.²¹⁵

ČNB není jedním z ústředních správních úřadů, ale podle judikatury Ústavního soudu (nález Pl. ÚS 52/04) převládá hledisko materiálního právního státu. Výše zmíněný nález ÚS zastává názor, podle kterého ústředním orgánem je státní správní orgán, který splňuje daná kritéria – správní orgán má celostátní působnost, není podřízen jinému ústřednímu orgánu státní správy a výkon státní správy přebírá část náplně daného orgánu. Proto je třeba v oblasti dohledu nad výkonem směnářenské činnosti ČNB chápat jako ústřední správní úřad.²¹⁶

5.6. Prováděcí vyhláška ČNB

K zákonu o směnářenské činnosti Česká národní banka vydala prováděcí vyhlášku č. 315/2013 Sb., o směnářenské činnosti. Vyhláška je účinná od 1. listopadu 2013.

Předmětem úpravy této vyhlášky jsou náležitosti žádosti o udělení povolení, náležitosti oznámení o změně údajů, umístění provozovny a formu spolu se způsobem podání této žádosti a oznámení. V § 3 a § 4 vyhlášky nalezneme konkrétní náležitosti žádosti fyzické a právnické osoby, včetně náležitostí všech potřebných příloh, které se k dané žádosti přikládají. V následujících ustanoveních se nachází náležitosti oznámení o změně údajů, o umístění provozovny spolu s náležitostmi příloh.²¹⁷

Dále se stanovuje způsob a forma podání žádosti a oznámení, které se podávají v elektronické podobě přes internetovou aplikaci ČNB, kde se subjekty musí registrovat.²¹⁸

V § 8 vyhlášky o směnářenské činnosti se upravují informace o provedených směnářských obchodech. V nich se uvádí povinnost provozovatele, který nakoupil nebo prodal cizí měnu v objemu aspoň 20 000 000 Kč, aby vyplněním elektronického formuláře sestavil výkaz DEV (ČNB) ke konci kalendářního čtvrtletí. Do formuláře se uvádějí údaje o objemu směnářských obchodů, které byly provedeny v jednotlivých měnách za všechny

²¹⁵ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²¹⁶ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²¹⁷ Dle vyhlášky ČNB č. 315/2013 Sb., o směnářské činnosti

²¹⁸ Dle vyhlášky ČNB č. 315/2013 Sb., o směnářské činnosti

provozovny provozovatele ve vykazovaném kalendářním čtvrtletí. Výkaz se předkládá ČNB do 15 kalendářních dnů po skončení kalendářního čtvrtletí. Pokud provozovatel nedosáhl objemu ve výši 20 000 000 Kč v uplynulém roce, předkládá ČNB jednou za rok údaje o celkovém objemu směnářských obchodů za všechny provozovny ve vykazovaném kalendářním roce v termínu do 20. února následujícího kalendářního roku v listinné nebo elektronické podobě.²¹⁹

5.7. Budoucí znění zákona o směnářské činnosti

Od 10. ledna 2019 je platný zákon č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

Zákon se dělí na tři části. První část se zaměřuje na změnu zákona o směnářské činnosti, druhá část se věnuje změně zákona o platebním styku a poslední třetí část stanovuje účinnost. Tento zákon nabývá účinnosti dne 1. 4. 2019.

Tímto zákonem dochází ke změně definice směnářského obchodu, kdy se k předchozí definici přidává navíc směna bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz znějících na určitou měnu. Jedná se o platby platební kartou ve směnárně, kdy klient dává příkaz jejím prostřednictvím v určité měně a následně je mu vyplacena hotovost v jiné měně. K tomu se přidává další odstavec, ve kterém se uvádí, co není směnářským obchodem. Za něj nově nepovažujeme „*vyplácení hotovosti dodavatelem zboží nebo služby odběrateli při placení za zboží nebo službu nad rámec tohoto placení a směna měn, kterou před zahájením platební transakce nabízí příjemce nebo jiná osoba prostřednictvím bankomatu nebo v místě prodeje zboží nebo poskytování služeb.*“²²⁰

Změna se zde nachází i v terminologii²²¹, upřesnění vedoucí osoby žadatele, který potřebuje k provozování směnářské činnosti střední vzdělání s maturitní zkouškou a navíc musí splnit podmínku nebýt vedoucí osobou, která skutečně řídí provozování této činnosti u jiného směnárníka. Vedoucí osoba tedy

²¹⁹ Dle § 8 vyhlášky ČNB č. 315/2013 Sb., o směnářské činnosti

²²⁰ Dle § 2 odst. 2 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti ve znění od 1. 4. 2019

²²¹ Dochází k nahrazení pojmů „podniku a organizační složky podniku na území ČR“ za pojem „obchodní závod nebo jeho část v ČR“ a změna „plné způsobilosti k právním úkonům na plnou svéprávnost“. V některých ustanoveních dochází ke změně pojmů „zájemce nebo klienta“ na pojem „zákazníka“.

skutečně řídí činnost právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby a má zásadní vliv na rozhodnutí v rámci svého podnikání.²²² Důvod pro změnu terminologie se nachází ve zjednodušení výčtu položek, které se uvádí v registru směnárníků. Nyní položky není třeba rozlišovat pro právnické a fyzické osoby. U fyzické osoby se ruší povinnost zapisovat datum narození z důvodu ochrany soukromí.²²³

Část třetí mění nadpis na „Podmínky provozování směnářenské činnosti“, protože to lépe vystihuje její obsah. Tato část obsahuje nejen obecné podmínky pro výkon směnářenské činnosti (provozovna a podoba kurzovního lístku), ale i podmínky uzavírání smlouvy o směnářském obchodu se zákazníky. V této části se ukládá další povinnost provozovny, a to uvést provozní dobu určenou pro styk s veřejností. Kurzovní lístek musí od 1. 4. 2019 obsahovat informace o právu zákazníka ohledně odstoupení od smlouvy o směnářském obchodu a informace o úplatě za tento obchod, aby se zákazník mohl rozhodnout, zda obchod uzavře či nikoliv. Provozovatel na kurzovním lístku může uvádět jednotlivé měny mezinárodním označením nebo vlajkami států, ve kterých se měna užívá.²²⁴ K údajům o kurzovním lístku se přikládá povinnost oddělení a odlišení kurzovního lístku od jiných informací, které jsou v provozovně také uveřejněny a konkrétně k § 11 zákona o směnářské činnosti se přidává další odstavec o podrobnostech uvádění údajů a „*v případě směny české koruny se směnný kurz, jímž provozovatel provádí přepočítání při nabytí cizí měny, uvede před směnným kurzem, jímž provozovatel provádí přepočítání při zcizení cizí měny.*“²²⁵ Ke změně dochází i v případě nabízení směnného kurzu výhodněji než je směnný kurz uvedený na kurzovním lístku, přičemž se v provozovně může uveřejnit pouze obecná informace o této výhodnější nabídce, ale už ne konkrétní směnný kurz. Pokud jde o „VIP kurzy“, je třeba, aby bylo v první řadě uvedeno, že jsou výhodnější kurzy poskytnuty pouze např. na základě předložení kuponu, vouchery nebo klientské karty a následně byly uvedeny výhodnější směnné kurzy. Výhodnější nabídka nesmí být zaměnitelná s kurzovním lístkem a lépe viditelná než kurzovní lístek.²²⁶

²²² Dle § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

²²³ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Dle § 11 odst. 4 písm. b) zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

²²⁶ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

Další novinkou budoucího znění zákona je doplnění stávajícího § 12 zákona, a to § 12a o úplatě. V něm se uvádí, že provozovatel nemá nárok na úplatu za provedení směnářského obchodu, existují ale výjimky, a to:

- provedení směny mincí složených zákazníkem,
- provedení směny šeku, který předložil zákazník, a
- provedení směny elektronických peněz nebo peněžních prostředků.²²⁷

Informace před provedením směnářského obchodu se omezují odkazováním na § 14, kde se nachází podrobnosti o dokladu o provedení směnářského obchodu. Tento paragraf se podobá § 13 aktuálního znění, nicméně v § 13 budoucího znění obsahuje pouze sdělení informací v textově podobě v českém a anglickém jazyce, přiměřené velikosti, jasně a srozumitelně.²²⁸

Nově se zákazník musí informovat o jeho právu odstoupit od smlouvy a popsat mu postup takového odstoupení. V budoucím znění se upravuje možnost zákazníkovi prodat nebo poskytnout doplňkové zboží nebo službu. V tomto případě mu provozovatel musí vydat doklad bez zbytečného odkladu, a to z důvodu zachování ochrany spotřebitele.²²⁹ Z praxe vyplynulo, že předsmělní informace neplnily účel, neboť zákazníci považovali stvrzenku za doklad o provedení směnářského obchodu.²³⁰

Co se týče dokumentů a evidence, budoucí znění zde doplňuje konkrétní požadavky, které provozovatel musí v evidenci zaznamenat. Jedná se o pořadová čísla záznamu, informace o směnářském obchodu a informace o odstoupení od smlouvy i s informací, jakým způsobem si strany vrátily a co nabyly ze zrušeného závazku. K tomu je přidána povinnost provozovatele evidovat záznamy o provedení směnářského obchodu nejpozději do konce dne, kdy k uzavření obchodu došlo. Dále se mění povinnost uchovávat dokumenty a záznamy, kdy v nadcházejícím znění se uchovávají do konce šestého kalendářního dne místo po dobu 5 let ode dne vzniku dokumentů a záznamů.²³¹

Podstatnou změnou v budoucím znění je § 16a, který upravuje zákazníkovo právo odstoupení od smlouvy o směnářském obchodu. Právo zákazníka odstoupit od smlouvy je možné do 3 hodin od provedení obchodu.

²²⁷ Dle § 12a zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

²²⁸ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²²⁹ Dle § 14 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

²³⁰ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²³¹ Dle § 16 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

Pokud k uzavření smlouvy dojde těsně před koncem provozní doby, tak se lhůta staví a pokračuje následující den na začátku provozní doby. Musí tak být učiněno pouze v provozovně, ve kterém k obchodu došlo. Zákazník nemůže od smlouvy odstoupit, pokud částka přesahuje výši 1000 EUR. V tomto případě je zachována předmluvní informace, aby byla vyvážena rovnováha mezi zákazníkem a provozovatelem. Limit 1000 EUR byl stanoven pro identifikaci klienta podle předpisů, které upravují opatření proti praní špinavých peněz. Limit tak zabraňuje zneužití práva odstoupení od smlouvy. Lhůta 3 hodin běží v čase provozní doby, která je určená pro styk s veřejností. V případě uzavření smlouvy o směnářském obchodu prostřednictvím směnářského automatu, má zákazník právo od smlouvy odstoupit ve lhůtě 3 pracovních dnů ode dne, kdy k provedení směnářského obchodu došlo a může tak učinit v kterékoliv provozovně provozovatele nebo má možnost zaslat toto odstoupení poštou. *„Odstoupí-li zákazník od smlouvy o směnářském obchodu, může provozovatel zákazníkovi místo částky, která byla zákazníkem složena k provedení směny, vyplatit rozdíl mezi částkou, která by byla zákazníkovi vyplacena po provedení směny při použití kurzu české měny k cizí měně vyhlášeného Českou národní bankou pro den předcházející dni provedení směnářského obchodu, a částkou, která byla zákazníkovi po provedení směny skutečně vyplacena. V takovém případě zákazník přijaté peněžní prostředky nevrací.“*²³² Toto ustanovení znamená, že když směnárník nemá k dispozici valutovou hotovost dané měny, kterou směnil se zákazníkem, který od smlouvy odstupuje, tak provozovatel může vrátit složenou částku náhradním plněním v měně, kterou zákazníkovi vydal. Dorovnává se výše rozdílu mezi klientem složenou částkou a částkou, kterou klient obdržel. Přepočítání aktuálního devizového kurzu ČNB je pro klienta výhodný. Jestliže se zákazníkovi poskytne zároveň doplňková služba, je možné odstoupit i od smlouvy této doplňkové služby. V § 16d odst. 1 se zavádí možnost odstoupení od smlouvy ve lhůtě 6 měsíců od provedení směnářského obchodu v jiné provozovně než v té, ve které došlo k uzavření smlouvy, pokud zde vznikla překážka na straně provozovatele. To samé se uplatní i v případě, že zákazník neodstoupil od smlouvy, protože ho provozovatel neinformoval o právu odstoupit od smlouvy nebo zákazníka uvedl v omyl. Toto ustanovení by mělo odradit provozovatele od nekalých praktik jako například bránění zákazníkovi v možnosti odstoupit od smlouvy. V případě úmyslného bránění (bránění projevu vůle odstoupit od

²³² Dle § 16c odst. 1 zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

smlouvy, násilné vyvedení zákazníka z provozovny) odstoupení od smlouvy ze strany provozovatele, hledí se na smlouvu jako na zrušenou odstoupením.²³³

Je možné, aby strany uzavřely dohodu a tím se odchýlily od zákonných ustanovení. Tato dohoda musí být uzavřena ve prospěch zákazníka, neboť právě on vystupuje jako slabší smluvní strana – spotřebitel.²³⁴ Jestliže se zákazník rozhodne odstoupit od smlouvy, tak musí zákazník nejprve přijaté peněžní prostředky vrátit provozovateli a poté je také provozovatel povinen vrátit peněžní prostředky zákazníkovi. Provozovatel není povinen vrátit přijaté peněžní prostředky dříve, než mu zákazník vrácení těchto přijatých prostředků nabídne a provozovatel to odmítne dle § 16f odst. 1 písm. b). V souvislosti s odstoupením od smlouvy musí provozovatel zákazníkovi vydat v textové podobě doklad o tomto odstoupení. Údaje jsou uvedeny přehledně, jasně, srozumitelně a v přiměřené velikosti v českém a anglickém jazyce. Také doklad je zachován, aby ho zákazník mohl uchovat a opakovaně jej zobrazovat. Na dokladu jsou uvedeny tyto informace:

- o provozovateli – jméno, IČO, adresa sídla, adresa provozovny,
- o smlouvě o směnářenském obchodu,
- o částkách, které si strany vrátily (i s uvedením názvu nebo jiného označení vrácených měn),
- o datu a čase odstoupení od smlouvy.²³⁵

Novým zněním dochází ke změně výše pokuty za přestupek směnárníka, kdy se původní částka 1 000 000 Kč snižuje na částku 500 000 Kč. Za přestupek provozovatele se navíc považuje:

- provozování směnářenské činnosti v provozovně, kterou provozovatel neoznámil (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- požadování úplaty, i když úplata provozovateli nenáleží (pokuta do výše 1 000 000 Kč),
- neprovedení záznamu do evidence směnářských obchodů (pokuta do výše 1 000 000 Kč),

²³³ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²³⁴ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²³⁵ Dle § 16a až § 16g zákona č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti od 1. 4. 2019

- nevrácení přijatých peněžních prostředků zákazníkovi poté, co tyto prostředky zákazník vrátil nebo vrácení nabídl provozovateli, ale ten to odmítl (pokuta do výše 5 000 000 Kč),
- jednání fyzické osoby, přičitatelné provozovateli, úmyslně brání zákazníkovi odstoupit od smlouvy (pokuta do výše 5 000 000 Kč).

S tím souvisí změny uložení pokut za přestupky ve výši 100 000 Kč (přestupky podle § 22 odst. 1 písm. c), 1 000 000 Kč (přestupky podle § 22 odst. 1 písm. a), b), g) až k), m), n), q) až s) a 5 000 000 Kč (přestupky podle § 22 odst. 1 písm. d) až f), l), o), p).²³⁶

Zákon účinný od 1. 4. 2019 se v § 25 zabývá přepočtem měn. „*Částka složená zákazníkem k provedení směny se přepočte kurzem české měny k cizí měně vyhlášeným Českou národní bankou pro den předcházející dni provedení směnárenského obchodu.*“²³⁷ Jelikož odstoupení od smlouvy se zavádí pro obchody, kde částka nepřesahuje 1000 EUR, je nutné přepočíst tuto částku také pro jiné měny než je EUR. Možnosti podat rozklad proti rozhodnutí ČNB se v budoucím znění neuvádí, protože dospělo k závěru, že je tato informace již nadbytečná. Stejná informace o rozkladu a postupu v řízení je uvedena v § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu a § 46c zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Tato ustanovení nám říkají, že pro ukončení řízení o rozkladu se použije ustanovení správního řádu o dovolání.²³⁸

Ke změně dochází především kvůli tomu, aby se sjednotily pojmy objevující se v zákoně o směnárenské činnosti s dalšími zákony na finančním trhu a občanském zákoníku. Upravuje náležitosti kurzovního lístku a poskytování výhodnějších nabídek při uzavírání obchodu se směnárny. Budoucí znění zákona upravuje odstoupení od smlouvy o provedení směnárenského obchodu a ruší se předmluvní informace, které zákazník obdržel před uzavřením této smlouvy. Ke zrušení předmluvní informace zákonodárce došel k závěru, že tyto informace klientovi nepomáhají a směnárny zbytečně zatěžují. Změna zákona byla nutná k upřesnění informací a definic a s tím souvisela i změna zákona o platebním styku.²³⁹

²³⁶ Dle § 22 odst. 1 a 2 zákona č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti od 1. 4. 2019

²³⁷ Dle § 25 zákona č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti od 1. 4. 2019

²³⁸ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnárenské činnosti a zákon o platebním styku

²³⁹ Tamtéž.

Novelizace je v souladu s ústavním pořádkem ČR a mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázána. Co se týče souladu novelizace s právními předpisy EU, tak směnářská činnost není harmonizována evropskými předpisy jako jedna z mála činností na finančním trhu.²⁴⁰

Budoucí znění má dopad na podnikatelské prostředí, neboť možnost odstoupení od smlouvy zvyšuje náklady na straně směnářníků, ale zároveň se sníží náklady v souvislosti se zrušením předmluvních informací.²⁴¹

5.8. Finanční arbitr

Finanční arbitr je v českém právním řádu upraven zákonem č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. Finanční arbitr rozhoduje mimosoudní spory mezi spotřebitelem a osobou provozující směnářskou činnost.²⁴²

Finanční arbitr rozhoduje např. o platnosti směnářského obchodu, o výši poplatku za směnářský obchod, o výši směnného kurzu nebo o náhradě škody, která je způsobena v souvislosti s porušením předmluvní informační povinnosti při směnářském obchodě.²⁴³

Finanční arbitr byl zřízen na základě vstupu ČR do EU. Založení tohoto specifického orgánu bylo nutné k harmonizaci naší legislativy s unijním právem. Hlavním úkolem je řešit spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi na finančním trhu mimosoudně, proto ho můžeme považovat za smírčí orgán. Finanční arbitr se snaží o uzavření smíru kdykoliv v průběhu řízení před arbitrem.²⁴⁴

V červenci 2011 byla zřízena Kancelář finančního arbitra, která spravuje jeho činnost. Je to organizační složka státu, která je samostatnou účetní jednotkou a její příjmy a výdaje jsou zahrnuty v rozpočtu Ministerstva financí ČR. V čele kanceláře vystupuje Finanční arbitr a v době jeho nepřítomnosti zástupce finančního arbitra. Na základě návrhu ministra financí jsou oba jmenování či odvolávání vládou. Jejich funkční období trvá 5 let. Finanční arbitr i jeho zástupce musí splňovat několik podmínek, a to bezúhonnost, svéprávnost, dostatečnou

²⁴⁰ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²⁴¹ Dle důvodové zprávy návrhu zákona č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářské činnosti a zákon o platebním styku

²⁴² Kancelář finančního arbitra. [online]. 2019. [cit. 28. února 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.finarbitr.cz/cs/oblasti/smenarenska-cinnost.html>

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 166 s.

kvalifikovanost, dobrou pověst, musí jít o osoby vysokoškolsky vzdělané v magisterském oboru Právo na právnické fakultě v ČR a navíc musí mít 5 let praxi v oblasti finančního trhu. Za výkon své funkce je odpovědný vládě, které jednou ročně podává zprávy o své činnosti a hospodaření nejpozději do 31. března za uplynulý kalendářní rok.²⁴⁵

Od vzniku tohoto institutu jsou jeho pravomoci postupně rozšiřovány po celém úseku finančního trhu. Je však omezen v pravomoci týkající se řešení spotřebitelských sporů a sporů, kde je účastníkem. Finanční arbitr je příslušný k rozhodování sporů mezi spotřebitelem a osobou provádějící směnářenskou činnost, ale také mezi spotřebitelem a poskytovatelem platebních služeb, vydavatelem elektronických peněz, pojišťovnou při nabízení životního pojištění, stavební spořitelnou při nabízení stavebního spoření, obchodníkem s cennými papíry při poskytování investičních služeb a dalšími spory.²⁴⁶

V řízení před finančním arbitrem je finanční arbitr povinen rozhodovat podle svého nejlepšího svědomí a vědomí, spravedlivě, nestranně, bez průtahů a na základě zjištěného skutkového stavu. Řízení se zahajuje na návrh spotřebitele. Překážkou pro rozhodování je zde *res iudicata* (ve věci již bylo rozhodnuto) a *litispence* (řízení v dané věci již probíhá). Charakteristické pro řízení před finančním arbitrem je jeho rychlost, bezplatnost a vydání nálezu, proti kterému mohou strany podat písemné námítky, o nichž rozhoduje opět finanční arbitr a jeho rozhodnutí je konečné, tedy rozhodnutí nabývá právní moci a nelze proti němu podat odvolání.²⁴⁷

²⁴⁵ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 166-167 s.

²⁴⁶ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. op. cit. sub 245, s. 167.

²⁴⁷ Tamtéž, 168 s.

6. Aktuální problémy směnářské činnosti

Směnářská činnost se od počátku setkává s četnými problémy. Mezi ně se řadí padělání bankovek nebo praní špinavých peněz, u nichž se padělatelé a propírači těchto peněz snaží přes směnárny očistit peníze a získat očištěné peníze ke svému majiteli. V následující kapitole bych se proto chtěla věnovat i těmto problémům. Zásadním problémem však v současné době jsou nekalé praktiky směnáren, které vedly k novelizaci zákona o směnářské činnosti, jímž se zpřísnují pravidla pro směnárny a dochází k větší ochraně spotřebitele.

6.1. Nekalé praktiky směnáren

Ve společnosti se setkáváme s tím, že se provozovatelé směnářských provozoven snaží na své činnosti a uzavírání směnářských obchodů zbohatnout. Nejčastěji se tak stává na oblíbených místech, zejména v centru Prahy, kde právě turisté potřebují směnit peníze za českou měnu a využívají těchto provozoven bez ohledu na to, zda je směnný obchod pro ně výhodný či nikoliv. Před těmito směnářskými praktikami varují cizince i nejrůznější cizojazyční průvodci. Právě kvůli těmto nekalým praktikám vznikla novela zákona o směnářské činnosti, která má za cíl jednotlivé klienty lépe chránit.

Pod nekalými praktikami směnářské činnosti si můžeme představit jakési okrádání převážně zahraničních turistů. V praxi to vypadá tak, že si směnárna naučtuje za směnný obchod např. 28 % poplatek nebo je směnný kurz nastaven tak, že za 1 € dostane klient pouze 15 Kč. Klienti se v tomto neorientují a informace zveřejňované v provozovnách klamou různými úplatami za provedení směny nebo různými VIP nabídkami. Tohoto nevýhodného obchodu si klienti většinou všimnou až po jeho uzavření, což může vést k celkově špatnému dojmu z České republiky, který může přerůst až ke špatnému jménu ČR v zahraničí.²⁴⁸

Smyslem novely účinné od 1. 4. 2019 bude ochrana klientů před směnárnami a upřesnění některých ustanovení zákona o směnářské činnosti. Nejvýznamnější změnou a výhodou pro klienta je možnost odstoupení od smlouvy o směnářském obchodu. Toto právo musí být uvedeno na kurzovním lístku a zároveň na dokladu o provedení směny. Je tu stanoven limit 1000 EUR

²⁴⁸ ŽUROVEC, Michal. Zákazníci směnáren získají možnost bez udání důvodu odstoupit od smlouvy. In: *Ministerstvo financí ČR*. [online]. Květen 2018. [cit. 3. března 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/zakaznici-smenaren-ziskaji-moznost-bez-u-32033>

pro to, aby klient mohl od smlouvy odstoupit. Tím se zabrání zneužití práva odstoupit od smlouvy a také se znemožní spekulaci ohledně vývoje kurzu. Možné je odstoupit i od obchodu provedeného přes směnárenský automat. Novela zákona je provedena především ku prospěchu spotřebitelů. V tomto směru slouží zákaz úplaty za provedení obchodu a nebude povoleno ani uveřejňování VIP kurzů v provozovně.²⁴⁹

Směnárny s touto změnou nesouhlasí. Asociace směnáren argumentují tím, že je naprosto normální a běžné, aby v centrech měst byly vyšší marže za směnu. Stávající legislativní úpravu proto shledávají za dostačující.²⁵⁰

Zájemcům o uzavření smlouvy se proto doporučuje, aby si pečlivě prostudovali kurzovní lístek a obešli si několik směnáren. Jednotlivé kurzovní lístky mohou být rozdílné a kurzy se tak mohou lišit. Zájemci by se měli soustředit na normální kurzovní lístky, nikoliv VIP, které mohou být sice na první pohled výhodnější, ale následně musí dojít ke směně např. minimálně 30 000 Kč, aby se tato výhoda projevila. Zároveň si zájemci musí být obeznámeni s tím, že pokud budou směňovat vyšší sumu než je 1000 EUR, tak budou muset předložit své doklady na základě zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.²⁵¹

Zákazníci by si měli dát také pozor na poplatky. Směnárna je láká tím, že kurz je bez poplatku. Ve skutečnosti to znamená, že je poplatek zahrnut v kurzu a za směnu se tento poplatek stejně zaplatí. Jsou i takové případy, kdy je kurz velice nevýhodný, a proto by si zákazník měl nejprve zjistit, zda nebude směna v bance pro ně výhodnější. Pokud zákazníci nebudou se směnárnou spokojeni, mohou poslat ČNB stížnost. Ta může na základě stížnosti zahájit sankční správní řízení a uložit sankci nebo uložit nápravné opatření, které směřuje k odstranění nedostatků. ČNB nerozhoduje o odškodnění klientů. Jestliže chce klient řešit spor

²⁴⁹ ŽUROVEC, Michal. Zákazníci směnáren získají možnost bez udání důvodu odstoupit od smlouvy. In: *Ministerstvo financí ČR*. [online]. Květen 2018. [cit. 3. března 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/zakaznici-smenaren-ziskaji-moznost-bez-u-32033>

²⁵⁰ HOVORKA, Michael. „Šmejdi“ ve směnárnách už okrádat nebudou. Co se změní? In: *Podnikatel.cz* [online]. Květen 2018. [cit. 3. března 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.podnikatel.cz/clanky/smejdi-ve-smenarnach-uz-okradat-nebudou-co-se-zmeni/>

²⁵¹ LUKEŠOVÁ, Monika. ČNB varuje. Nenaletěte na nekalé praktiky směnáren. In: *Investujeme.cz* [online]. Srpen 2014. [cit. 3. března 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.investujeme.cz/clanky/cnb-varuje-nenalette-na-nekale-praktiky-smenaren/>

mimosoudně, podá návrh Finančnímu arbitrovi, který může rozhodnout i o náhradě škody klienta.²⁵²

V minulém roce došlo ze strany ČNB k odnětí povolení činnosti společnosti Chequepoint, která opakovaně porušovala své povinnosti. Směnárna totiž nesplňovala to, co ze zákona měla. Mezi porušenými povinnostmi například bylo, že směnárna neposkytla předšmluvní informace o provedené směně. To vedlo k tomu, že si zákazník nemohl stěžovat u směnární, ČNB ani u finančního arbitra či soudu. Kromě odnětí povolení musí Chequepoint zaplatit pokutu ve výši 1 200 000 Kč, protože porušila zákon o směnárenské činnosti, zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zákon o platebním styku. Směnárenská činnost byla této společnosti ukončena ke dni 11. 6. 2018 z úřední moci, neboť byla opakovaně potrestána Českou národní bankou a udělené sankce nevedly k žádné nápravě.²⁵³

6.2. Padělání bankovek

Bankovky jsou častým předmětem padělání. Proto bych chtěla kapitolu věnovat i tomuto tématu, neboť směnární se s touto problematikou setkávají často.

Cílem padělání je získat něco originálního za něco bezcenného nebo za výrazně nižší hodnotu. Padělat se dají nejen peníze, ale i jiné věci, které mají nějakou hodnotu, např. elektronika, značkové oděvy apod.²⁵⁴

V každé zemi jsou padělané bankovky předány do národního analytického střediska. V případě výskytu nového druhu padělku, se tento padělek eurobankovek či euromincí posílá do Střediska pro analýzu padělků v ECB z důvodu pečlivějšího prozkoumání. Technické a statistické údaje jsou uloženy v centrální databázi spravované ECB. Do centrální databáze se předávají pouze statistické údaje, jinak se padělky uchovávají na národní úrovni. Pro snadnější ověřování pravosti podezřelých bankovek ECB zřídila internetovou stránku, která

²⁵² LUKEŠOVÁ, Monika. ČNB varuje. Nenalet'te na nekalé praktiky směnáren. In: *Investujeme.cz* [online]. Srpen 2014. [cit. 3. března 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.investujeme.cz/clanky/cnb-varuje-ненаlette-na-nekale-praktiky-smenaren/>

²⁵³ ŠPAČKOVÁ, Iva. Směnárna Chequepoint končí. ČNB došla trpělivost a vzala jí povolení. [online]. Červen 2018. [cit. 3. března 2019]. Dostupné na WWW: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/smenarna-chequepoint-konci-cnb-ji-vzala-povoleni-k-cinnosti/>

²⁵⁴ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 7 s.

slouží k ověřování měny eura a zaměřuje se na orgány činné v trestním řízení, finanční instituce a jiné subjekty, jež zpracovávají hotovost.²⁵⁵

S padělky mincí se postupuje obdobně. Ve Francii sídlí celoevropské analytické středisko pro euromince založené členskými státy. Statistické a technické údaje o těchto padělcích se uchovávají ve stejné centrální databázi jako u padělaných bankovek. Údaje se poskytují policejním orgánům bojujících proti padělání peněz.²⁵⁶

Směnárny, banky a ostatní organizace, které se zabývají zpracováním hotovosti, mají povinnost stahovat z oběhu všechny eurobankovky a mince, u kterých mají podezření z jejich padělání. Tyto peníze předávají příslušným národním orgánům. Pokud tak neučiní, hrozí jim pokuta. Dávat do oběhu padělané peníze, o kterých víme, že se jedná o padělky, je trestným činem.²⁵⁷

6.2.1. Padělatelé

Osoby, které falšují peníze za účelem dosažení nějakého zisku, nazýváme padělateli. Ty můžeme dělit do tří skupin.

Do **první skupiny** se řadí velcí bossové, kteří se zabývají převážně zadáváním výroby padělků vybaveným tiskárnám, od kterých tyto pozměněné bankovky poté přebírají za 10 – 15 % nominální hodnoty. Natištěné padělky posílají dále mafím za přibližně 20 – 40 % nominální hodnoty, které je dávají do oběhu. Mafiáni jsou zavázáni mlčenlivostí, proto se přes ně nemusí dostat k tiskárně a velkým bossům. K vypátrání a odhalení této činnosti, tiskáren a všech konkrétních členů, podílejících se na této kriminální činnosti je potřeba mezinárodní spolupráce. Bossové se zajímají spíše o bankovky větších států, které se přijímají ve většině zemí, proto se Česká republika do této fáze ještě nedostala.²⁵⁸

Druhá skupina padělatelů má odborné znalosti a je vybavena technickými prostředky komerční polygrafie. Svou základnu si vytváří pomocí příslušníků z tzv. galerky, což jsou nespolehlivé a pochybné osoby. Padělatel v této skupině

²⁵⁵ Evropská centrální banka. Příručka pro školitele. [online]. 2010 [cit. 27. února 2019]. Dostupné na WWW:

https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/trainergde/Trainer_A4.cs.pdf?694955ad805c49021d5c6e7656e002f8

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 11 s.

spíše padělky vyrábí, než je uvádí do oběhu. Do oběhu uvede několik desítek kusů a tím jeho činnost zpravidla končí.²⁵⁹

Třetí skupinu tvoří amatéři, tedy lidé bez zkušeností. Jejich činnost spočívá v opatření si počítače nebo jiného zařízení a výtiskem bankovky, kterou považují za dobře padělanou. Jsou to většinou jednotlivci nebo malé skupinky, kteří nejprve zkusí padělání a poté si ověřují, zda je možné tyto padělané bankovky uvést do oběhu. Jejich kriminální činnost nemá dlouhé trvání, neboť tento amatérský pokus je zásadně brzy zjištěn a potrestán. Do této skupiny můžeme řadit i osoby, které nemají ani počítač ani obdobné zařízení a jejich padělkům stačí pouhé barvy nebo tužka. Padělaná bankovka se tak pozná na první pohled. V tomto případě je šance na úspěch minimální a to z toho důvodu, že příjemci si padělaných bankovek všimnou a nedojde tak k jejich přijetí.²⁶⁰

6.2.2. Padělání bankovek v České republice

Pokud se člověk setká s nějakou padělanou bankovkou, kterou rozpozná až později, nejlepším řešením je, aby byla odevzdána policii. Jestli se bude chtít občan takovéto bankovky zbavit méně příznivým způsobem, a to udáním bankovky do oběhu dál, aniž by utrpěl peněžní ztrátu, bude to pro něj znamenat trest. Trestní sazba by byla samozřejmě nižší než v případě padělání, ale rozumnějším řešením je odevzdání padělku policii.²⁶¹

Kdyby někdo platil padělkem, aniž by o tom věděl, tak záleží na okolnostech, při kterých by se tato skutečnost stala. Proběhne výslech orgánem činným v trestním řízení, jak k padělkem přišel a poté se rozhodne, zda je důvod jej dále trestně stíhat nebo zde tento důvod pominul. Hodnotu padělané bankovky nezíská zpět.²⁶²

Padělání bankovek je trestné podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁵⁹ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 11-12 s.

²⁶⁰ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. op. cit. sub 259, s. 12.

²⁶¹ Tamtéž, 12-13 s.

²⁶² Tamtéž, 12-13 s.

6.2.3. Stupně nebezpečnosti padělaných bankovek

Padělané bankovky se třídí do pěti stupňů nebezpečnosti. Jsou to:

1. stupeň: **Velmi nebezpečný** – padělaná bankovka se shoduje s originálem a většina ochranných prvků je kvalitně napodobena;
2. stupeň: **Nebezpečný** – padělaná bankovka není zcela shodná s originálem a její ochranné prvky nejsou tak kvalitně napodobeny jako v prvním stupni nebezpečnosti;
3. stupeň: **Zdařilý** – padělky jsou zhotovené inkoustovými tiskárnami nebo autotypickým tiskem, proto se technika tisku výrazně liší od originálu bankovky, a tudíž některé ochranné prvky zcela chybí;
4. stupeň: **Méně zdařilý** – méně zdařilé bankovky jsou podobné bankovkám ze třetího stupně nebezpečnosti, ale v ne příliš kvalitním provedení, proto se tyto bankovky dostávají do oběhu jen díky nepozornosti příjemce nebo špatným prostředím při výměně měny;
5. stupeň: **Neumělý** – amatérské padělané peníze, které se dají rozpoznat pouhým okem a neměly by se dostat do oběhu.²⁶³

V České republice se padělání dostalo do třetího stupně. To znamená, že jsou v tomto stupni padělané bankovky ještě rozpoznatelné a pokud budeme opatrní a pozorní, nemusíme se dostat do zbytečných nepříjemností. Popis padělků české měny se uvádí v Kartotéce platidel, který obsahuje také vyobrazení jednotlivých zákonných bankovek a mincí. Tento popis vyhotovuje ČNB.²⁶⁴

Nejvíce padělků spadá do 4. a 5. stupně nebezpečnosti. Kvůli ochraně před paděláním jsou bankovky vybaveny speciálními ochrannými prvky grafickými nebo prvky obsažené v samotném materiálu. Některé prvky nejsou ani veřejnosti známy a patří do specializace odborníků ve zkušebně platidel. Bankovky jsou častějším předmětem k padělání než mince. V současnosti se nejčastěji padělají právě české koruny a eura.²⁶⁵

²⁶³ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 58-59 s.

²⁶⁴ Tamtéž, 58-59 s.

²⁶⁵ Papírová platidla, bankovky. Ochranné prvky bankovek. [online]. 2012. [cit. 6. února 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.papirovaplatidla.cz/informace/ochranne-prvky>

6.3. Kontrola pravosti bankovek

Abychom se vyhnuli padělaným bankovkám, je třeba jejich pravost patřičně zkontrolovat. Bankovky jsou vybaveny konkrétními ochrannými prvky, které se dělí do skupin podle toho, zda jsou viditelné pouhým okem nebo k jejich zjištění je potřeba určitých jednoduchých pomůcek, kterými jsou vybaveny subjekty přijímající hotovost na přepážkách, tedy i směnárny. Další skupina prvků je zjištělná složitějšími přístroji, které jsou určeny pouze pro profesionály nebo pro automatizované zpracování peněz.²⁶⁶

Postup při kontrole pravosti bankovky je následující:

1. krok: **Bankovku vzít do prstů** – bankovní papír je specifický, proto by se pouhým hmatem mělo rozpoznat, zda se jedná o padělek. Na lící straně je hmatem citelný hlubotisk, tudíž bankovka nemůže být hladká.
2. krok: **Bankovku prohlédnout proti světlu** – zejména vodoznak, soutiskovou značku a mikrotext na ochranném proužku, které jsou viditelné právě proti světlu.
3. krok: **Bankovku sklopit** – v ornamentu na rameni portrétu se nachází skrytý obrazec s nominální hodnotou. U vzorů 500 až 5000 Kč ochranný proužek mění barvu. Na lící straně prvek měnící barvu se nachází na hodnotách 1000 až 5000 Kč a u nejnovějšího vzoru bankovky v hodnotě 500 Kč. Iridiscentní pruh na lící straně najdeme na bankovkách hodnoty 1000 Kč, 2000 Kč a 5000 Kč.²⁶⁷

Pravost bankovek můžeme rozpoznat pomocí různých pomůcek. Jednou takovou pomůckou je zkušební tužka, která slouží k identifikaci padělku. Tužka svým vzhledem připomíná obyčejný lihový fix, ale jeho funkcí se liší. Používá se škrtnutím přes papír podezřelé bankovky, kde se objeví čára, která zůstane pouze na padělané bankovce, kdežto na pravé bankovce čára po chvíli zmizí. Tato kontrola pravosti není absolutní, neboť padělatelé si mohou zkušební tužku pořídit

²⁶⁶ Česká národní banka. Průvodce ochrannými prvky bankovek. [online]. 2011. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochrann%C3%A9_prvky.pdf

²⁶⁷ Tamtéž.

a tím vyladit svou nelegální činnost nebo si může zajistit papír s chemickým složením, který je podobný ceninovému papíru.²⁶⁸

6.4. Praní špinavých peněz

Za praní špinavých peněz se považuje proces, při kterém se získají peněžní prostředky nelegální cestou a s nimi se pak nakládá jako s legálně nabytými peněžními prostředky. Česká republika přijala zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a tak se zařadila mezi země, které bojují proti organizovanému zločinu.²⁶⁹

6.4.1. Rysy praní špinavých peněz

Celý proces praní špinavých peněz má čtyři rysy. **Prvním rysem** je utajení pravého vlastnictví a původ zisku peněžních prostředků. Ty jsou získávány organizovaným zločinem (obchod s drogami, padělání peněz, atd.). **Druhým rysem** je změna podoby peněžních prostředků získaných nelegální činností. Placení velkým množstvím bankovek je nápadné, tudíž se musí podoba změnit. **Třetím rysem** spočívá v zametání stop po tomto procesu. Můžeme si pod tímto rysem představit střídání peněžních transakcí jak hotovostních, tak bezhotovostních. Může jít také o operace na peněžním nebo jiném trhu apod.²⁷⁰

Celý cyklus praní by měl být pod neustálou kontrolou. Tento proces je rozdělen do fází činnosti několika osob, kteří vědí, odkud peněžní prostředky skutečně pocházejí.²⁷¹

6.4.2. Fáze praní špinavých peněz

Praní špinavých peněz je rozděleno do tří etap – namáčení, namydlení, ždímání.

První etapou je **namáčení**. Ta v sobě zahrnuje shromáždění a rozmístění peněžních prostředků. Shromáždí se v hotovostní formě peněžní prostředky velkého množství a dále pokračuje v nakládání s nimi v platebním

²⁶⁸ PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0. 54 s.

²⁶⁹ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. 1. vyd. Praha: Radix spol. s r.o., 1997. 220 s. ISBN 80-86031-09-8. 6 s.

²⁷⁰ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. op. cit. sub 269, s. 7.

²⁷¹ Tamtéž, 8 s.

styku převážně bezhotovostním způsobem. Propírač peněz dostává do oběhu bankovky, které přišly do styku např. s drogami, protože se na nich vyskytuje pach z drog a jsou snadno objeveny při prohlídce za pomoci specializovaného psa. V praxi se setkáváme s případy, kdy propírači peněz používali k převozu velké kufry plné špinavých peněz, aby se dostali za hranice jiného státu. Podstatou namáčení může být směňování prostředků ve směnárnách. Začaly se používat i takové metody, spočívající v ukládání velkého počtu vkladů na bankovní účty nebo se zaměřovaly na hotovostní nákup bankovních a pokladních šeků. U posledního případu získaly nelegální peníze jednotlivé skupinky, které pak jezdily po různých městech a postupně se zbavovaly nežádoucích peněz. Postupem času dochází ke zdokonalování této etapy.²⁷²

Druhá etapa se nazývá **namydlení**. Cílem této fáze je zakrýt nelegální původ peněžních prostředků. Můžeme si pod tím představit hotovostní nebo bezhotovostní peněžní operace na bankovních účtech, nákup a prodej nemovitosti, cenných papírů, zlata, uměleckých děl apod. Namydlení se považuje za nejdůležitější fázi, neboť je potřeba očistit peněžní prostředky získané z nelegální činnosti a zároveň zamést všechny stopy s tím související. Praxe se setkala s případem, kdy jsou například dva stejné kufry plné těchto peněz. Pašerák má v jednom zavazadle bankovky a v totožném kufru osobní věci. Po výstupu z letadla si vezme kufr s penězi a prochází přes kontrolu. Pokud je celníky při kontrole zastaven a nucen k otevření kufru, tak se dovolává k záměně zavazadla. K zakrytí skutečného původu peněz lze využít i životní či jiné pojištění, kdy dojde k ukončení smluvního vztahu po splacení několika splátek. Způsobů je mnoha, ale pašeráků tolik není vzhledem k obtížnosti tohoto úkolu.²⁷³

Poslední etapou pracího procesu se nazývá **ždímání**. Jde o takovou fázi, ke které dojde pouze v případě úspěchu první a druhé fáze. Vyprané peníze zastřely svůj původ a vrací se svému původnímu majiteli. Peníze neperou jen zločinecké organizace, ale i bezúhonné osoby, které se snaží vyhnout daním, získat přednostní zakázku nebo snížit dividendu akcionářům. Peníze může prát i vláda, která se chce zbavit teroristů nebo vyzbrojit vojáky. Česká republika se ani praní

²⁷² LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. 1. vyd. Praha: Radix spol. s r.o., 1997. 220 s. ISBN 80-86031-09-8. 8-13 s.

²⁷³ Tamtéž, 13-17 s.

špinavých peněz nevyhne, neboť její zeměpisná poloha je předurčena k transportu drog i špinavých peněz.²⁷⁴

6.5. Trestání

Platidla české měny jsou chráněna zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Skutková podstata trestného činu je dle § 233 trestního zákoníku padělání a pozměnění peněz, dle § 234 trestního zákoníku neoprávněné opatření padělání a pozměnění platebního prostředku a dle § 235 udávání padělaných a pozměněných peněz. Trestná je výroba padělků a napodobenin, opatřování a užívání peněz v platebním styku. Trestné je veškeré náčiní, které slouží k padělání nebo pozměnění bankovek a mincí a dle § 237 trestního zákoníku neoprávněná výroba peněz. Je důležité zmínit, že pod ochranou měny se nepovažuje jen tuzemská měna, ale i cizozemská, stejně tak tuzemské a cizozemské bezhotovostní platební prostředky a cenné papíry. Za trestní čin se také považuje ohrožování oběhu tuzemských peněz dle § 239 trestního zákoníku, do kterého se řadí neoprávněná výroba a výdej náhražek tuzemských peněz, poškozování tuzemských peněz a neoprávněné vydávání do oběhu nebo jeho bezdůvodné odmítání.²⁷⁵

Dle § 233 je potrestán ten, kdo padělá nebo pozmění peníze s úmyslem je udat jako pravé. Za to se ukládá trest odnětí svobody v trestní sazbě tří až osmi let. Přísnější trest je ukládán osobám, spáchá-li trestný čin jako člen organizované skupiny. Příprava za spáchání takového trestného činu je trestná.²⁷⁶

V trestním zákoníku nám § 234 sankcionuje neoprávněné opatření, padělání nebo pozměnění platebního prostředku, kdy je osoba potrestána za spáchání takového trestného činu. Trest je vyměřen ve výši jeden rok až pět let odnětím svobody. Pachatel se v tomto případě snaží udat platební prostředek jako pravý nebo platný, který je pozměněný či padělaný. Podle závažnosti je trestní sazba odstupňována stejně jako v předchozím případě. I zde je příprava trestná.²⁷⁷

²⁷⁴ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. 1. vyd. Praha: Radix spol. s r.o., 1997. 220 s. ISBN 80-86031-09-8. 17-21 s.

²⁷⁵ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2. 150 s.

²⁷⁶ Dle § 233 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁷⁷ Dle § 234 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Trestní zákoník nám uvádí v § 235 udávání padělaných a pozměněných peněz, kdy pachatel bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Dalšími tresty může být uloženo propadnutí věci nebo zákaz činnosti.²⁷⁸

Jako trestné se považuje podle českého trestního zákoníku také výroba a držení padělatelského náčiní. Ten, kdo vyrobí, prodá nebo jinak zprostředkuje náčiní sloužící k padělání peněžních prostředků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, propadnutím věci nebo zákazem činnosti. Přísněji bude potrestán ten, kdo toto spáchal při výkonu svého povolání.²⁷⁹

Neoprávněná výroba peněz je trestná dle § 237 trestního zákoníku. Ten, kdo peníze neoprávněně vyrábí či je u sebe přechovává, tak mu bude uložen trest v trestní sazbě jeden rok až pět let. Jako člen organizované skupiny bude potrestán třemi léty až osmi lety.²⁸⁰

Oběh tuzemských peněz je chráněn trestním zákoníkem, a proto § 239 trestá i jeho ohrožování. Kdo neoprávněně vyrobí tuzemské peníze a vydá je do oběhu, bude potrestán až na šest měsíců trestem odnětí svobody. Potrestán bude i ten, kdo odmítá tuzemské peníze bez zákonného důvodu či tuzemské peníze nějakým způsobem poškozují.²⁸¹

²⁷⁸ Dle § 235 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁷⁹ Dle § 236 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁸⁰ Dle § 237 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁸¹ Dle § 233 až § 239 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

7. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo seznámení se směnářstvím od jeho počátku až po jeho současnou podobu. Směnářství bylo součástí devizového hospodářství a bylo upraveno devizovým zákonem. Tato úprava ale byla velmi komplikovaná, dlouhá a vzhledem k politickým událostem zahrnoval i totalitní prvky. Bylo tedy nezbytné vytvořit zvláštní zákon, který se bude výlučně věnovat směnářské činnosti. Tak vznikl zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti.

Směnářská činnost pracuje s měnou, proto je nutné uvést, jaké jsou v České republice platná platidla, neboť směnářských obchodů převážně využívají cizinci, kteří chtějí směnit cizí měnu za měnu českou. Mezi zákonná platidla české měny patří bankovky, oběžné mince a pamětní mince. Platidla jsou vybavena speciálními ochrannými prvky, které je chrání před paděláním. Známe celkem osm ochranných prvků bankovek, a to vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, ochranná barevná vlákna, soutisková značka, opticky proměnlivá barva, iridiscentní pruh, mikrotext a skrytý obrazec. Každý směnářník by se měl orientovat v jednotlivých ochranných prvcích, aby dokázal rozeznat pravé bankovky od těch padělaných. Česká republika se setkává i s měnou euro, kterou prozatím nemáme jako zákonné platidlo, přestože jsme se k přijetí eura zavázali vstupem do Evropské unie ke dni 1. 5. 2004. Nicméně přesné datum přijetí eura nebylo stanoveno. Záleží na vhodných ekonomických podmínkách a splnění přísných kritérií, které stanovila Maastrichtská smlouva. Eurobankovky a euromince jsou opatřeny svými ochrannými prvky. Ty mají stejný účel, a to ochranu před paděláním. Mezi ně se řadí hlubotisk, vodoznak, ochranný proužek, soutisková značka, holografický proužek, medailon s hologramem, iridiscentní pruh a opticky proměnlivá barva. Můžeme si všimnout, že některé ochranné prvky jsou totožné s našimi ochrannými prvky na českých bankovkách. Vzhledem k tomu, že měna euro je zákonným platidlem v 19 zemích z 28 států EU, je tato měna hojně užívána, a proto tisk těchto bankovek je mnohem nákladnější a ochranné prvky jsou propracovanější. To se promítá i do emisí bankovek první série a bankovek druhé série zvané „Europa“. Druhá série bankovek je totiž vydávána v lepší kvalitě a s propracovanějšími ochrannými prvky. Právě měna euro je jednou z nejčastějších měn, která se směňuje ve směnárnách.

Jelikož v době zpracování diplomové práce a v době obhajoby této diplomové práce je rozdílná účinná právní úprava, zaměřuji se na rozdíly

jednotlivých úprav. Zákon o směnářenské činnosti je tedy novelizován zákonem č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon o směnářenské činnosti a zákon o platebním styku. Za zásadní změnu budoucího znění považují možnost klienta odstoupit od smlouvy o provedení směnářského obchodu. To v nynějším znění není upraveno, a proto se zákon považuje za nedostatečně upravený ve prospěch klienta – spotřebitele. Zavádí se také povinnost zveřejnit pouze jeden kurzovní lístek bez možnosti VIP lístku, který klienty v mnoha případech klamal. Změnu nalezneme také v terminologii, která souvisí s přijetím občanského zákoníku. Novelizace mění ustanovení i v zákoně o platebním styku, aby došlo k souladu se zněním zákona o směnářenské činnosti.

Důvodem k této změně byl hlavně aktuální problém se směnářskou činností, neboť právě směnárny okrádaly své zákazníky. Nabízely nevýhodné VIP nabídky, kterým klient ve většině případů nerozuměl, a proto uzavíral nevýhodné smlouvy o provedení směnářského obchodu. O skutečnosti, že uzavřel nevýhodný obchod se zákazník dozvěděl až příliš pozdě a nebyla možná žádná reklamacie. Možné bylo pouze podat stížnost České národní bance, která zahájila správní řízení. Proto došlo ke změně v podobě práva zákazníka odstoupit od této smlouvy. Dále bude povolen pouze jeden kurzovní lístek a zákazník s větším obnosem peněz si tak v tomto případě bude moci vyjednat lepší kurz. Navíc se ruší poplatky, které mají být už zahrnuty v kurzu. Ruší se také tzv. předsmluvní informace, které se v praxi neosvědčily, neboť zákazníci z nich uvedené informace nepochopili a často je mylně považovali za doklad o provedení směnářského obchodu. K novelizaci tohoto zákona došlo především kvůli nekalým praktikám ze strany směnárny.

Nekalé praktiky směnáren patří mezi aktuální problémy směnářenské činnosti. Provozovatelé směnáren se totiž snaží na své činnosti zbohatnout. Směnárny své klienty okrádají v podobě naučtování vysokého poplatku či nabídnou nevýhodný směnný kurz. Dalším problémem, se kterým se směnárny setkávají, jsou padělané bankovky. Padělatelé falšují bankovky a mince a snaží se falešné peníze dostat do peněžního oběhu jako platné. Často dochází k tomu, že se padělané peníze snaží udat právě na těchto místech, proto je nutné věnovat důkladnou pozornost každé bankovce a zkontrolovat si všechny její ochranné prvky. Tato činnost je nelegální a je trestná podle trestního zákoníku platného v České republice.

Směnárny se také setkávají s praním špinavých peněz. V tomto případě propírači peněz využívají směnárny k tomu, aby očistili nelegálně získané peníze a tímto způsobem získali zpět legální peníze. I tato činnost je nezákonná a směnárny si tak musí dávat pozor, aby nebyly součástí těchto nelegálních činností.

Cílem mé diplomové práce je důkladnější seznámení se směnářskou činností, neboť v současné době se řeší vylepšení zákona o směnářské činnosti, které by mělo vést nejen ke zlepšení postavení klientů jakožto spotřebitele. Mnozí z nás běžně cestují do zahraničí a se směnářskými službami se tak často setkávají, a proto považuji za potřebné seznámit se více s touto činností, a to především s možností odstoupení od smlouvy o provedení směnářského obchodu.

Resumé

The subject of the present diploma thesis is “Legal aspects of the currency exchange “. It covers the origin of the currency exchange from its very beginning which can be found as early as the early stone age when exchange of goods for goods was taking place. Exchange by means of money has developed gradually and in its present form can be found as late as 12th century when the first monetary operations occurred. In that time the money is referred to as cash.

As the currency exchange is part of foreign exchange law, the present diploma thesis also gives a brief characteristic of the foreign exchange law, development of foreign exchange legislation from the beginning of World War I till the Foreign Exchange Act of 1995, which was abolished as of October 18, 2016. It also defines the basic terms of the foreign exchange law and the foreign exchange - law relation.

The currency exchange works with a currency, therefore it is necessary to specify the legal tenders of the Czech Republic because the foreign exchange transactions are mainly used by foreigners who want to exchange a foreign currency for the Czech currency. Among the legal tenders of the Czech Republic are banknotes, circulation coins and commemorative coins. In relation to this it necessary to define money and money development, currency itself and the monetary law. Each banknote and coin have their own security features for their protection. They distinguish an authentic banknote or coin from a counterfeit and they must be emphasised to avoid problems that might occur. The subject of the present thesis is then the description of the banknote security features among which are a waterprint, a see-through register with micro-lettering, security coloured fibres, front-to-back register, the colour-shifting ink, an iridescent stripe, micro-lettering and a latent image.

There are three types of a currency, which are national, supranational and international. A supranational currency is also the euro currency, which often appears in the Czech Republic. The euro currency is currently used in 19 countries of the eurozone. It means that it is this currency that is often exchanged in exchange offices. It is therefore necessary to know also this currency and its security features, which are partly different from the security features of our currency. The euro currency security features are of higher quality because the currency is more frequently used and then its protection from counterfeit is

emphasised. The security features of the euro banknotes are a watermark, a security thread, front-to-back register, hologram foil stripe and a hologram foil patch, an iridescent strip, the colour-shifting ink and other security features. The ink is applied on the banknotes by means of a special technique – intaglio printing, which is another security feature protecting the banknotes from counterfeiting.

The currency exchange has been regulated by the Act No. 277/2013 Col., on the currency exchange since 2013. The Act regulates the provision of currency exchange including the public-law conditions of the activity and the private-law relations to occur. It consists of five parts, which include the general provisions on the subject matter, basic terms and subjects entitled to provide the currency exchange service, as well as the currency exchanger, register, activity authorisation and other conditions. Part Three includes the information duties of the foreign exchange provider, related to the exchange rate table, the branch office, information provided prior to the foreign exchange transaction, receipt on the foreign exchange transaction and the information duty towards the Czech National Bank. Part Four includes the supervision of currency exchange by CNB. In Part Five offences related to the activity can be found. They are offences by natural or legal persons, but also offences by an authorized currency exchanger or the provider. In the last part, Part Six the provisions on remonstrance and authority along with the effectiveness of the Act are presented.

The above Act included substantial shortcomings, and therefore an amendment has been prepared to it, which shall come into effect as of April 1, 2019. Essential alterations are going to take place. The pre-contract information, which did not meet its purpose, is going to be cancelled. The regulations of the exchange rate table are changed, introducing an obligation of publishing only one exchange rate, without VIP rates, which were often misleading for the clients. The most important difference is the right of withdrawal from the contract on a currency exchange transaction. This was not possible under the current legislation. The amendment of the Act has been completed mainly due to unfair practices on the side of the currency exchanger.

The unfair practices of the exchange offices rank among the current problems of the currency exchange. The providers of exchange offices try to get rich quickly. Exchange offices cheat their clients charging high fees or offering unfavourable exchange rates. Another issue encountered by exchange offices is

counterfeit banknotes. It often happens that the counterfeiters try to pass off the banknote at the exchange office, and then it is necessary to pay close attention to each banknote, checking all its security features. The exchange offices also encounter money launderers who try to launder their illegally obtained money through them to obtain legal money this way.

I find this topic very interesting because an amendment to the Act on currency exchange is being currently prepared, which should result not only in improving the position of clients as consumers. Many of us travel abroad at regular basis using the exchange services frequently, and I therefore find it necessary to get better acquainted with this activity.

Seznam použitých pramenů

A. Právní předpisy

- 1) Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti
- 2) Vyhláška ČNB č. 315/2013 Sb., o směnářské činnosti
- 3) Zákon č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku
- 4) Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon
- 5) Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- 6) Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí
- 7) Vyhláška ČNB č. 274/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oběhu bankovek a mincí
- 8) Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku
- 9) Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
- 10) Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- 11) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- 12) Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zmiňované právní předpisy v této diplomové práci se rozumí jejich poslední znění, není-li stanoveno jinak.

B. Literatura

- 1) BAKEŠ, Milan a kol. Finanční právo. 6. upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 519 s. Právnická učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.
- 2) GRÚŇ, Lubomír. Finanční právo a jeho instituty. 3. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. 335 s. Učebnice. ISBN 80-7201-620-2.
- 3) GRÚŇ, Lubomír. Peníze a právo. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 353 s. Učebnice. ISBN 978-80-244-2337-1.
- 4) JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. Finanční a daňové právo. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2.

- 5) LIŠKA, Petr. Praní špinavých peněz v České republice. 1. vyd. Praha: Radix spol. s r.o., 1997. 220 s. ISBN 80-86031-09-8.
- 6) MATOUŠEK, Pavel. Finanční právo: obecná část. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 137 s. Učebnice.
- 7) MRKÝVKA, Petr. Determinace a diverzifikace finančního práva. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. Učebnice. ISBN 978-80-210-6041-8.
- 8) MRKÝVKA, Petr a kol. Finanční právo a finanční správa. I. díl. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. Učebnice. ISBN 80-210-3578-1.
- 9) PAPOUŠKOVÁ, Zdenka a kol. Peníze v právu a ekonomice. 1. vyd. Olomouc. Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2015. 253 s. Učebnice. ISBN 978-80-87382-70-7. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 134 s. ISBN 80-7314-057-8.
- 10) PEKÁREK, Jiří. Poznáte padělek bankovky?. 1. vyd. Praha: Pragoeduca, 2000. 78 s. ISBN 80-85856-84-0.

C. Ostatní

- 1) <http://www.cnb.cz> – Česká národní banka
- 2) <http://www.papirovaplaidla.cz> – Papírová platidla
- 3) <http://www.ecb.europa.eu> – Evropská centrální banka
- 4) <http://www.penize.cz> – Peníze.cz
- 5) <http://www.zavedenieura.cz> – Zavedení eura v České republice
- 6) <http://www.finarbitr.cz> – Finanční arbitr
- 7) <http://podnikatel.cz> – Podnikatel.cz
- 8) <http://mfcr.cz> – Ministerstvo financí ČR

Seznam použitých zkratk

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ECB – Evropská centrální banka

Kč – Česká koruna

EUR – Měna euro

€ - Euro

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

USD – americký dolar

JPY – japonský jen

SDR – Special drawing rights

Seznam příloh

Příloha 1 – Bankovky a mince ČR

Příloha 2 – Speciální emise mincí a bankovek k výročí 100. let české měny

Příloha 3 – Ochranné prvky českých bankovek

Příloha 4 – Eurobankovky a euromince

Příloha 5 – Ochranné prvky eurobankovek

Příloha 6 – Kurzovní lístky vybraných bank s vybranými měnami

Příloha 1 – Bankovky a mince ČR

Bankovky

Již neplatné bankovky

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/100_kc.html

Mince

Již neplatné mince

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_1czk.html

Příloha 2 – Speciální emise mincí a bankovek k výročí 100. let české měny

Mince

Zdroj: https://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/mince_20czk_19_i.html

Bankovky

Zdroj:

https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/bankovka_100czk_s_pritiskem_19.html

Příloha 3 – Ochranné prvky českých bankovek

Ochranné prvky 100 Kč bankovky

Vodoznak

Okénkový proužek s mikrotextem

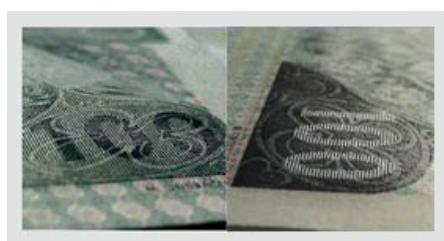
Barevná vlákna

Soutisková značka

Skrytý obrazec

Mikrotext

Ochranné prvky 200 Kč bankovky

Vodoznak

Okénkový proužek s mikrotextem

Barevná vlákna

Soutisková značka

Skrytý obrazec

Mikrotext

Ochranné prvky 500 Kč bankovky

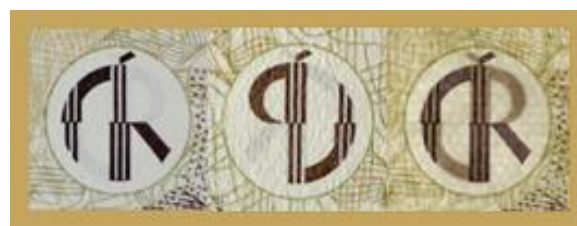
Vodoznak

Okénkový proužek s mikrotextem

Barevná vlákna

Soutisková značka

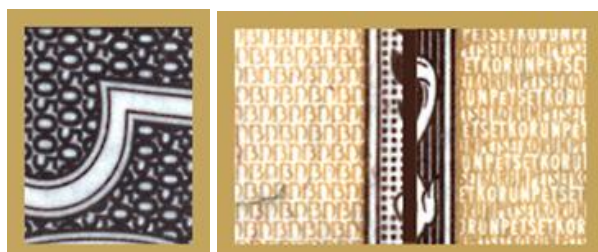

Skrytý obrazec

Proměnlivá barva

Mikrotext

Ochranné prvky 1000 Kč bankovky

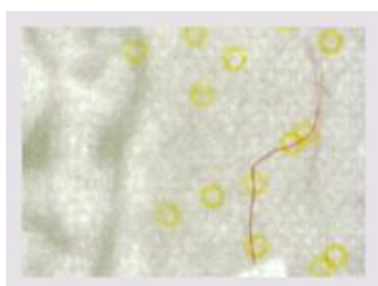
Vodoznak

Okénkový proužek s mikrotextem

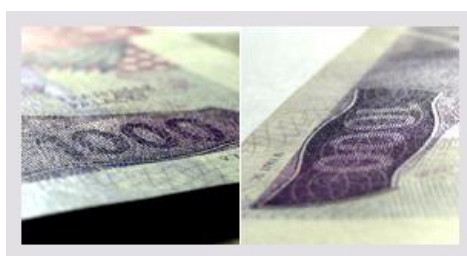
Barevná vlákna

Soutisková značka

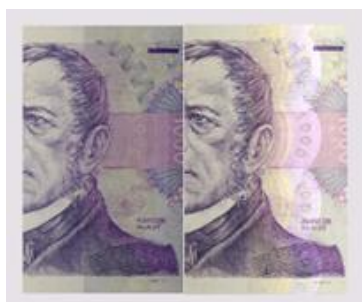
Skrytý obrazec

Proměnlivá barva

Iridiscentní pruh

Mikrotext

Ochranné prvky 2000 Kč bankovky

Vodoznak

Okénkový proužek s mikrotextem

Barevná vlákna

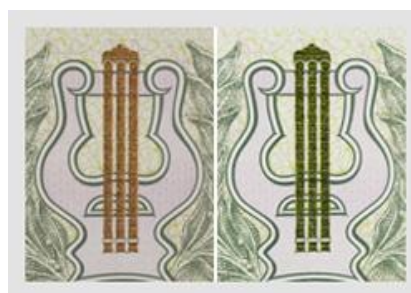
Soutisková značka

Skrytý obrazec

Proměnlivá barva

Iridiscentní pruh

Mikrotext

Ochranné prvky 5000 Kč bankovky

Vodoznak

Okénkový proužek s mikrotextem

Barevná vlákna

Soutisková značka

Skrytý obrazec

Proměnlivá barva

Iridiscentní pruh

Mikrotext

Příloha 4 – Eurobankovky a euromince

Bankovky

Zdroj: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/vzhled-eurobankovek>

Mince (společná strana)

Zdroj: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/spolecna-strana-eurominci>

Pamětní oběžné mince 2 €

50. výročí Římské smlouvy (rok 2007)

10. výročí Hospodářské a měnové unie (rok 2009)

10. výročí existence eurobankovek a euromincí (rok 2012)

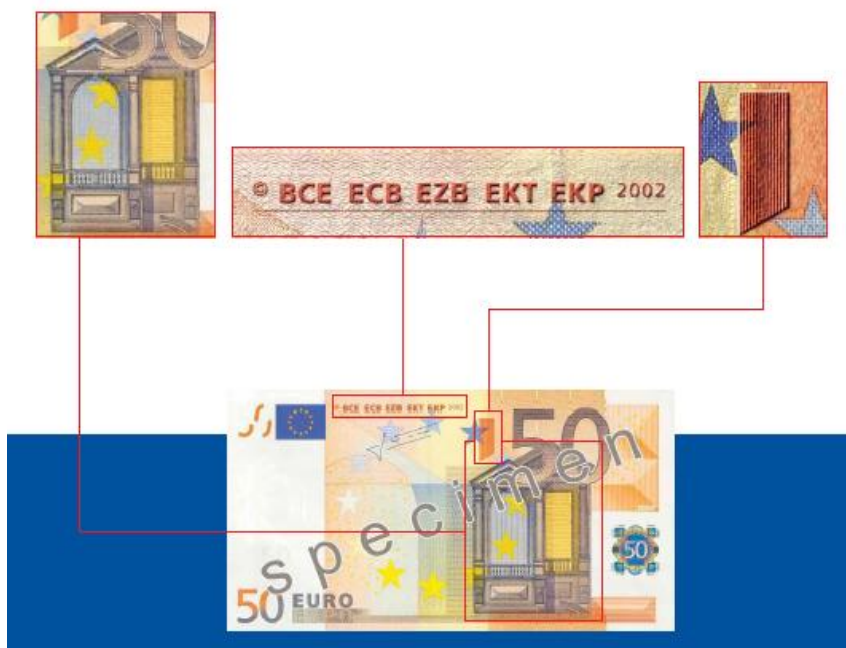
30. výročí vlajky EU (rok 2015)

Zdroj: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/pametni-mince>

Příloha 5 – Ochranné prvky eurobankovek

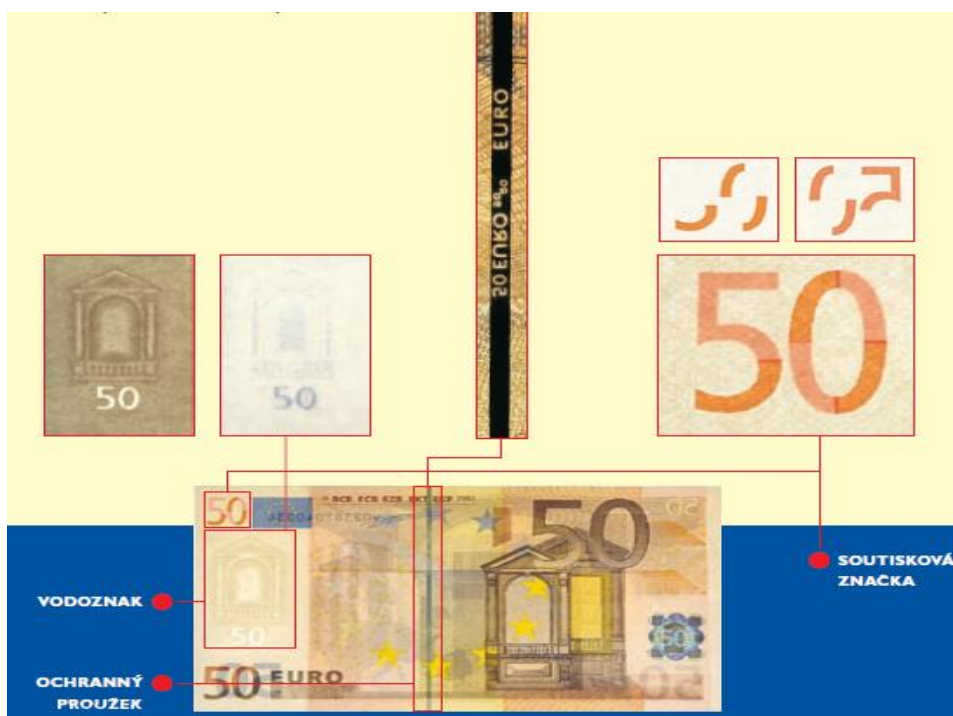
Hlubitisk

Vodoznak

Ochranný proužek

Soutisková značka

Holografický proužek

Medailon s hologramem

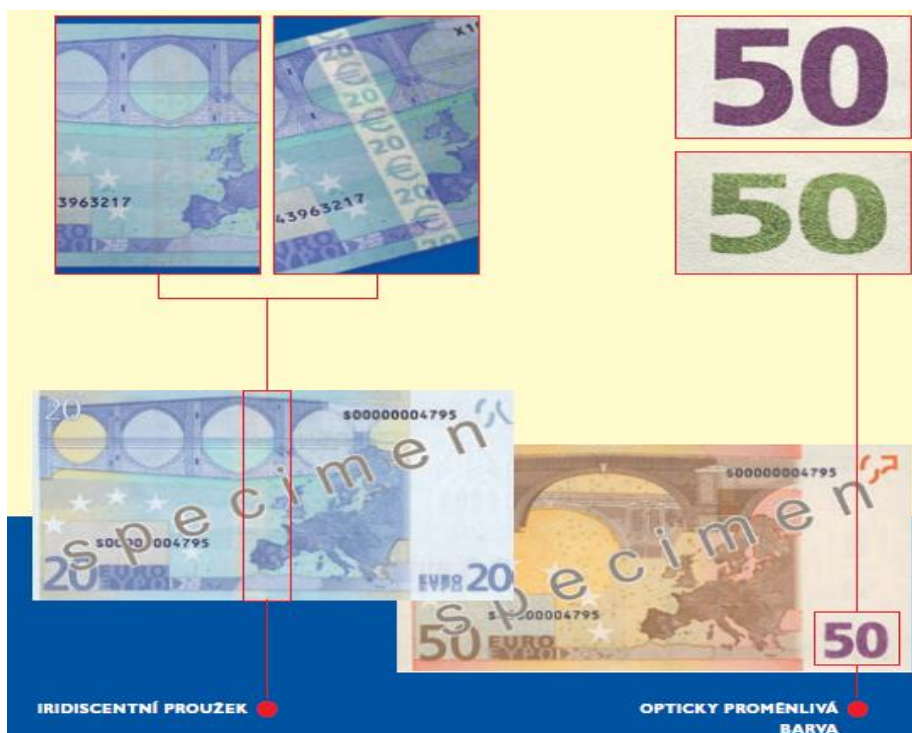

Medailon s hologramem

Iridiscentní proužek

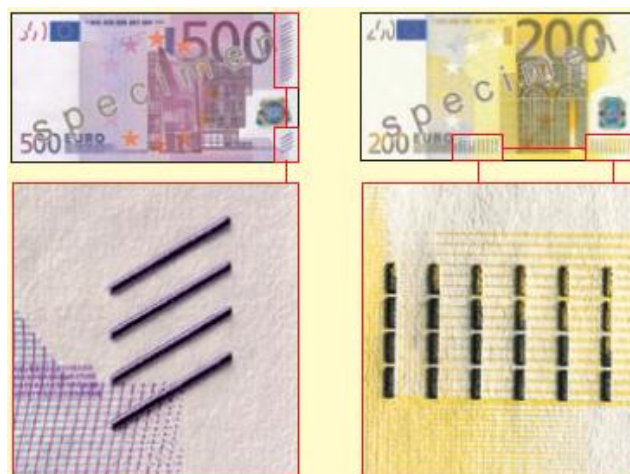
Opticky proměnlivá barva

Mikrotisk

Značky rozeznatelné dotykem pro nevidomé a slabozraké osoby

Zdroj: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.cs.html>

Příloha 6 – Kurzovní lístky vybraných bank s vybranými měnami

(Kurzovní lístky jednotlivých bank ke dni 12. března 2019)

Česká národní banka

Stát, měna	Kód	Změna	Kurz	Stát, měna	Kód	Změna	Kurz
Americký dolar	 USD	-0.13	22.8180	Jihokorejský won	 KRW	0.09	2.0120
Australský dolar	 AUD	0.24	16.1010	Kanadský dolar	 CAD	0.10	17.0000
Brazilský real	 BRL	0.74	5.9260	Maďarský forint	 HUF	0.09	8.1230
Britská libra	 GBP	-0.30	29.7540	Malajsijský ringgit	 MYR	-0.08	5.5800
Bulharský lev	 BGN	0.06	13.1180	Mexické peso	 MXN	0.59	1.1750
Čínský juan	 CNY	-0.14	3.3940	MMF	 XDR	-0.42	31.6430
Dánská koruna	 DKK	0.05	3.4390	Norská koruna	 NOK	1.10	2.6260
Euro	 EUR	0.05	25.6550	Novozélandský dolar	 NZD	0.28	15.5580
Filipínské peso	 PHP	-0.01	43.6670	Polský zlotý	 PLN	0.06	5.9670
Hongkongský dolar	 HKD	-0.13	2.9070	Rumunský nový lei	 RON	-0.03	5.4010
Chorvatská kuna	 HRK	0.05	3.4610	Ruský rubl	 RUB	0.48	34.5490
Indická rupie	 INR	0.28	32.6620	Singapurský dolar	 SGD	-0.10	16.7880
Indonéska rupie	 IDR	0.00	1.5970	Švédská koruna	 SEK	0.53	2.4250
Islandská koruna	 ISK	0.05	18.8090	Švýcarský frank	 CHF	-0.15	22.6070
Izraelský šekel	 ILS	0.06	6.3000	Thajský baht	 THB	0.13	71.9620
Japonský jen	 JPY	-0.09	20.5390	Turecká lira	 TRY	0.23	4.1940
Jihoafrický rand	 ZAR	0.94	1.5880				

Česká spořitelna

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy			Valuty		
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.254	23.396	22.825	22.160	23.490	22.825
Britská libra	 GBP	1	29.100	30.592	29.846	28.950	30.740	29.846
Euro	 EUR	1	25.019	26.302	25.660	24.970	26.350	25.660
Švýcarský frank	 CHF	1	22.043	23.173	22.608	21.950	23.260	22.608

Komerční banka

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy			Valuty		
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.210	23.466	22.838	22.164	23.512	
Britská libra	 GBP	1	29.055	30.699	29.877	28.996	30.759	
Euro	 EUR	1	24.965	26.361	25.663	24.906	26.420	
Švýcarský frank	 CHF	1	21.997	23.241	22.619	21.933	23.304	

ČSOB

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy		Valuty			
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.218	23.355	22.786	22.218	23.355	22.786
Britská libra	 GBP	1	29.340	30.846	30.093	29.340	30.846	30.093
Euro	 EUR	1	25.014	26.292	25.653	25.014	26.292	25.653
Švýcarský frank	 CHF	1	21.987	23.101	22.544	21.987	23.101	22.544

Air bank

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy		Valuty			
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.260	23.308	22.784			
Britská libra	 GBP	1	29.391	30.775	30.083			
Euro	 EUR	1	25.065	26.245	25.655			
Švýcarský frank	 CHF	1	22.015	23.051	22.533			

Equa bank

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy		Valuty			
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.293	23.367				
Britská libra	 GBP	1	29.156	30.560				
Euro	 EUR	1	25.048	26.254				
Švýcarský frank	 CHF	1	22.078	23.140				

MONETA

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy		Valuty			
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.009	23.629		22.360	23.280	
Britská libra	 GBP	1	28.770	30.888		29.230	30.430	
Euro	 EUR	1	24.849	26.466		25.200	26.120	
Švýcarský frank	 CHF	1	21.798	23.403		22.100	23.100	

Raiffeisenbank

Stát, měna	Kód	Počet	Devizy		Valuty			
			Nákup	Prodej	Střed	Nákup	Prodej	Střed
Americký dolar	 USD	1	22.157	23.523		21.940	23.740	
Britská libra	 GBP	1	28.932	30.808		28.690	31.050	
Euro	 EUR	1	24.893	26.427		24.520	26.800	
Švýcarský frank	 CHF	1	21.901	23.321		21.720	23.500	

Zdroj: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzovni-listek/>